

แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร
เพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

ว่าที่พันตรี โยธิน ไพรพนานนท์

คุษฎีนิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต (การเมือง)
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร
เพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

ว่าที่พันตรี โยธิน ไพรพนานนท์

คุษฎีนิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต (การเมือง)
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE ABILITY OF THE RESERVE
FORCE IN THE TYPE OF MILITARY STUDENTS FOR SECURITY
BASED ON THE 20-YEAR NATIONAL STRATEGY
FROM 2018 TO 2037

ACTING MAJ. YOTHIN PAIPANANONT

A DISSERTATION PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY
(POLITICS)

2019

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องคุณิพนธ์

แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง
ประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ
ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

ชื่อผู้เขียน

ว่าที่พันตรี โยธิน ไพรพนานนท์

สาขาวิชา

การเมือง

คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล ราชกันฑารักษ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ ปิยะมโนธรรม)

..... กรรมการ
(พลโท วิโรจน์ วิจิตรโท)

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้คุณิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ปราบใหญ่)

คณะกรรมการสอบคุณิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. วรเดช จันทรร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรี ไชยพินิจ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล ราชกันฑารักษ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ ปิยะมโนธรรม)

..... กรรมการ
(พลโท วิโรจน์ วิจิตรโท)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องคุณูปนิพนธ์ แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง
 ประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคง
 ตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

ชื่อผู้เขียน ว่าที่พันตรี โยธิน ไพรพนานนท์

ชื่อปริญญา ปรัชญาคุณภิวัตน์

สาขาวิชา การเมือง

ปีการศึกษา 2562

คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณูปนิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล ราชภัณฑารักษ์ ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรัชญา ปิยะมโนธรรม
3. พลโท วิโรจน์ วิจิตรโท

คุณูปนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบัน (2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 21 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากกองทัพบก ผู้ทรงคุณวุฒิจากกระทรวงกลาโหม และผู้ทรงคุณวุฒิด้านจัดการฝึก ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อรวบรวมข้อมูล จากนั้นมาสร้างแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย เพื่อใช้ในการยืนยันความถูกต้องของแบบสอบถาม และนำเสนอต่อผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อประเมินความสอดคล้อง จากนั้นนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 100 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร (2) แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร และ (3) แบบประเมินความเหมาะสมเพื่อหาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

ผลการวิจัย พบว่า

ปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ นโยบายการฝึกวิชาทหาร การดำเนินการ วิธีดำเนินการฝึก ปัจจัยสนับสนุน และกิจกรรมเสริม ส่วนแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร สรุปได้ ดังนี้ (1) ปรับนโยบายการฝึกวิชาทหาร ให้สอดคล้องกับยุคความรูปแบบใหม่ และยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี เน้นให้มีความรักชาติ เกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ มีลักษณะผู้นำทางการทหาร มีภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นกำลังสำรองที่เข้มแข็งของกองทัพ (2) กำหนดแนวปฏิบัติในการรับสมัคร และรายงานตัวให้ชัดเจน ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ในเรื่องของสิทธิของกำลังพลสำรอง (3) ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกของทุกชั้นปีให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ลดเนื้อหาวิชาทหาร เน้นทักษะการใช้ชีวิต กิจกรรมที่ทำประโยชน์เพื่อสังคม และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน (4) จัดสรรงบประมาณในการฝึก เพิ่มอัตราส่วนครูฝึก จัดหาอาวุธ ยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยและเพียงพอกับจำนวนนักศึกษา (5) กิจกรรมเสริมมุ่งเน้นสร้างให้เป็นเยาวชนต้นแบบ เป็นพลเมืองที่ดี พร้อมเป็นกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพของกองทัพ มีข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

1. ปรับปรุงนโยบายการฝึกให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ สอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ และการศึกษาไทยยุค 4.0

2. จัดทำแผนการใช้กำลัง แผนการเตรียมกำลังที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ของ กองทัพในทุกระดับหน่วย และจัดทำแผนระดับชาติเพื่อบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่มีศักยภาพและมีความพร้อมด้านการฝึกและยุทธโศปกรณ์เครื่องช่วยฝึก

3. ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ในเรื่องของสิทธิประโยชน์ กำหนดจำนวนนักศึกษาวิชาทหารในแต่ละปีให้สอดคล้องกับความต้องการของกองทัพ และทำการฝึกทบทวนทบทวนรอบ 2 ปี เพื่อให้กำลังพลสำรองมีคุณภาพทัดเทียมทหาร ประจำการ

4. ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกทุกชั้นปีให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ลดเนื้อหาด้านวิชาการทหาร เน้นหลักสูตรที่เน้นความเป็นผู้นำทางการทหาร การทำ ประโยชน์เพื่อสังคม การเป็นจิตอาสา การบรรเทาสาธารณภัย และพลเมืองที่ดีของสังคม เพื่อความมั่นคงภายในประเทศ

5. กิจกรรมเสริมสำหรับนักศึกษาวิชาทหารสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิต ประจำวัน เป็นเยาวชนต้นแบบของกองทัพ และปรับชุดความคิด (mind set) ของกำลังพล ให้สอดคล้องกับความมั่นคงของชาติ

ABSTRACT

Dissertation Title Guidelines for Developing the Ability of the Reserve
Force in the Type of Military Students for
Security Based on the 20-Year National Strategy
from 2018 to 2037

Student's Name Acting Maj. Yothin Paipananont

Degree Sought Doctor of Philosophy

Field of Study Politics

Academic Year 2019

Advisory Committee

1. Assoc. Prof. Dr. Suraphol Rajbhandaraks Chairperson
2. Asst. Prof. Dr. Prachaya Piyamanotham
3. Lt. Gen. Wirote Wichitdho

In this dissertation, the researcher has two objectives: to examine (1) the factors affecting the current system of producing the reserve force in the type of military students; and (2) the guidelines for the development of the ability of the reserve force in the type of military students for security based on the 20-year National Strategy from 2018 to 2037.

Twenty-one key informants consisted of experts from the Royal Thai Army, the Ministry of Defense, and experts in training. The researcher conducted interviews with key informants to collect data and create a five-rating

scale questionnaire. A Delphi technique was used to confirm the accuracy of the questionnaire and the proposal to the key informants to evaluate congruence. The questionnaire was then evaluated by 100 experts for appropriateness and the feasibility of the guidelines for the development of the ability of the reserve force in the type of military students.

The research instruments consisted of the following: (1) a semi-structured interview form concerning the system for producing the reserve force in the type of military students; (2) a five-rating scale questionnaire concerning the system for producing the reserve force in the type of military students; and (3) an evaluation form for appropriateness to determine guidelines for the development of the ability of the reserve force in the type of military students.

Findings are as follows:

The factors affecting the system for producing the reserve force in the type of military students consisted of five aspects. These aspects were the policy of military training; the operation; the training methods; supporting factors; and supplementary activities. The guidelines for the development of the ability of the reserve force in the type of military students can be concluded as follows: (1) Adjust the policy of military training to be in consonance with new forms of threats and the 20-year National Strategy. The focus should be on the love of the nation, respect for the Royal Institution, having the characteristics of military leaders with good images, and being a strong reserve force of the military. (2) Determine guidelines for the application and

reporting in a clear manner. Amend the laws, rules, and regulations regarding the rights of the reserve force. (3) Improve the training curriculums of all years to be in consonance with current situations and national strategies in the aspect of security. Reduce military content, focus on life skills, organize activities for the benefit of society, and apply the knowledge to everyday life. (4) Allocate a budget for training and increase the ratio of trainers, procure modern arms sufficient for the number of students. (5) Supplementary activities should focus on building model young persons and good citizens ready for being the quality reserve force of the military.

The researcher has the following recommendations.

1. Adjust the training policy to be in consonance with internal and external situations, national strategies, military strategies, national readiness strategies, and Thai education 4.0.

2. Make a plan for the use of force, a plan for the preparation of force concerned with the strategies of the military at all unit levels, and make a national plan for integration with the agencies concerned that have the potential and readiness for the training and providing the arms needed for the training.

3. Amend the law, rules, and regulations related to privileges, determine the number of military students each year to be in accordance with the need of the military and review the training every two years in order to ensure that the reserve force has the quality equal to that of the military.

4. Improve the training curriculums of all years to be in accordance with present situations, reduce the military content, focus on the curriculum with an emphasis on military leadership, conduct social service activities, do volunteer work, help in public disasters, and be good citizens of society for the internal security of the country.

5. Supplementary activities for military students could be applied in everyday life to be model young persons of the military and adjust the mindset of the force to be in consonance with national security.

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร. สุรพล ราชภัณฑารักษ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรัชญา ปิยะมโนธรรม และพลโท วิโรจน์ วิจิตรโท คณะกรรมการที่ปรึกษาคุษฎีนิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำ พร้อมข้อเสนอแนะ จนผู้วิจัย เกิดความรู้ เข้าใจในบริบทของงานวิจัย และด้วยความกรุณาของศาสตราจารย์ ดร. วรเดช จันทรรพร ประธานกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรี ไชยพินิจ กรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ที่ให้คำแนะนำในการปรับปรุงเนื้อหาของคุษฎีนิพนธ์ ให้มีความสมบูรณ์ตามหลักวิชาการมากขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากกองทัพบก ผู้ทรงคุณวุฒิจากกระทรวงกลาโหม และผู้ทรงคุณวุฒิด้านจัดการฝึกทั้ง 21 ท่าน ที่กรุณาให้ผู้วิจัยเข้าพบเพื่อสัมภาษณ์ และให้ข้อมูลประกอบที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย พร้อมตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลในรอบที่ 2 อีกทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึก ประกอบด้วย ครูฝึก ผู้บังคับบัญชา และผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารทั้ง 100 ท่าน ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลในรอบที่ 3

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้เติมเต็มในเรื่องของความรู้ ขอบขอบคุณทุกท่าน ที่สนับสนุนและเป็นกำลังใจ ซึ่งหากผลงานคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้จะพียงมีคุณค่าทางวิชาการ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา-มารดา ครู-อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ตามที่ได้กล่าวถึงข้างต้น

ว่าที่พันตรีโยธิน ไพรพนานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(7)
กิตติกรรมประกาศ.....	(11)
สารบัญตาราง.....	(14)
สารบัญภาพประกอบ	(17)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
โครงสร้างการวิจัย	12
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทหาร และยุทธศาสตร์การเตรียม	
ความพร้อมแห่งชาติ.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ	26
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
3 โครงสร้างกองทัพบก ระบบกำลังสำรอง และการฝึกวิชาทหาร	51
โครงสร้างกองทัพบก.....	51
ระบบกำลังสำรอง	54
การฝึกวิชาทหาร	67

บทที่	หน้า
4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	85
ผู้ให้ข้อมูลหลัก	85
เครื่องมือในการเก็บข้อมูล.....	86
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	92
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
5 ผลการวิจัย.....	94
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร	94
ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อความมั่นคงตาม ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580	100
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของ กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร	108
6 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	117
สรุปผลการวิจัย	119
การอภิปรายผล	123
ข้อเสนอแนะ	137
ภาคผนวก	
ก แบบสัมภาษณ์	141
ข คำมัธฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของความคิดเห็นของ ผู้ให้ข้อมูลหลัก.....	146
ค แบบประเมินความสอดคล้อง	151
ง แบบประเมินความเหมาะสม	158
บรรณานุกรม	165
ประวัติผู้เขียน.....	171

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	สรุปองค์ประกอบและสาระสำคัญของความมั่นคงแห่งชาติ	32
2	ลักษณะของการเป็นผู้นำทางทหาร และหลักการของการเป็นผู้นำ.....	43
3	ขนาดรอบตัว น้ำหนัก และความสูง	71
4	การทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย.....	72
5	สิทธิการได้รับการแต่งตั้งยศ	73
6	ห้วงระยะเวลาในการฝึกภาคสนาม	81
7	จำนวนผู้เชี่ยวชาญกับอัตราความคลาดเคลื่อนของข้อมูล	86
8	ตัวอย่างแบบสอบถามประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนา กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร	88
9	สรุปแนวคิดจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	95
10	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ความสอดคล้องของ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่อแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านนโยบายการฝึกวิชาทหาร	101
11	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ความสอดคล้องของ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่อแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านการดำเนินการ	104
12	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ความสอดคล้องของ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่อแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านวิธีดำเนินการฝึก.....	105
13	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ความสอดคล้องของ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่อแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านปัจจัยสนับสนุนการฝึก.....	106

14	ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ความสอดคล้องของ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่อแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านกิจกรรมเสริม	107
15	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร นำเสนอเป็นรายด้าน	109
16	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านนโยบายการฝึกเป็นรายข้อ.....	110
17	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านการดำเนินการเป็นรายข้อ	112
18	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านวิธีดำเนินการฝึกเป็นรายข้อ	113
19	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านปัจจัยสนับสนุนเป็นรายข้อ	114
20	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านกิจกรรมเสริมเป็นรายข้อ	115
21	สรุปผลการเปรียบเทียบระบบการผลิตกำลังพลสำรองในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติ และสิ่งที่ค้นพบ นำเสนอด้านนโยบายการฝึก	133

ตาราง	หน้า
22 สรุปผลการเปรียบเทียบระบบการผลิตกำลังพลสำรองในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติ และสิ่งที่ค้นพบ นำเสนอด้านการดำเนินการ	134
23 สรุปผลการเปรียบเทียบระบบการผลิตกำลังพลสำรองในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติ และสิ่งที่ค้นพบ นำเสนอด้านวิธีดำเนินการฝึก	135
24 สรุปผลการเปรียบเทียบระบบการผลิตกำลังพลสำรองในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติ และสิ่งที่ค้นพบ นำเสนอด้านปัจจัยสนับสนุน.....	136
25 สรุปผลการเปรียบเทียบระบบการผลิตกำลังพลสำรองในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติ และสิ่งที่ค้นพบ นำเสนอด้านกิจกรรมเสริม.....	137
26 ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของความสอดคล้องของ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษา วิชาทหาร ด้านนโยบายการฝึกวิชาทหาร	147
27 ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของความสอดคล้องของ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษา วิชาทหาร ด้านการดำเนินการ	148
28 ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของความสอดคล้องของ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษา วิชาทหาร ด้านวิธีดำเนินการฝึก	148
29 ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของความสอดคล้องของ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษา วิชาทหาร ด้านปัจจัยสนับสนุน.....	149
30 ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของความสอดคล้องของ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษา วิชาทหาร ด้านกิจกรรมเสริม	150

สารบัญภาพประกอบ

ภาพ	หน้า
1 ความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ชาติกับยุทธศาสตร์ทหาร	22
2 การจัดส่วนราชการของกองทัพบก.....	52
3 แหล่งกำเนิดกำลังสำรอง	59

บทที่ 1

บทนำ

ในบทนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับระบบการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ทั้งนี้ เพื่อศึกษากำลังพลสำรองคุณภาพของกองทัพไทยที่จะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 จากนั้นจะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และการนำเสนอรายงาน ดังรายละเอียดในแต่ละหัวข้อ ดังนี้

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาคือกรอบคลุมในทุกมิติ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 6 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว รัฐบาลจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร และยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ-

และสังคมแห่งชาติ (2561, หน้า 5) สรุปสาระสำคัญของการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ดังนี้

ความมั่นคง หมายถึง มีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามและการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ มีความมั่นคงในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง มั่นคงในเอกราชและอธิปไตย สังคมปรองดอง สามัคคี ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต

ความมั่งคั่ง หมายถึง ประเทศมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ยกระดับเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ลดความเหลื่อมล้ำ เศรษฐกิจมีความสามารถแข่งขันสูง เป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาคทั้งการคมนาคม การผลิต การค้า และการลงทุน พร้อมพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน และทุนอื่น ๆ

ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างรายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม มีการผลิต และการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งประโยชน์ส่วนรวม ทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือ และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในส่วน of ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายหลักเพื่อบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย มีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ชาติ สังคม ชุมชน ไปจนถึงระดับความมั่นคงของมนุษย์ในทุกมิติ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ประกอบด้วย (1) การรักษาความสงบภายในประเทศ (2) การป้องกัน และแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง (3) การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ (4) การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ และ (5) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, หน้า 10) ในขณะที่ นิรุจ ดวงปัญญา, จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ, สุทัศน์ คร่ำในเมือง, มนวดี ตั้งตรงหฤทัย และนันทิยา ทองคนารักษ์ (2560, หน้า 3) กล่าวถึงความมั่นคงแบบองค์รวมว่า มีความหมายกว้าง และครอบคลุมไปถึงปัจจุบันทุกด้านมากขึ้นโดยมิได้

มองเฉพาะเพียงความอยู่รอด ความปลอดภัยของรัฐหรือความเข้มแข็งของชาติ ชุมชน และประชาสังคมในทุกด้าน แต่หมายรวมถึงความมั่นคงของประเทศเพื่อนบ้านด้วย ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 กองทัพไทย จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ทหาร (military strategy) 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก คือ การเตรียมกำลัง การวางกำลัง การใช้กำลัง และการประสาน ยุทธศาสตร์ โดยการเตรียมและการวางกำลังต้องดำเนินการทั้งในยามปกติและยามสงคราม การใช้กำลังเป็นการใช้กำลังทหารในยามสงคราม กำลังทหารที่ส่งไปรบนอกประเทศ หรือใช้ในการป้องกันประเทศเชิงรุกหรือเป็นการตั้งรับ ส่วนการประสานเป็นการประสาน เครื่องมือกำลังอำนาจแห่งชาติด้านต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์แห่งชาติ (ยุทธนาสินธุ์ ศรีนุรัตน์เดชา, 2557, หน้า 10-13) ปัจจุบันกองทัพไทยเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับภัยคุกคาม การรักษาผลประโยชน์ของชาติทั้งภัยคุกคามแบบดั้งเดิม และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยที่ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา (2551, หน้า 13-14) กล่าวถึงยุทธศาสตร์ความมั่นคง ของโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้ภัยคุกคามรูปแบบเดิม (traditional security threats) ที่กระทำโดยรัฐต่อรัฐ ต่ออำนาจธิปไตยและบูรณภาพเหนือดินแดนของรัฐ ซึ่งเป็นภัยคุกคามทางทหาร (military threats) ลดน้อยลง ในขณะที่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (non-traditional security threats) ปรากฏขึ้นทั้งมีแนวโน้มทวีความรุนแรง ซับซ้อน ละเอียดย่อย มีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว รวมถึงมีความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยภายใน-ประเทศ และปัจจัยภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบในหลายมิติ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยที่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ภัยจากการเปลี่ยนแปลง ภูมิอากาศ (climate change) ภัยจากการแข่งขันแย่งชิงทรัพยากร (competition over resources) ภัยจากการเกิดขึ้นใหม่ของชนกลุ่มน้อยในสังคมใหญ่ (marginalization of the majority world) และภัยจากการแพร่ขยายอิทธิพลทางทหาร (global militarization) เมื่อภัยคุกคามเปลี่ยนแปลงไป ความมั่นคงไม่ตามแบบ การใช้กำลังทหารเพื่อแก้ไขปัญหา ที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างประเทศ ชนชาติ และการป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่เป็นการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงครามมีบทบาทมากยิ่งขึ้น โดยพระราชบัญญัติ- จักรระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 กำหนดอำนาจหน้าที่กองทัพไทย มาตรา 15 กองทัพไทยมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพไทยการป้องกันราชอาณาจักร

และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ (“ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี,” 2561, หน้า 40) ดังนั้น กองทัพจึงต้องปรับตัวและพัฒนาขีดความสามารถเพื่อรองรับ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งนี้ เอกสิทธิ์ วุฒิเผ่า (2560, หน้า 34) ได้สรุปภัยคุกคามที่มีต่อ ความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งภัยคุกคามแบบดั้งเดิม และรูปแบบใหม่ไว้ ดังนี้

ภัยคุกคามแบบดั้งเดิม (traditional threats) ได้แก่ ภัยคุกคามที่เกิดจากความขัดแย้ง ในระดับประเทศ (nation state) ที่นำไปสู่การใช้กำลังทหารเข้าไปแก้ไขปัญห เช่น ปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากปัญหาเส้นเขตแดน รวมทั้งการแย่งชิง ทรัพยากรและแหล่งพลังงาน เป็นต้น โดยโอกาสสูงสุดที่จะเกิดความขัดแย้งมาจาก ทางด้านตะวันออกเป็นลำดับแรก ด้านตะวันตก และด้านใต้ เป็นลำดับถัดไป

ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (non-traditional threats) ได้แก่ ภัยคุกคามที่ไม่สามารถ กำหนดรูปแบบได้อย่างชัดเจน และไม่สามารถใช้วิธีการรับมือในลักษณะของการรับมือ กับภัยคุกคามแบบดั้งเดิมเข้าแก้ไขปัญหได้ทั้งหมด ทั้งนี้ หัวใจสำคัญในการรับมือกับ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่นั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือของหลายหน่วยงานที่จะต้องปฏิบัติงาน ร่วมกัน ในขณะที่ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา (2551, หน้า 14) ได้สรุปประเภทของ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยตามที่สภาความมั่นคง- แห่งชาติกำหนดไว้ 9 ประการ ได้แก่ (1) ความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม (2) ความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบัน (3) การขาดความสมดุลของการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (4) ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ และโรคระบาด (5) ความมั่นคงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (6) การก่อ- การร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ (7) แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมืองโดย ผิดกฎหมาย (8) ยาเสพติด และ (9) ความยากจน

กำลังสำรองทางทหารมีความสำคัญยิ่งต่อพลังอำนาจของชาติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ว่า กำลังสำรองเป็นกระดูกสันหลังของกองทัพ ทั้งนี้ เพราะกำลังสำรองเป็นส่วนค้ำจุน ให้กองทัพของชาติมีกำลังเข้มแข็ง สดชื่น สามารถทำการรบได้อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ เวลายาวนาน ประเทศที่สามารถจัดระเบียบกำลังสำรองได้เรียบร้อย และมีการฝึกซ้อม ตั้งแต่ยามปกติอยู่เสมอ จะสามารถเรียกพลหรือระดมพลได้ทันที ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อ

พลังอำนาจของชาติทางทหาร พร้อมที่จะป้องกันประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สหรัฐอเมริกา เกาหลี ออสเตรเลีย อิสราเอล สวิตเซอร์แลนด์ และสิงคโปร์ เป็นต้น

กำลังพลสำรอง ถือเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญในการรักษาความมั่นคงและอธิปไตยของชาติในยามปกติ และเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อประเทศเข้าสู่ภาวะสงคราม กำลังพลสำรองจะเข้ารับราชการทหารในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังประจำการในการป้องกันประเทศ กำลังพลสำรองจึงเป็นเครื่องชี้วัดอย่างหนึ่งว่าประเทศมีความมั่นคงมากน้อยเพียงใด หากกำลังพลสำรองมีความเข้มแข็งทั้งทางร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งจะเสียสละเพื่อความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรบในการใช้กำลังสำรองป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคง การพิทักษ์รักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ และการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องมีกำลังพลที่พร้อมปฏิบัติหน้าที่ แต่ด้วยข้อจำกัดในด้านงบประมาณจึงไม่สามารถมีกำลังรบไว้ในคราวเดียวกันเป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องใช้การหมุนเวียนกำลัง กองทัพจึงหันมาพัฒนาระบบกำลังสำรองให้มีคุณภาพทัดเทียมกับกำลังประจำการเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี

สุรชาติ บำรุงสุข (2562, หน้า 2) สรุปการได้มาซึ่งกำลังพลเข้าสู่กองทัพไว้ 7 ตัวแบบ ได้แก่ (1) การเรียกบุคคลเข้ารับราชการทหารแบบทั่วไป (Universal Military Service--UMS) คือ บุคคลที่อายุครบเกณฑ์ตามกฎหมายกำหนดมีหน้าที่ต้องเข้ารับราชการทหารทุกคน เช่น ประเทศอิสราเอล เกาหลีใต้ และสิงคโปร์ เป็นต้น (2) แบบทั่วไป (Universal Military Training--UMI) บุคคลที่อายุครบตามกฎหมายต้องเข้ารับการฝึกทางทหารและฝึกภาคบังคับ ประเทศออสเตรเลียเคยใช้ระบบนี้ (3) ระบบบรรจุกำลังพลแบบคัดเลือก (selective service) ระบบนี้จะใช้ในยามสงคราม โดยกองทัพจะคัดเลือกชายทุกคนแล้วบรรจุทำหน้าที่ในส่วนงานต่าง ๆ เช่น กองทัพสหรัฐอเมริกา ช่วง ค.ศ. 1914-1918 และช่วง ค.ศ. 1940-1946 ซึ่งหน่วยงานในการเกณฑ์ทหารของสหรัฐอเมริกามีชื่อว่า “The Selective Service System” (4) การคัดเลือกด้วยการจับฉลาก (lottery draft) เป็นวิธีที่กองทัพไทยใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังพล (5) ระบบแบบขยายส่วน (expansible) เป็นระบบที่สร้างกำลังพลสำรองด้วยการขยายการฝึกทางทหาร โดยในยามสันติกำลังพลจะทำหน้าที่ในการฝึกประชาชนให้มีขีดความสามารถทางทหาร ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็น

กำลังสำรองในยามสงคราม เช่น กองทัพของเยอรมนี ในช่วงปี ค.ศ. 1920-1935

(6) การสร้างทหารบ้าน (militia) เป็นระบบการสร้างกำลังทหารแบบพื้นฐานโดยประชาชน จะถูกคัดเลือกเพื่อเข้ารับการฝึกทหาร กำลังพลสำรองที่ได้รับการฝึกแล้วจะเป็นกำลังรบ ทันทีเมื่อเกิดสงคราม ดังตัวอย่างของ American National Guard หรือ British Territorial Army เป็นต้น และ (7) ระบบกำลังพลอาสาสมัคร (All-Volunteer Force--AVF) ระบบนี้จะนำบุคคลเข้าสู่กองทัพด้วยการอาสาแทนการคัดเลือกหรือจับฉลาก ซึ่งตัวแบบของการสร้างกองทัพที่เป็นกำลังพลอาสาสมัคร ถือว่าเป็นทิศทางหลักของกองทัพทั่วโลก ประเทศที่ใช้ระบบนี้ ได้แก่ กองทัพของสหรัฐอเมริกา จากปี ค.ศ. 1973 - ปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่า การได้มาซึ่งกำลังพลของกองทัพไทยนั้นใช้การคัดเลือกด้วยการจับฉลาก ซึ่งระบบกำลังพลสำรองของกองทัพไทย แบ่งเป็นกำลังพลสำรองประเภท นายทหารสัญญาบัตร กำลังพลสำรองประเภทนายทหารประทวน และกำลังพลสำรองประเภทพลทหาร กำลังพลสำรองแต่ละประเภทมีที่มาจากแหล่งผลิตแตกต่างกัน กล่าวคือ กำลังพลสำรองประเภทพลทหาร ได้มาจากพลทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ที่ปลดภายหลังการรับราชการตามระยะเวลาที่กำหนดเป็นพลทหารกองหนุน ส่วนกำลังพลสำรองประเภทนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวนมีที่มาจากแหล่งผลิต 2 แหล่ง คือ นักศึกษาวิชาทหาร และนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวน ที่ปลดหรือออกจากราชการแล้วบรรจุเป็นนายทหารกองหนุนและนายสิบกองหนุน

การผลิตนักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร เพื่อเป็นกำลังพลสำรองประเภทนายทหารสัญญาบัตรและนายทหารประทวน นับเป็นกำลังพลสำรองหลักของกองทัพในระดับผู้บังคับบัญชา ตามคำสั่งกองทัพบก ที่ 69/2560 กำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหารเพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารมีสภาพร่างกายแข็งแรง มีความรู้วิชาทหาร สามารถปฏิบัติการทางยุทธวิธี ปฏิบัติการลักษณะหน่วยทหารขนาดเล็ก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มความเข้มข้นของการฝึกตามหลักสูตรเสริม สร้างระเบียบ วินัย ปลูกฝังอุดมการณ์ ความรักชาติ เกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ และความรับผิดชอบ ต่อสังคมเพื่อมุ่งไปสู่การบรรจุในบัญชีบรรจุกำลัง และการใช้กำลังพลสำรองในยามปกติ และในยามสงคราม เพื่อให้ได้กำลังพลสำรองที่มีความสมัครใจ มีความพร้อมทั้ง ความสามารถทางทหาร สภาพร่างกายและจิตใจที่เข้มแข็ง พร้อมเข้ารับราชการทหาร

ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 และพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558

การดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหารจะมีวงรอบการฝึก เริ่มตั้งแต่การรับสมัคร และรายงานตัวซึ่งอยู่ในห้วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน จากนั้นจะเป็นการศึกษา ในภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ โดยภาคปกติ จำนวน 20 สัปดาห์ ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-พฤศจิกายน จากนั้นเป็นการสอบภาคทฤษฎี และสอบภาคปฏิบัติ ห้วงเดือนธันวาคม ปิดท้ายด้วยการฝึกภาคสนามของนักศึกษาวิชาทหาร ณ ค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหาร-เขาชนไก่ในห้วงเดือนมกราคม-มีนาคม ในปีการศึกษา 2561 หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (นรค.) ได้ปฏิรูปการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัย และสถานการณ์ปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ฝึกเท่าที่จำเป็นเน้นสิ่งที่ต้องนำไปใช้พร้อมพัฒนา ภาวลักษณะของนักศึกษาวิชาทหาร และเพิ่มกิจกรรมของนักศึกษาวิชาทหารอีกหลาย โครงการ อาทิ การพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตน และสวนสนาม กิจกรรม รด. จิตอาสา โครงการ รด. จิตสีขาว การรณรงค์ป้องกันและต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น พร้อมบรรจุวิชาพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยสำหรับนักศึกษาวิชาทหารทั้ง 5 ชั้นปี ชั้นปีละ 4 ชั่วโมง ทั้งนี้ เพื่อสร้างพลเมืองคุณภาพให้กับประเทศ โดยนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 เน้นชีวิตกับการเมือง ชั้นปีที่ 2 เน้นความสำคัญของรัฐธรรมนูญ ชั้นปีที่ 3 เน้นการเป็นพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย ชั้นปีที่ 4 เน้นเรื่องต้นไม้ประชาธิปไตย และชั้นปีที่ 5 เน้นกลไกการตรวจสอบเพื่อความโปร่งใส (กองทัพบก, หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน, 2560; ข่าวสดออนไลน์, 2560; สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2560)

ปีการศึกษา 2562 กองทัพบกได้ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาวิชาทหาร โดยลดสัดส่วนเนื้อหาวิชาทหารในห้องเรียน แต่เพิ่มสัดส่วนเนื้อหา ของวิชาทั่วไปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทย การบรรเทาสาธารณภัย เน้นการสร้างทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะภาษาอังกฤษ พร้อมขยายผลโครงการ รด. จิตอาสา เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารเป็นกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพและเป็นเยาวชนที่ดีออกสู่สังคม โดยปรับปรุงการฝึกภาคที่ต้งปกติในห้องเรียน 80 ชั่วโมง การฝึกภาคสนามยังคงเนื้อหา และขอบเขตการฝึกเดิม หลักสูตรใหม่นี้ได้ลดสัดส่วนวิชาทหารจากเดิม ร้อยละ 70

เหลือร้อยละ 55 เพิ่มวิชาทั่วไปจากเดิม ร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 45 และเพิ่มวิชาเรียนอีก 7 เรื่อง ได้แก่ ประวัติศาสตร์ชาติไทย สถาบันพระมหากษัตริย์ บทบาททหารกับความมั่นคง ปฐมพยาบาล บรรเทาสาธารณภัย วิชาผู้นำ และจิตอาสา ในส่วนของกิจกรรม เน้นที่เป็นประโยชน์ ทั้งจิตอาสาพระราชทาน รด. จิตสีขาว และ รด. จิตอาสา ภายใต้ 5 ภารกิจ คือ งานเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ช่วยเหลือสังคม บรรเทาสาธารณภัย สร้างการรับรู้ผลงานของรัฐบาล และสร้างความปรองดองสมานฉันท์ รวมทั้งโครงการ ที่ริเริ่มใหม่ คือ รด. จิตอาสาต้านยาเสพติด รด. ไชเบอร์ และ รด. ต้นแบบนวัตกรรม (ไทยพีบีเอสออนไลน์, 2562)

แต่ละปีมีนักศึกษาวิชาทหารสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารทั่วประเทศประมาณ ปีละ 300,000 คน การดำเนินการฝึกที่มีนักศึกษาเป็นจำนวนมากนั้น หากไม่พัฒนาระบบ และวิธีการฝึกให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ทั้งข้อจำกัดด้านงบประมาณ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว คงไม่สามารถตอบสนอง นโยบาย ของกองทัพได้ ที่ผ่านมาระบบการฝึกนักศึกษาวิชาทหารยังมีปัญหาต่าง ๆ อาทิ ความไม่พร้อมขององค์ประกอบในกระบวนการฝึก ผู้เข้ารับการฝึกมีแรงจูงใจเพียง การยกเว้นการตรวจเลือกเข้ากองประจำการเท่านั้น ความพร้อมด้านสมรรถภาพร่างกาย และวุฒิภาวะของนักศึกษาไม่เหมาะสมสำหรับการฝึกวิชาทหาร จิตความสามารถของ หน่วยฝึกในการรองรับนักศึกษาวิชาทหารจำนวนมาก หลักสูตรการฝึกนักศึกษา วิชาทหารไม่เหมาะสมและไม่เป็นมาตรฐานที่ใกล้เคียงกับกำลังประจำการ การฝึกขั้น พื้นฐานยังไม่แน่นพอ นักศึกษาวิชาทหารไม่มีทักษะในการปฏิบัติ เนื้อหาเป็นวิชาการ มากไป ทำให้กำลังพลสำรองไม่สามารถปฏิบัติงานร่วมกับกำลังประจำการได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ปัญหาของการจัดการฝึกวิชาทหารที่ไม่เข้าใจนโยบายด้านการฝึกทั้งจาก หน่วย และผู้บังคับบัญชาในระดับยุทธวิธี ไม่เข้าใจระบบการฝึก และวิธีการฝึกที่แท้จริง การฝึกภาคสนามขาดแคลนกระสุนปืนจริงสำหรับการฝึกยิง ระบบการผลิตกำลังพล สำรองมีปัญหาจากการรับสมัคร และรายงานตัวของนักศึกษาวิชาทหาร การฝึกนักศึกษา- วิชาทหาร ปัญหาของหน่วยฝึกวิชาทหาร ปัญหาความรู้ความสามารถของครูฝึก และจำนวนครูฝึกไม่เพียงพอต่อจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร ปัญหาอาวุธยุทโธปกรณ์ และเครื่องช่วยฝึก เป็นต้น (กฤตภาส โตจำเริญ, 2558; กองทัพบก, หน่วยบัญชาการรักษา-

ดินแดน, 2560; ณัฐพงศ์ บัวทอง, 2558; ครีณ ยูทรวงษ์สุข, 2555; ภูเบศร์ ธรรมบุตร, 2552; สิทธิชัย กัตตะพันธ์, 2558)

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประกอบกับจำนวน นักศึกษาวิชาทหารที่มีเป็นจำนวนมาก ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพและขีดความสามารถของ กำลังพลสำรอง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพล สำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษา- วิชาทหารในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท นักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งหาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท นักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (delphi technique) มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) หรือกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก (key informants) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินการฝึกนักศึกษา- วิชาทหาร จำนวน 21 คน
2. ผู้ประเมินปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษา- วิชาทหาร ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหาร จำนวน 100 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ยุทธศาสตร์ชาติ หมายถึง กรอบการพัฒนาระยะยาว เพื่อให้ประเทศบรรลุวิสัยทัศน์ที่ตั้งเป้าหมายไว้ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ครอบคลุมตั้งแต่ พ.ศ. 2561-2580 มีวิสัยทัศน์ในการนำประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นประเทศที่พัฒนาด้วยการนำหลักตามปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2. ยุทธศาสตร์ทหาร หมายถึง กระบวนการในการบริหารจัดการกำลังอำนาจแห่งชาติด้านการทหาร ยุทธศาสตร์ทหาร ระยะ 20 ปี ครอบคลุมตั้งแต่ พ.ศ. 2561-2580

3. กำลังพลสำรอง หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นกำลังสำรองประเภทหนึ่งตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหมที่มีการบรรจุในบัญชีบรรจุกำลังตามกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง ประกอบด้วย กำลังพลสำรองพร้อมใช้งาน และกำลังพลสำรองเตรียมพร้อม (“ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง,” 2559, หน้า 57)

3.1 กำลังพลสำรองพร้อมใช้งาน หมายถึง กำลังพลสำรองที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีบรรจุกำลัง คราวละ 6 ปี

3.2 กำลังพลสำรองเตรียมพร้อม หมายถึง กำลังพลสำรองพร้อมใช้งานที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีบรรจุกำลังครบระยะเวลาที่กำหนดและเป็นกำลังพลสำรองเตรียมพร้อมอีกระยะเวลาไม่เกิน 6 ปี

4. กำลังสำรอง หมายถึง กำลังที่มีใช้กำลังทหารประจำการ และทหารกองประจำการที่เตรียมไว้สนับสนุนการปฏิบัติการกิจตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ได้แก่ กำลังกึ่งทหาร กลุ่มพลั้งพลชนจัดตั้ง กลุ่มพลั้งพลชนอื่น กำลังพลสำรองที่เป็นทหารกองเกินและทหารกองหนุน ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร และกำลังพลสำรองตามกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง (“ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง,” 2559, หน้า 57-58)

4.1 กำลังกึ่งทหาร หมายถึง กำลังในส่วนที่บรรจุเข้าในหน่วยตามอัตราการจัดและยุทธโศปกรณ์ ในลักษณะคล้ายคลึงกับหน่วยทหาร มีขีดความสามารถเข้าทำการรบได้ในระดับหนึ่ง เช่น กองอาสารักษาดินแดน ตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น

4.2 กลุ่มพลังมวลชนจัดตั้ง หมายถึง กลุ่มพลังมวลชนที่มีการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

4.3 กลุ่มพลังมวลชนอื่น หมายถึง กลุ่มพลังมวลชนที่มีการจัดตั้งนอกเหนือจากข้อ 4.2 เช่น กลุ่มพลังมวลชนที่จัดตั้งโดยองค์กรหรือส่วนราชการต่าง ๆ

5. ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง หมายถึง กระบวนการหรือกรรมวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังพลสำรองชั้นผู้บังคับบัญชาจากนักศึกษาวิชาทหาร ประกอบด้วย การรับสมัครและรายงานตัว หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ระบบการฝึก การขึ้นทะเบียนกองประจำการ นำปลด การแต่งตั้งยศ และกิจกรรมของนักศึกษาวิชาทหาร

6. ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร (ศศท.) เดิมชื่อ ศูนย์การกำลังสำรอง (ศสร.) หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการฝึกและศึกษานักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) รวมทั้งกิจการนักศึกษาวิชาทหาร ประกอบด้วย ส่วนบังคับบัญชา กองฝ่ายอำนวยการ แผนกฝ่ายกิจการพิเศษ กองบริการ และ โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร (รร.รด.ศศท.)

7. นักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) หมายถึง บุคคลซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงและอยู่ในระหว่างการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนดไว้

8. คุณภาพของกำลังพลสำรอง หมายถึง ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติภารกิจ มีความพร้อมรบใน 72 ชั่วโมง เมื่อเรียกพลหรือระดมพล มีขีดความสามารถทัดเทียมทหารประจำการ เป็นมวลชนที่เข้มแข็งของกองทัพ มีภาพลักษณ์ที่ดี มีอุดมการณ์ รู้จักเสียสละ มีความรักสามัคคี และเป็นคนดีของสังคม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบัน

2. ได้แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

3. เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กองทัพบกปรับปรุงระบบการผลิตกำลังพลสำรองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อเป็นกำลังพลสำรองคุณภาพของกองทัพบก

โครงสร้างการวิจัย

การนำเสนอผลการศึกษานโยบายการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีรายละเอียด ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และโครงสร้างการวิจัย

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 โครงสร้างกองทัพบก ระบบกำลังสำรอง และการฝึกวิชาทหาร

บทที่ 4 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 5 ผลการวิจัย

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท นักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ในบทที่ 2 นี้เป็นการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทหาร และยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อม-
แห่งชาติ

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

1.2 ยุทธศาสตร์ทหาร 20 ปี พ.ศ. 2560-2579

1.3 ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

2. แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ (national security)

3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ทหาร และยุทธศาสตร์

การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ

ยุทธศาสตร์ (strategy) มีรากฐานมาจากภาษากรีกว่า Strategos เกิดจากคำสองคำ มาใช้ร่วมกัน คำว่า Stratos หมายถึง กองทัพ ผสมกับคำว่า Agein หมายถึง นำหน้า เมื่อรวมแล้ว คำว่า ยุทธศาสตร์ จึงหมายถึง การนำกองทัพหรือบทบาทของนายพล (general) ผู้ควบคุมกองทัพหรือการนำกองทัพ ต่อมายุทธศาสตร์นำมาใช้ในความหมาย ของทักษะในการใช้กำลังที่จะเอาชนะฝ่ายตรงข้ามและสร้างระบบที่เป็นหนึ่งเดียวของ

การปกครองโลก (ดำรง วัฒนา, 2553, หน้า 1-5; ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ, 2555, หน้า 4) ในขณะที่ ยุทธนาสินธุ์ ศรีนุรัตน์เดชา (2557, หน้า 11) สรุปความหมายที่ง่ายที่สุดของ ยุทธศาสตร์ว่า หมายถึง แผนการปฏิบัติที่รวบรวมความพยายามทั้งหลายเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์

นอกจากนี้ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (2561, หน้า 11-12) สรุปความหมาย ของยุทธศาสตร์ตามแนวคิดของ Carl Von Clausewitz ไว้ว่า ยุทธศาสตร์เป็นศิลปะของการ ใช้การยุทธเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสงคราม (the use of and engagement for the purpose of the war) หมายถึง องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ในยุค ของ Clausewitz ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ เป้าหมาย (ends) คือ วัตถุประสงค์ของสงคราม วิธีการ (ways) คือ ศิลปะการใช้การยุทธ และทรัพยากร (means) คือ การยุทธ

โดยสรุปแล้ว ยุทธศาสตร์ คือ ศิลปะ และศาสตร์ในการพัฒนา และการใช้กำลัง อำนาจทางการเมือง ทางทหาร ทางเศรษฐกิจ ทางสังคมจิตวิทยา และทางสารสนเทศของ ชาติ ทั้งในยามสงบและในยามสงคราม เพื่อสนับสนุนนโยบายแห่งชาติให้ได้ผลดีที่สุด เพื่อเพิ่มพูนโอกาส และความได้เปรียบที่จะได้มาซึ่งชัยชนะและลดโอกาสที่จะประสบ ความพ่ายแพ้ให้น้อยลง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกล่าวถึงยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ยุทธศาสตร์ทหาร 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 และยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2557-2561) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็น เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัด ทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่ เป้าหมายดังกล่าว โดย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (2552, หน้า 47) สรุปความหมายว่า ยุทธศาสตร์ชาติ หมายถึง วิธีการหรือเครื่องมือในการพัฒนา และการใช้กำลังอำนาจ แห่งชาติทั้ง 5 ด้าน สนับสนุนนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่จะกล่าวเป็นหนทางปฏิบัติ

ไว้กว้าง ๆ การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติจึงนำนโยบายความมั่นคงแห่งชาติมาวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนนโยบายเพื่อให้ได้มาซึ่งยุทธศาสตร์ชาติต่อไป

ยุทธศาสตร์ชาติ (national strategy) ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่นำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ดังนี้ (“ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี,” 2561, หน้า 5-6)

ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความเข้มแข็ง เป็นศูนย์กลาง และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคง เป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่อง และโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ความมั่งคั่ง หมายถึง การขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง มีความยั่งยืนจนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุข ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น มีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วน มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ไม่มีประชาชนที่อยู่ในภาวะความยากจน เศรษฐกิจในประเทศมีความเข้มแข็ง มีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ เพื่อให้สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ สร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคตเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป มีบทบาทสำคัญในเวทีโลก มีความสัมพันธ์

ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย พร้อมเชื่อมโยงในภูมิภาค ทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ พร้อมมีความสมบูรณ์ในทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น เป็นการเจริญทางเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้ การรักษา และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น และสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคม ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงเป็น 1 ในยุทธศาสตร์ชาติที่ใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้องทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร ภายใต้กรอบแนวคิดความมั่นคงที่เรียกว่า ความมั่นคงแบบองค์รวม ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบภายในประเทศ ป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคงในปัจจุบัน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ำมนุษย์ ปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมือง ป้องกันปัญหาความไม่สงบ

ในบางพื้นที่ พร้อมป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่ เช่น ปัญหาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบพลิกผัน ปัญหาการแข่งขันทางการค้าและการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติ ดังนั้น กองทัพต้องพัฒนาศักยภาพด้วยการยกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานด้านความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชนให้มีความพร้อมในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านต่าง ๆ โดยยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงและยั่งยืน เป็นยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและป้องกันปัญหายุทธศาสตร์ การสร้างความพร้อมในการบริหารจัดการด้านความมั่นคงและการป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดจากภัยคุกคาม ทั้งภัยทางทหารและภัยคุกคามอื่น ๆ การสร้างความสอดคล้องระหว่างนโยบายด้านความมั่นคงให้สนับสนุนเสถียรภาพและการพัฒนาด้านต่าง ๆ ให้ไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีเป้าหมายในการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศ ให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้าน ความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศ-เพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์หลัก ดังนี้ (“ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี,” 2561; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561, หน้า 11-13)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อเป็นการสร้างความสงบเรียบร้อยและสันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง ให้สถาบันหลักมีความมั่นคงเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจอย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงปลอดภัยทั้งในชีวิต

และทรัพยากรอื่น สังคมมีความเข้มแข็ง สามัคคีปรองดอง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน พร้อมทั้งจะร่วมแก้ไขปัญหาของชาติ ประกอบด้วย (1) การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วน ให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อม ตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (2) การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ (3) การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาลเป็นประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และ (4) การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อแก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่ ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่เกิดขึ้นที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศ ได้แก่ (1) การแก้ไขปัญหาความมั่นคงปัจจุบัน (2) การติดตามเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่ (3) การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ (4) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญกับภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้ เพื่อยกระดับขีดความสามารถและรักษาอธิปไตย สามารถติดตาม ป้องกัน แก้ไข และรับมือกับปัญหาความมั่นคงทุกมิติทุกรูปแบบ และทุกระดับแบบบูรณาการ ประกอบด้วย (1) การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติ แบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ (2) การพัฒนาและฝึกพลกำลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพ และหน่วยงานความมั่นคง และ (3) การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐ และที่มิใช่ภาครัฐ ทั้งนี้ เพื่อสร้างเสริมความสงบ สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลกอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะรองรับปัญหาร่วมกันไว้ได้ ประกอบด้วย (1) การเสริมสร้างและรักษาคุณภาพสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ (2) การเสริมสร้าง

และชำระไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค และ (3) การร่วมมือทางการพัฒนา กับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐ และที่มีใช้ภาครัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบบูรณาการ เพื่อให้กลไกสำคัญต่าง ๆ ทำงานหรือยังมีประสิทธิภาพสามารถส่งเสริมและสนับสนุน การบริหารประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง และเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย (1) การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม (2) การบริหารจัดการ ความมั่นคงให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ และ (3) การพัฒนากลไก และองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ถือเป็นฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงเป็น 1 ใน 6 ยุทธศาสตร์ที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ประเทศให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ

ดังนั้น กองทัพบกได้จัดทำยุทธศาสตร์ทหาร 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 เพื่อบรรลุ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ทหาร 20 ปี พ.ศ. 2560-2579

ยุทธศาสตร์ทหาร เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติที่มีความสัมพันธ์กัน เพราะ ผลประโยชน์ชาติต้องอาศัยกำลังอำนาจทางทหารเป็นเครื่องมือคุ้มครองป้องกันประเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์ทหารจะสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ และมีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือทางทหารสำหรับการใช้กำลังและการเตรียม กำลังของกองทัพ

พจน์ พงศ์สุวรรณ (2536, หน้า 36) สรุปยุทธศาสตร์ทหาร (military strategy) เป็นสมการได้ ดังนี้ “ยุทธศาสตร์เท่ากับยุทธศาสตร์ทางทหาร” ส่วน วิทยาลัยป้องกัน-ราชอาณาจักร (2552, หน้า 67) ให้ความหมายว่า ยุทธศาสตร์ทหาร หมายถึง ศิลป์ และศาสตร์ในการประสานเรื่องการเตรียมกำลัง การวางกำลัง การใช้กำลังทหาร

และการประสานยุทธศาสตร์ทหารเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านความมั่นคงของชาติ ยุทธศาสตร์ทหารมีผลต่อการพัฒนาโครงสร้างกำลังทหาร การเกณฑ์ การฝึก การพัฒนา กำลังพล เป็นต้น และ สุรชาติ บำรุงสุข (2537, หน้า 200-201) สรุปว่า ยุทธศาสตร์ทหาร หมายถึง แนวทางปฏิบัติในการใช้กำลังทหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในนโยบาย-แห่งชาติ ในขณะที่ ฌ็อง-ฌัก สตรีสว็สดี (2560, หน้า 249) สรุปแนวคิดของนักทฤษฎีทางทหาร Carl Von Clausewitz ซึ่งเป็นบิดาแห่งยุทธศาสตร์ศึกษาสมัยใหม่ว่า ยุทธศาสตร์-ทหาร หมายถึง การใช้การรบเพื่อบรรลุผลลัพธ์ของการทำสงคราม และ Liddell Hart (1967) สรุปว่า ยุทธศาสตร์ทหาร หมายถึง ศิลปะของการกระจายและประยุกต์ใช้ เครื่องมือทางทหารเพื่อบรรลุผลลัพธ์ทางการเมือง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ทหาร หมายถึง แนวทางในการเตรียม กำลัง การวางกำลัง การใช้กำลัง และการประสานยุทธศาสตร์ทั้งหมดเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ด้านความมั่นคงของชาติ

ประเภทของยุทธศาสตร์ทหาร ยุทธศาสตร์ทหาร หรือ Strategy ทางทหาร ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก คือ ยุทธศาสตร์การใช้กำลัง ยุทธศาสตร์การเตรียมกำลัง ยุทธศาสตร์การวางกำลัง และการประสานยุทธศาสตร์ทหาร ดังนี้ (นิมิตร ผ่องจิตร, 2555; ยุทธนาสินธุ์ ศรีนรินทร์เดชา, 2557)

1. ยุทธศาสตร์การใช้กำลัง (force employment strategy) หมายถึง การใช้กำลังรบ ต่อภัยคุกคามเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่จะใช้กำลังทหารที่ใด และจะใช้กำลังทหารกับใคร โดยจะใช้กำลังทหารที่ใด ลักษณะทางภูมิศาสตร์ และเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อบริเวณ พื้นที่ที่จะใช้กำลังและบริเวณพื้นที่ดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการเตรียมกำลังและการตัดสินใจ ในการวางกำลัง ส่วนจะใช้กำลังทหารกับใครนั้นมีความสำคัญต่อทั้งการเตรียมกำลัง และการวางกำลัง นักยุทธศาสตร์ต้องรู้จักเข้าใจ อาวุธที่เข้าศึกใช้ ลักษณะของการใช้กำลัง และฝ่ายเราจะใช้อะไรตอบโต้ภัยคุกคามนั้นและตอบโต้อย่างไร โดยยุทธศาสตร์-การใช้กำลังเป็นการพิจารณาว่าจะต้องทำอะไร ทำที่ใด และควรทำอย่างไรนั่นเอง

2. ยุทธศาสตร์การเตรียมกำลัง (force development strategy) เกี่ยวข้องกับทรัพยากร ที่จะนำมาใช้เพื่อให้บรรลุภารกิจ ทรัพยากรชนิดใด จำนวนเท่าไร และจะผสมผสาน

ทรัพยากรเหล่านี้เข้าด้วยกันอย่างไร ซึ่งการใช้กำลังและการเตรียมกำลังเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

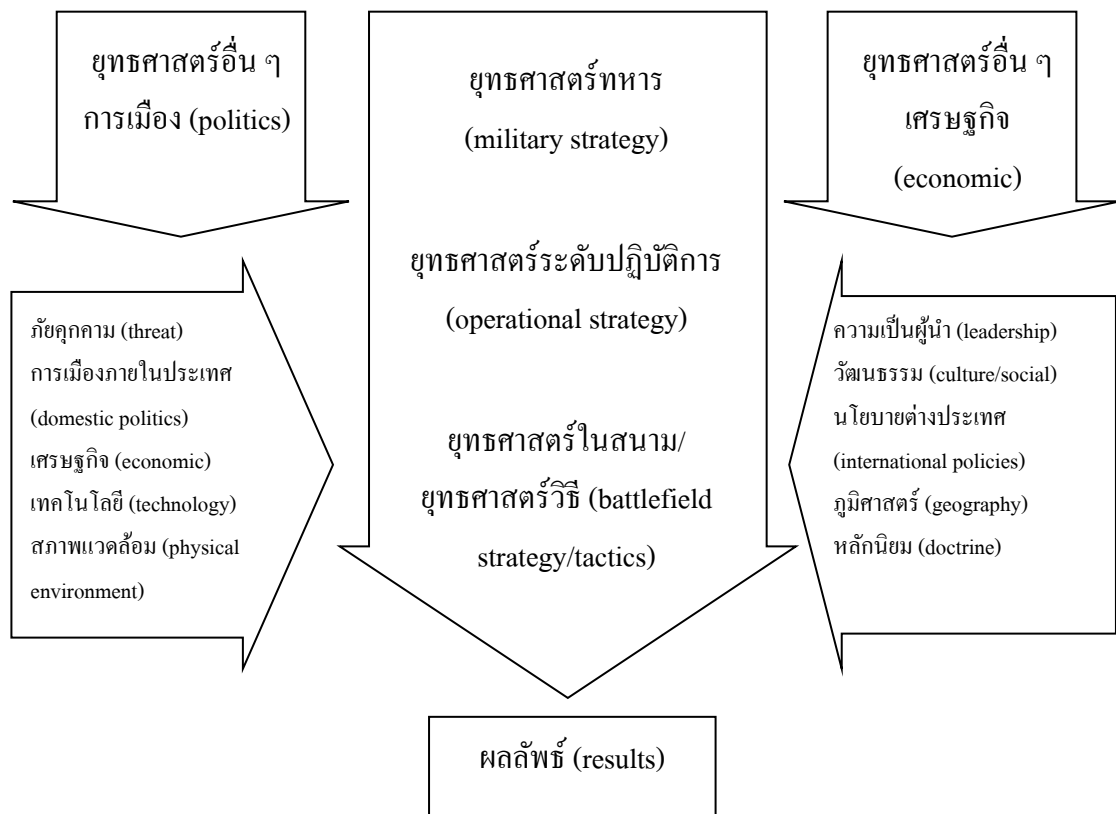
3. ยุทธศาสตร์การวางกำลัง (force deployment strategy) ต้องรู้ว่าใครคือศัตรู และศัตรูน่าจะใช้กำลังที่ใด การกำหนดโครงสร้างกำลังต้องพิจารณาขนาด คุณลักษณะ ของยุทธโศปกรณ์ และความสามารถในการเคลื่อนย้าย และสภาพทางภูมิศาสตร์

4. การประสานยุทธศาสตร์ทหาร (coordination of military strategy) เป็นการประสานยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ได้แก่ การใช้กำลัง การเตรียมกำลัง และการวางกำลัง โดยสรุปแล้ว การเตรียมกำลัง และการวางกำลัง ต้องดำเนินการทั้งในยามปกติ และยาม สงคราม การใช้กำลัง หมายถึง การใช้กำลังทหารในยามสงคราม กำลังทหารที่ส่งไปรบ นอกประเทศ หรือใช้ในการป้องกันประเทศเชิงรุกหรือเป็นการตั้งรับ ส่วนการประสาน เน้นการประสานทั้งการใช้กำลัง การเตรียมกำลัง และการวางกำลัง

ส่วนยุทธศาสตร์ปฏิบัติการ (operational strategy) หมายถึง ศิลปะและศาสตร์ ในการวางแผน การประสานสอดคล้อง (orchestrating) และการอำนวยการ การปฏิบัติ- การทัพ (directing military campaigns) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านความมั่นคง ของชาติ หรือยุทธศาสตร์ระดับปฏิบัติการ ยุทธศาสตร์นี้จัดเป็นยุทธวิธีระดับสูง หรือมหายุทธวิธี (higher or grand tactics) ยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ทหาร มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

วัตถุประสงค์แห่งชาติ (national objectives)

นโยบายแห่งชาติ (grand strategy)

ภาพ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ชาติกับยุทธศาสตร์ทหาร

ที่มา. จาก “คู่มือการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ,” ใน เอกสารประกอบการศึกษาวิทยาลัย-
ป้องกันราชอาณาจักร ประจำปีการศึกษา 2553-2554 (หน้า 70), โดย วิทยาลัยป้องกัน-
ราชอาณาจักร, 2552, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

นอกจากยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 และยุทธศาสตร์ทหาร
20 ปี พ.ศ. 2560-2579 แล้ว ประเทศไทยมียุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ
(พ.ศ. 2560-2564) ตามที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี เพื่อเตรียมพร้อมของ
ประเทศในการรับมือกับภัยคุกคามต่าง ๆ ทั้งเกิดจากภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น
ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติมีรายละเอียด ดังนี้

ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ (2560) ให้ความหมายของการเตรียมความพร้อมแห่งชาติว่า หมายถึง การเตรียมการด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร ชุมชน และภาคประชาชนตั้งแต่ในภาวะปกติ เพื่อให้มีนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แนวทางการดำเนินการ มาตรการ และกิจกรรม เพื่อป้องกัน ลดผลกระทบ บรรเทา และระงับสถานการณ์ในภาวะไม่ปกติ

กองทัพ เป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงของประเทศ มีหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล สนับสนุนการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ หัสยา ไทยานนท์ (2559, หน้า 20-22) สรุปบทบาทกองทัพต่อยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2557-2561) จากการวิเคราะห์ภารกิจและขีดความสามารถของกองทัพไทย โดยศึกษาเอกสาร บทความวิชาการ สื่อออนไลน์ การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อาทิ กรมสรรพกำลังกลาโหม กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พบว่า บทบาทที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติมี 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วนให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติ โดยกองทัพเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนยุทธโศปกรณ์ ระบบการสื่อสาร และฐานข้อมูล เน้นส่งเสริมและพัฒนาระบบการสื่อสารและเครื่องมือในการแจ้งเตือนเพื่าระวังสถานการณ์ฉุกเฉินทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ เพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานอื่น ๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีการเตรียมความพร้อมร่วมกันในทุกภาคส่วนตั้งแต่ภาวะปกติจนถึงภาวะฉุกเฉิน

2. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ ในการจัดการสาธารณภัย และภัยความมั่นคงแบบใหม่ ยุทธศาสตร์นี้กองทัพเป็นหน่วยงานร่วมในการพัฒนาความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ ด้วยการขยายความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกองทัพกับหน่วยงานความมั่นคงของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องในภูมิภาคทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อเตรียมการและปฏิบัติการแก้ไขปัญหาสาธารณภัยในสถานการณ์ฉุกเฉิน และภัยคุกคามความมั่นคงไม่ตามแบบร่วมกัน

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนีกำลังและบูรณาการแผน ยุทธศาสตร์นี้กองทัพเป็นหน่วยงานร่วมด้วยการใช้ศักยภาพของกองทัพพัฒนีกำลังร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ด้วยการนำศักยภาพและความพร้อมของกองทัพด้านกำลังพลเข้าช่วยเหลือ สนับสนุน แก้ไขสถานการณ์วิกฤตของชาติร่วมกับทุกภาคส่วนที่ถือเป็นการปฏิบัติการกิจทางทหารอื่น ๆ นอกเหนือจากสงคราม

4. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์นี้ กองทัพบกเป็นหน่วยงานหลักด้วยการดำเนินการประสานงาน อำนาจการเตรียมความพร้อมร่วมกับสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้เกิดเอกภาพและความพร้อมในการเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคงของชาติทุกรูปแบบ โดยกองทัพดำเนินงานตามแผนป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สรุปการเตรียมความพร้อมที่ผ่านมาของประเทศไทย โดยจัดให้มีการเตรียมความพร้อมแห่งชาติเพื่อรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 แผนเตรียมความพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2520 แผนเตรียมความพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 นโยบายการเตรียมความพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2548 และยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2557-2561) โดยให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมใน 3 ด้าน คือ ด้านสาธารณภัย ด้านภัยจากการสู้รบ และด้านวิกฤตการณ์ความมั่นคง ดังนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2560, หน้า 1-4)

1. ด้านสาธารณภัย เกิดจากการเปลี่ยนสภาพภูมิอากาศ ระดับน้ำทะเลของโลกสูงขึ้น และเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่ และมีภัยพิบัติที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ อาทิ แผ่นดินไหว คลื่นสึนามิ ภูเขาไฟระเบิด เป็นต้น ภัยพิบัติเหล่านี้ล้วนเป็นสาธารณภัยที่มนุษยชาติต้องเผชิญและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างความเสียหายอย่างมหาศาล ประเทศต่าง ๆ จึงต้องร่วมมือกันหามาตรการลดความเสี่ยง (risk reduction) การป้องกัน (prevention) การบรรเทา (mitigation) และการปรับตัว (adaptation) เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้น

จากสถานการณ์และแนวโน้มดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับ
 สาธารณภัยที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งและหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น ระบบการจัดการสาธารณภัย
 ต้องได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และบูรณาการระบบการทำงานของ
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนางองค์ความรู้ การจัดระบบฐานข้อมูลด้านสาธารณภัย
 สร้างความรู้ และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการเตรียมพร้อมรับมือกับสาธารณภัย
 ต่าง ๆ

2. ด้านภัยที่เกิดจากการสู้รบ แม้สถานการณ์ภัยที่เกิดจากการสู้รบจะมีแนวโน้ม
 ลดลง แต่ยังมีความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพราะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับ
 ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ความขัดแย้งด้านอาณาเขตแบบ
 รัฐต่อรัฐ ทำให้เกิดปัญหาข้อพิพาทและความขัดแย้งระหว่างประเทศ ประกอบกับ
 ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้มีอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง
 มีการจัดหาอาวุธเพื่อแสดงแสนยานุภาพทางทหาร การแข่งขันทางเศรษฐกิจที่นำไปสู่
 การแข่งขันทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด การแข่งขันและการขยายอิทธิพลของประเทศ
 มหาอำนาจ ซึ่งปัจจุบันมีความเสี่ยงสูงและเป็นสถานการณ์ที่ไม่อาจวางใจได้

ในส่วนของประเทศไทย ปัจจัยเสี่ยงที่เป็นเหตุของความขัดแย้งนำไปสู่
 ภัยจากการสู้รบที่สำคัญ คือ ปัญหาข้อพิพาททางเขตแดนกับประเทศรอบบ้าน และปัญหา
 ผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบจากประเทศรอบบ้าน เป็นต้น

3. ด้านวิกฤตการณ์ความมั่นคง เกิดจากวิกฤตความมั่นคงทั้งระดับโลก ระดับ
 ภูมิภาค และระดับประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และมีรูปแบบที่ซับซ้อนที่ส่งผลกระทบ
 ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยตรงทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน สิทธิและเสรีภาพ
 ในการดำรงชีวิตที่เป็นปกติของประชาชน ส่วนโดยอ้อมทำให้เกิดภาวะของความหวาด-
 ระแวง ความรู้สึกไม่มั่นคง การสูญเสียความเชื่อมั่นของทุกภาคส่วน เศรษฐกิจถดถอย

ในส่วนของประเทศไทยกำลังเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น ความรุนแรง
 ที่เกิดจากการก่อวินาศกรรม การก่อการร้าย การโจมตีทางไซเบอร์ การค้ามนุษย์ ปัญหา
 แรงงานต่างด้าว การค้ายาเสพติด โรคอุบัติใหม่ และความเห็นต่างทางการเมือง ปัญหา
 เหล่านี้อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรง ซึ่งภัยคุกคามที่อาจส่งผลกระทบต่อ
 ความมั่นคงทั้งระดับโลก ระดับประเทศ และระดับบุคคลหรือความมั่นคงของมนุษย์

ในศตวรรษที่ 21 เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ 4 ประการ ดังนี้ (Abbott, Rogers, & Sloboda, 2006, p. 26)

1. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศและภาวะโลกร้อน (effects of climate change and global warming) ภัยคุกคามนี้นับว่าสำคัญมากที่สุด ในศตวรรษที่ 21 เพราะกระทบต่อสรรพสิ่งทั้งปวง พร้อมทำลายขีดความสามารถกำลังอำนาจแห่งชาติ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อความมั่นคงของชาติ
2. การแข่งขันทรัพยากรที่นับวันจะหาได้ยากขึ้น เช่น น้ำมัน เป็นต้น
3. การแบ่งแยกทางสังคม เศรษฐกิจ และการแข่งขันที่ผลักดันคนส่วนใหญ่ของโลก ให้ตกอยู่บริเวณชายขอบ
4. การแพร่กระจายของเทคโนโลยีทางการทหาร รวมทั้งอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงเพิ่มมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันประเทศไทยประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ (grand national strategy) ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่นำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมียุทธศาสตร์ทหารที่เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ เนื่องจากผลประโยชน์แห่งชาติต้องอาศัยกำลังอำนาจทางทหารเป็นเครื่องมือคุ้มครองป้องกันประเทศ ทั้งยังมียุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ เป็นยุทธศาสตร์ความมั่นคงเพื่อรับมือกับภัยคุกคาม ทั้งรูปแบบดั้งเดิมและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ

เมื่อกล่าวถึงความมั่นคง คนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทหาร การสู้รบ หรือการสงคราม เพราะในอดีตภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อประเทศชาติ คือ การรุกรานด้วยกำลังทหารของต่างชาติที่เหนือกว่า เพื่อต้องการยึดหรือบังคับประเทศอื่น ให้ปฏิบัติตามความต้องการของประเทศตน หากประเทศใดมีกำลังทหารเข้มแข็ง

มีการฝึกมาอย่างดี มีความอดทน และมีจิตใจต่อสู้ มีผู้นำทัพที่ดีก็สามารถป้องกันเอกราช และความมั่นคงของชาติได้ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2551)

ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติ

อำนาจของประเทศ (national power) ตามแนวคิดของ Morgenthau (1973, pp. 112-116) หมายถึง ความสามารถของประเทศนั้น ๆ ที่จะควบคุมจิตใจและการกระทำของประเทศอื่น ๆ โดย Morgenthau แบ่งองค์ประกอบของอำนาจของแต่ละประเทศไว้ 9 ประการ คือ (1) สภาพภูมิศาสตร์ (2) ทรัพยากรธรรมชาติ (3) สมรรถนะทางอุตสาหกรรม (4) ความพร้อมทางการทหาร (5) ประชากร (6) ลักษณะจำชาติ (national character) ที่มีรากฐานมาจากอุปนิสัยทางศีลธรรมและภูมิปัญญาของคนในชาติ (7) ขวัญของชาติ (national morale) หมายถึง ความเด็ดเดี่ยวทางจิตใจที่คนในประเทศมีต่อนโยบายต่างประเทศ (8) คุณภาพของการทูต (quality of diplomacy) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการมีอำนาจของประเทศ คุณภาพของการทูตขึ้นอยู่กับความเป็นมืออาชีพอของบุคลากรในกระทรวงการต่างประเทศ และ (9) คุณภาพของการปกครองหรือรัฐบาล (quality of government) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างองค์ประกอบของอำนาจของชาติทั้งหมดเข้าด้วยกัน

ความมั่นคงแห่งชาติในลักษณะของรูปธรรม ประกอบด้วย ชาติ (nation) เป็นศัพท์ที่เน้นถึงคนที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน มีเชื้อสายเดียวกัน และองค์ประกอบของชาติในส่วนที่เกี่ยวกับความมั่นคง ได้แก่ ดินแดน ประชากร รัฐบาล ความมีเอกราช และการรับรองของสังคมนานาชาติ ส่วนความมั่นคงแห่งชาติในลักษณะนามธรรม หมายถึง ความมั่นคงแห่งชาติในรูปลักษณะที่จับต้องไม่ได้ อาจมองในรูปของปัจเจกชนโดยตรง ซึ่งรวมกันอยู่เป็นชาติเป็นประเทศหรือมองในรูปของความมั่นคงของสังคม คนในสังคมรวมกลุ่มกันอย่างมั่นคง สามัคคีกัน ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างชาติ ช่วยปกป้องดินแดน ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติของประเทศในลักษณะที่เป็นรูปธรรมนั้น พิจารณาได้จาก ความเป็นธรรมของสังคม ความจงรักภักดีต่อชาติ ความรู้สึกอันดีที่มีต่อรัฐบาล นิสัยของคนภายในชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว และระหว่างกลุ่มสังคมใกล้ชิด (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2553, หน้า 5-6)

ความมั่นคงแห่งชาติ ในความหมายทั่วไป หมายถึง ความอยู่รอดปลอดภัย (survival) และความเจริญก้าวหน้า (growth) ของชาติ ตลอดจนความเป็นปึกแผ่น แน่นแฟ้น คงทนของชาติ พร้อมเผชิญกับสถานการณ์ทุกรูปแบบได้ในอนาคต การที่ชาติ จะมีความมั่นคงและปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวงจะต้องปราศจากสิ่งที่เรียกว่า ภัยคุกคาม (threats) ความหมายเฉพาะของความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง การดำรงรักษาไว้ซึ่ง เอกราชของชาติ บูรณาภาพแห่งดินแดนสวัสดิภาพของประชาชน การปกครองระบอบ- ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และการนับถือจากนานาประเทศ (เจษฎา มีบุญถือ, 2553, หน้า 3-4) หรือความมั่นคงเป็นสภาวะที่ปลอดภัยจากภัยคุกคาม ทั้งปวงที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของบุคคล กลุ่มคน และองค์การต่าง ๆ ภายในรัฐ หรือประเทศ และรวมถึงการดำเนินนโยบายในการบริหารประเทศ (Griffiths, Callaghan, & Roach, 2008; Hough, 2004)

ในขณะที่ ชีรนนท์ นันทขว้าง (2552, หน้า 11) ให้ความหมายว่า ความมั่นคง- แห่งชาติ หมายถึง ความแน่นหนาและทนทานของกลุ่มคนขนาดใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ ภายใต้อิทธิพลเดียวกัน และอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลกลาง หรืออีกนัยหนึ่ง คือ ความแน่นหนาและทนทานต่อภัยคุกคามต่าง ๆ ของกลุ่มคนขนาดใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ กัน สอดคล้องกับ นิมิตร ผ่องจิตร์ (2555, หน้า 46) สรุปความหมายของความมั่นคง- แห่งชาติว่า หมายถึง การที่ชาติมีความมั่นคง ปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวงได้นั้น ต้องปราศจากภัยคุกคาม (threats) ทั้งปวง

จากการศึกษาความมั่นคงแห่งชาติ สรุปได้ว่า ความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง สภาพที่รัฐหรือชาติสามารถดำรงไว้ซึ่งความมีเอกราช ประชาชนมีความสุข มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีเสถียรภาพ ที่คงทนถาวร

องค์ประกอบของความมั่นคงแห่งชาติ

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (2553, หน้า 10) กล่าวถึงความมั่นคงแห่งชาติ ตามแนวคิดของพลตรี หลวงวิจิตรวาทการ ว่าเป็นการทรงตัวอย่างแน่นหนาถาวร ดำรง เอกราช มีเสถียรภาพแห่งชาติ มีความสุขสงบภายในประเทศ มีความแน่นอนในชีวิต

และเศรษฐกิจของพลเมือง คาดหมายรายได้ของรัฐได้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง ค่าของเงินตรามีเสถียรภาพ รัฐไม่ต้องประสบความยุ่งยากระส่ำระสาย ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้ง่าย ประชาชนพลเมืองรู้สึกมีความปลอดภัย มีความหวังและความไว้วางใจ ในอนาคต และจำแนกความมั่นคงแห่งชาติออกเป็น 4 ด้าน ตามลักษณะของภารกิจที่ชาติ จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ ได้แก่ ความมั่นคงแห่งชาติ ด้านการเมือง ความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงแห่งชาติด้านสังคมจิตวิทยา และความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหาร ต่อมาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรได้แบ่ง ความมั่นคงออกเป็น 8 ด้าน โดยเพิ่มด้านทรัพยากรธรรมชาติ และด้านการบริหารจัดการ ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ดังนี้ (เจษฎา มินญลือ, 2553, หน้า 10-12)

1. ความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมือง พิจารณาได้ 2 ประการ คือ

1.1 ความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมืองในประเทศ หมายถึง สภาพการณ์ทางการเมืองที่ทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือ และศรัทธาต่อระบอบการปกครองต่อ รัฐบาล ผู้บริหารการปกครอง ประชากรมีความเคารพเชื่อฟังและยอมปฏิบัติตามนโยบาย ของรัฐบาล และปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล มีความเชื่อมั่นในรัฐบาล ว่าจะสามารถสร้างความเป็นธรรมในหมู่ประชากรและสามารถป้องกันความแตกแยก ระหว่างชนในชาติ สามารถรักษาดินแดนให้ปลอดภัยจากการแบ่งแยก ยึด ครอง มีเอกภาพ และรักษาสันติภาพของชาติ

1.2 ความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมืองระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับนโยบาย ทางด้านการเมืองระหว่างประเทศของรัฐบาลเป็นสำคัญ หากนโยบายต่างประเทศที่แถลง ออกไปนั้นอาจเป็นผลให้สร้างศัตรูกับประเทศรอบด้านหรือในการปฏิบัติการอย่างใด อย่างหนึ่ง เป็นผลให้เกิดการผลักดันต่อประเทศอื่น ๆ รวมตัวกันสกัดกั้นหรือขัดขวาง ผลประโยชน์ของชาติของตน หรือไปรวมตัวกันร่วมทำสงครามกับประเทศใดประเทศหนึ่ง หากเป็นเช่นนี้ความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมืองระหว่างประเทศก็จะสูญเสียไป

2. ความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ หมายถึง สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่ทำให้ ประชากรมีงานทำและยอมรับนับถือระบบเศรษฐกิจของประเทศสามารถยกฐานะทาง เศรษฐกิจ ทั้งส่วนตัวและส่วนรวมให้สูงขึ้นได้ในอัตราที่เหมาะสม ฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมไม่มีความแตกต่างเหลื่อมล้ำกันมาก นัก

3. ความมั่นคงแห่งชาติด้านสังคมจิตวิทยา (socio-psychology) หมายถึง สภาพการณ์ทางด้านสังคมที่ทำให้ประชากรสามารถครองชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม และความเป็นธรรมในการดำเนินชีวิต มีความเสมอภาคและการครภาพ มีความรู้ความสามารถ มีวัฒนธรรม จริยธรรม และศีลธรรม มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของพลเมือง และต่อสังคม มีจิตสำนึก ภาควุมิใจในความเป็นชาติ และยึดมั่นในอุดมการณ์ของชาติ

4. ความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหาร หมายถึง จิตความสามารถด้านการทหาร ที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของกำลังของชาติ ความพร้อมรบ ความมีประสิทธิภาพของอาวุธยุทโธปกรณ์และการใช้อาวุธ มีวินัย ขวัญ และกำลังรบอื่น ๆ มีการจัดการฝึก การศึกษา การสวัสดิการ ยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีที่สามารถเอาชนะศัตรูผู้รุกรานทั้งจากภายในและภายนอกประเทศได้ ซึ่ง Collins (2003) กล่าวถึงความมั่นคงทางด้านการทหารว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับดินแดนของรัฐ การจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อรักษาความมั่นคง และให้ความสำคัญต่อจิตความสามารถทางการทหารของประเทศอื่นเพื่อจะได้สร้างเสริมจิตความสามารถของรัฐให้มีจิตความสามารถที่เหนือกว่าประเทศที่คาดว่าจะเป็นภัยคุกคาม

5. ความมั่นคงแห่งชาติด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี หมายถึง สภาพการณ์ที่ประเทศมีการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ครอบคลุมต่อเนื่อง มีความพร้อมในโครงสร้างพื้นฐานทุกด้านที่จำเป็น มีเป้าหมายที่ชัดเจนทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีศักยภาพในการทุ่มเทสรรพกำลังเพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาภายใต้มาตรการที่เหมาะสม ให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมอย่างทั่วถึง

6. ความมั่นคงแห่งชาติด้านการพลังงาน หมายถึง สภาพการณ์ด้านการพลังงานของชาติที่มีการบริหารจัดการการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประเทศไทยสามารถเข้าถึงแหล่งพลังงานทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนมีเทคโนโลยีทางด้านพลังงาน มีการจัดทำข้อตกลงเพื่อความมั่นคงในการจัดพลังงาน และความร่วมมือด้านพลังงานทดแทนกับต่างประเทศเพื่อให้มีพลังงานเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ

7. ความมั่นคงแห่งชาติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศ มีการอนุรักษ์และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีการปรับปรุงกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ทันสมัย มีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมส่งเสริมการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างเสริมองค์ความรู้และใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา มีการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการสร้างวินัยและปลูกจิตสำนึกของประชาชนต่อการมีส่วนร่วม ป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8. ความมั่นคงแห่งชาติด้านการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ หมายถึง สภาพการณ์ของประเทศมีการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือเชิงรุก สังคมไทยมีการบริโภคข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณ สามารถเลือกรับข่าวสารอย่างเหมาะสมและมีเหตุผล ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงข่าวสารได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมให้สื่อทุกชนิดสร้างความสามัคคีให้กับคนในชาติ มีองค์กรในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศและค่านิยม ด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ความมั่นคงแห่งชาติดังกล่าว สามารถสรุปองค์ประกอบของความมั่นคงและสาระสำคัญได้ ดังนี้

ตาราง 1

สรุปองค์ประกอบและสาระสำคัญของความมั่นคงแห่งชาติ

องค์ประกอบของ ความมั่นคง	ความสำคัญ
1. ความมั่นคงด้านการเมือง	ความเข้มแข็งของระบบการเมือง การปกครอง
2. ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ	ความเข้มแข็งของระบบการค้า ความอยู่ดีกินดี ของคนในชาติ
3. ความมั่นคงด้านสังคม	ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม สามารถดำรงไว้ ซึ่งขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม ความผูกพันของคนในสังคม และความอยู่เย็น เป็นสุขของคนในสังคม
4. ความมั่นคงด้านการทหาร (การป้องกันประเทศ)	ความเข้มแข็งของระบบการป้องกันประเทศทั้งปวง
5. ความมั่นคงด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	ความเข้มแข็งของวิทยาการอันทันสมัย และมีประสิทธิภาพ
6. ความมั่นคงด้านพลังงาน	ความเข้มแข็งของพลังงาน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
7. ความมั่นคงด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	การอนุรักษ์และการบริหารจัดการ ปรับปรุง กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยและบังคับใช้ อย่างมีประสิทธิภาพ
8. ความมั่นคงด้านการบริหาร จัดการข้อมูลข่าวสาร สาธารณะ	การมีวิจารณญาณในการบริโภคข่าวสาร เลือกรับ และเข้าถึงข่าวสารได้อย่างมีเหตุผลและเท่าเทียมกัน

ที่มา. จาก *ความมั่นคงแห่งชาติ* (หน้า 10-12), โดย เกษฎา มีบุญถือ, 2553, กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์.

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นหนทางปฏิบัติหรือแนวปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ ในระดับชาติของรัฐบาลที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติและความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งนี้ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน-สภาความมั่นคงแห่งชาติ (2558, หน้า 16-17) ได้รวบรวมนโยบายความมั่นคงแห่งชาติฉบับต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

1. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2541-2544 เป็นนโยบายที่มีแนวคิดในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล และการใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 โดยให้ความสำคัญกับสถานการณ์เฉพาะหน้าด้านเศรษฐกิจและรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และนโยบายฉบับนี้มีส่วนสำคัญทำให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายความมั่นคงฉบับต่อไปด้วย

2. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2546-2549 ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์แห่งชาติ รวมทั้งคำนึงถึงบทบาทในรัฐธรรมนูญ ตลอดจนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ซึ่งนำมาจัดทำเป็นแนวนโยบายความมั่นคงและเป็นนโยบายฉบับที่ได้เพิ่มกรอบแนวคิดเรื่องความมั่นคงแบบใหม่ ได้แก่ วิสัยทัศน์ด้านความมั่นคงและปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยวิธีการกำหนดนโยบายนั้นเป็นนโยบายที่เปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคราชการ ภาควิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้นำชุมชนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเข้าร่วมพิจารณาทางทิศทางด้านความมั่นคงของประเทศร่วมกัน

3. นโยบายความมั่นคง พ.ศ. 2550-2555 คงใช้กระบวนการกำหนดนโยบายรูปแบบเดิมในการกำหนดทิศทางการจัดทำนโยบาย โดยให้ภาคประชาชนและภาควิชาการเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการกำหนดนโยบาย ซึ่งนโยบายฉบับนี้นับเป็นฉบับแรกที่มีการกำหนดลำดับความสำคัญของภัยหรือสถานการณ์ความมั่นคง มีการแบ่งสารัตถะของนโยบายตามความสำคัญของภัย ได้แก่ ส่วนแรก เป็นนโยบายเฉพาะหน้าที่ให้ความสำคัญกับการพาสังคมให้พ้นจากวิกฤตทางการเมือง ส่วนที่ 2 เป็นนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามวิสัยทัศน์ด้านความมั่นคงและปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก

4. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2564 (ฉบับปัจจุบัน) ปรับเปลี่ยนแนวทางในการจัดทำนโยบายที่สำคัญ โดยเพิ่มเติมประเด็นค่านิยมของชาติ 12 ประการ และได้กำหนดลำดับความสำคัญเพื่อให้มีการจัดสรรทรัพยากรสามารถให้น้ำหนักต่อนโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติเป็นลำดับสำคัญในระดับต้น นโยบายทั้งสองส่วนต้องได้รับการขับเคลื่อนไปพร้อมกันเพื่อให้เกิดภาพแห่งความสำเร็จโดยรวม และสามารถรักษาผลประโยชน์แห่งชาติได้อย่างครบถ้วน นโยบายความมั่นคงกำหนดความสำคัญออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ และส่วนที่ 2 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2558, หน้า 9)

วัตถุประสงค์ของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558-2564 มีดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความจงรักภักดี และธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความปรองดอง ความเป็นธรรม และความสามัคคีในชาติเพื่อลดการเผชิญหน้า และการใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ
4. เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรง
5. เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐ และส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง
6. เพื่อให้การจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม พลังงาน และอาหารมีความมั่นคง ความยั่งยืน และมีความสมดุลกับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศ รวมถึงลดความเสี่ยงจากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์
7. เพื่อพัฒนาศักยภาพการเตรียมความพร้อมของชาติในการเผชิญกับภาวะสงคราม และวิกฤตการณ์ความมั่นคงอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

8. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพในการป้องกันประเทศ สนับสนุนภารกิจที่ไม่ใช่การสงคราม และสามารถผนึกกำลังของกองทัพกับทุกภาคส่วนในการเผชิญกับภัยคุกคามด้านการป้องกันประเทศในทุกรูปแบบ

9. เพื่อส่งเสริมสถานะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน ประชาคมโลก บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์และการดำรงเกียรติภูมิของชาติ

ภัยคุกคาม

การที่ชาติจะมีความมั่นคงและปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวงได้นั้นจะต้องปราศจากภัยคุกคาม (threats) โดยภัยคุกคาม หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้รัฐหรือประเทศเกิดความไม่มั่นคงหรือไม่อาจอยู่รอดปลอดภัยจากภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ (Deibel, 2007, p. 142) ในขณะที่ นิมิตร ผ่องจิตร (2555, หน้า 46) ได้แบ่งภัยคุกคามออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ภัยคุกคามจากภายใน หมายถึง การรุกรานซึ่งเกิดขึ้นจากการกระทำของข้าศึกทั้งปวง ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นการประกาศสงครามหรือไม่ประกาศสงครามก็ตาม

2. ภัยคุกคามภายใน อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติการก่อการร้ายหรือการก่อความไม่สงบของกลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน หรืออาจเกิดจากกลุ่มที่มีความไม่พอใจการปกครองของรัฐบาลในปัจจุบัน และการก่อการจลาจลหรือความไม่สงบขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การก่อวินาศกรรม การลอบยิง หรือสังหารบุคคลสำคัญ การบ่อนทำลาย เป็นต้น การกระทำเช่นนี้เพื่อต่อต้านการบริหารงานของรัฐบาลของประเทศนั่นเอง โดยมีเป้าหมายที่จะล้มล้างอำนาจอธิปไตยของรัฐในที่สุด และสามารถเข้าควบคุมอำนาจอธิปไตยของรัฐได้โดยสิ้นเชิง

ในขณะที่ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (2554, หน้า 5-7) แบ่งภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงด้านการป้องกันประเทศไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ภัยคุกคามทางทหาร คือ ภัยที่เกิดจากการรุกรานด้วยกำลังทหารจากภายนอกประเทศ ซึ่งในอนาคตมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดจากความขัดแย้งระดับต่ำในลักษณะของสงครามจำกัดที่สามารถพัฒนาไปสู่การใช้กำลังทหารขนาดใหญ่ได้ หากมิได้รับการแก้ไขอย่างทันที

2. ภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทหาร คือ ภัยคุกคามที่ไม่มีผลกระทบต่อเอกสารและบูรณาภาพแห่งดินแดนโดยตรง แต่เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านพร้อมกัน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มีความสลับซับซ้อนและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้ สรุปได้ ดังนี้

2.1 ภัยคุกคามที่เกิดจากความยากจน และไร้เสถียรภาพทางการเมืองของประเทศรอบบ้านก่อให้เกิดปัญหา ดังนี้

2.1.1 ปัญหาหาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไข เพราะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรบุคคลของชาติ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม

2.1.2 ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย บุคคลเหล่านี้เข้ามาแย่งงานคนไทยทำ เป็นพาหนะนำโรคติดต่อ และก่ออาชญากรรมต่าง ๆ ทั้งยังอาจจะแอบแฝงเข้ามาหาข่าวในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในระยะยาว

2.1.3 ปัญหากองกำลังต่างชาติติดตามและปฏิบัติการต่อเป้าหมายที่เป็นกลุ่มต่อต้านลึกเข้ามาในเขตประเทศไทย และมีผลกระทบต่อทรัพย์สินและชีวิตของคนไทย สร้างความขัดแย้งให้กับรัฐบาลทั้งสองประเทศ

2.1.4 ปัญหาอาชญากรรมตามแนวชายแดน ได้แก่ กองโจรติดอาวุธที่เข้ามาปล้น ฆ่า ข่มขืนราษฎรไทยตามแนวชายแดน ขโมยรถยนต์ ลักลอบค้าอาวุธสงคราม และการลักลอบค้าของผิดกฎหมายอื่น ๆ ปัญหาการประมง ปัญหาคนสองสัญชาติ และปัญหาการค้าแรงงานผิดกฎหมาย

2.1.5 ปัญหาผู้หนีภัยจากการสู้รบ และกลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาลของประเทศเพื่อนบ้าน นำมาซึ่งปัญหาอื่น ๆ ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอุปสรรคต่อผลประโยชน์ที่ไทยควรจะได้รับความร่วมมือจากประเทศเพื่อนบ้าน

2.2 ภัยคุกคามที่เกิดจากปัญหาเส้นเขตแดนที่ยังไม่มีความชัดเจน ทั้งเขตแดนทางบกและทางทะเล นำมาสู่การแย่งชิง ปกป้องแหล่งผลประโยชน์แห่งชาติทั้งทางบกและทางทะเล

2.3 ภัยคุกคามที่เกิดจากจุดอ่อนภายในประเทศที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของคนในชาติ ประเทศไทยยังมีปัญหาหรือจุดอ่อนภายในประเทศที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของคนในชาติ เป็นปัญหาที่รัฐบาลจะต้องหาทางแก้ไขหรือจัดปัญหาให้หมดโดยเร็ว ดังนี้

2.3.1 ปัญหาที่เกิดจากลัทธิการก่อการร้าย ได้แก่

2.3.1.1 การก่อการร้ายภายในประเทศ แม้ว่าจะลดระดับความรุนแรงลง แต่คงเคลื่อนไหวอยู่ในประเทศ และพยายามคงสภาพกองกำลังติดอาวุธไว้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ดำรงอิทธิพลอยู่ในพื้นที่ มีการเคลื่อนไหวในลักษณะที่เป็นรูปแบบของการประสานผลประโยชน์กับกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.3.1.2 การก่อการร้ายสากล ประกอบด้วย การปฏิบัติการ (คุกคามหรือใช้ความรุนแรง) ของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มุ่งหวังตามเงื่อนไข ข้อเรียกร้องทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ส่วนใหญ่จะปฏิบัติการล่องล้าเขตแดนหรือเกี่ยวพันกับชาติอื่น ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อผลประโยชน์แห่งชาติ พันธกรณีระหว่างประเทศ นโยบายของชาติ ทั้งด้านการเมืองและการป้องกันประเทศ

2.3.2 องค์กรเอกชนกลุ่มต่าง ๆ ที่มีการดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนไหว โดยการเรียกร้องสิทธิ และไม่ยอมรับการดำเนินการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล ทำให้ส่งผลกระทบต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ

3. ภัยจากสาธารณภัยขนาดใหญ่ และภัยพิบัติต่าง ๆ คือ ภัยที่เกิดขึ้นทางธรรมชาติที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เช่น อุทกภัย วาตภัย และไฟไหม้ป่า เป็นต้น หรือเป็นอุบัติเหตุที่เป็นผลจากการกระทำด้วยน้ำมือมนุษย์ เช่น อาคารถล่ม การก่อวินาศกรรม การทำลายสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศ เป็นต้น ปัจจุบันการเกิดสาธารณภัยและอุบัติเหตุขนาดใหญ่มีแนวโน้มเกิดสูงขึ้น และมีความรุนแรง ทำลายชีวิตและทรัพย์สินของราษฎร

จะเห็นได้ว่า ความมั่นคงแห่งชาติครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ มากมาย อาทิ เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการเมือง โดยมีภัยคุกคามที่ส่งผลต่อความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งภัยคุกคามทางทหาร ภัยคุกคามที่ไม่ใช่ทางทหาร ภัยที่เกิดจากสาธารณภัยและภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยทางธรรมชาติและฝีมือมนุษย์ ซึ่งในปัจจุบันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยภัยพิบัติที่เกิดขึ้นทหารมีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อกู้ภัยและเพื่อนมนุษยธรรม (Spiegel, Taw, Wehling, & Williams, 2004)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า สถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะด้านความมั่นคงของชาติที่เกิดจากภัยคุกคามรูปแบบดั้งเดิม และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศต้องวางแผนยุทธศาสตร์ในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร

ความหมาย

นักวิชาการได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ใกล้เคียงกัน สรุปรวบรวมได้ ดังนี้ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552, หน้า 1) สรุปความหมายของผู้นำ (leader) ไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับ และยกย่องจากบุคคลอื่นที่ได้รับการแต่งตั้งหรือยกย่องให้เป็นหัวหน้าในการดำเนินการในองค์กร ส่วน กวี วงศ์พูน (2550, หน้า 2-3) กล่าวถึงผู้นำหรือภาวะผู้นำ (leadership) หมายถึง การเป็นผู้นำโดยใช้อิทธิพล (influence) ในการดำเนินงานหรือปฏิบัติการ ในขณะที่ วิเชียร วิทยอุดม (2553, หน้า 3) กล่าวว่า ผู้นำเป็นเพียงบุคคลที่ยอมรับและยกย่องให้เป็นหัวหน้าจากสมาชิกในกลุ่ม ในขณะที่ วรเดช จันทรศร (2551, หน้า 33) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ระดับความสามารถหรืออำนาจของบุคคลในการมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นหรือต่อกลุ่มและองค์กร นอกจากนี้ ภาวะผู้นำยังเป็นการสร้างอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Koontz & O'Donnell, 1959, p. 2; Stogdill, 1950, p. 11)

ส่วนความหมายของผู้นำทางทหาร (military leader) กองทัพบก, กรมยุทธศึกษา-ทหารบก (2556, หน้า 1-2) สรุปความหมายไว้ว่า หมายถึง ใครก็ได้ที่มีคุณสมบัติที่ดีในบทบาทภาวะผู้นำ หรือผู้ที่เป็นแรงบันดาลใจในความรับผิดชอบที่ได้รับ และมีอำนาจต่อผู้อื่นในการบรรลุจุดมุ่งหมายแห่งองค์กร ผู้นำทางทหารจะจูงใจบุคคลทั้งภายในและภายนอกสายการบังคับบัญชาให้ปฏิบัติการกิจสำเร็จลุล่วง เน้นเรื่องการคิด และปรับการตัดสินใจเพื่อให้องค์กรดีขึ้น ในขณะที่คุณลักษณะของผู้นำ หมายถึง ลักษณะที่เป็นคุณประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ของทหารในกระบวนการสร้างความเป็นผู้นำ เป็นลักษณะอันมีค่าอย่างที่สุด ซึ่งผู้บังคับบัญชานำไปใช้เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเชื่อฟัง มั่นใจ นับถือ และร่วมมืออย่างจริงจัง (โรงเรียนทหารนาวิกโยธิน, 2552, หน้า 6; อุทัย สุวรรณวงศ์, 2560, หน้า 4)

จะเห็นได้ว่า ผู้นำ และผู้นำทางทหาร คือ ผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับการแต่งตั้ง และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในองค์กรที่สามารถจูงใจหรือชี้นำให้สมาชิกในองค์กรปฏิบัติการกิจให้สำเร็จตามเป้าหมาย

องค์ประกอบของคุณลักษณะผู้นำทางทหาร

ธีรนนท์ นันทขว้าง (2552) กล่าวถึง คุณลักษณะผู้นำทางทหารว่ามีองค์ประกอบ 4 คุณลักษณะ ได้แก่ (1) คุณลักษณะทางกายภาพ (physical characteristics) เช่น ความสูง น้ำหนัก รูปร่าง หน้าตา และพลังงาน (2) คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ (physical characteristics) เช่น ลักษณะข่ม (dominance) ความเป็นคนเปิดเผยไม่เก็บตัวหรือ ความเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มอยู่เสมอ เป็นต้น (3) ทักษะและความสามารถ (skills and abilities) เช่น สติปัญญา ความสามารถทางเทคนิค เป็นต้น และ (4) ลักษณะเด่นทางสังคม (social factors) เช่น เก่งคน เข้าสังคมเก่ง มีสถานภาพสูงทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น

ต่อมานักวิชาการได้สรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำทางทหารไว้ 14 ประการ ต่อมาได้เพิ่มวิสัยทัศน์ (vision) รวมเป็น 15 ประการ ดังนี้ (กองทัพบก, กรมยุทธศึกษา-ทหารบก, 2556; ภัคภณ สนิทสม, 2558; โรงเรียนทหารนาวิกโยธิน, 2552)

1. ลักษณะท่าทาง (bearing) คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความประทับใจ เกิดจากท่าทาง อากัปกิริยา และการปฏิบัติตัวของบุคคล ผู้นำควรมีท่าทางสง่าผ่าเผย ควรฝึกหัดการใช้เสียง และหัดท่าทางให้หนักแน่น มั่นคง ไม่ใช่คำพูดไม่สุภาพกับผู้ใต้บังคับบัญชา วางตัวเหมาะสม งามอาจ

2. ความกล้าหาญ (courage) คือ ลักษณะจิตที่ตระหนักถึงความน่ากลัวของ อันตราย แต่สามารถควบคุมให้เข้าเผชิญได้ด้วยความมั่นคง ผู้นำต้องมีความกล้าหาญ ทางใจ กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งที่ควรพัฒนาเพื่อให้เป็นผู้ที่มีความกล้าหาญ

3. ความเด็ดขาด (decisiveness) คือ ความสามารถที่จะตัดสินใจได้ทันที และประกาศอย่างชัดเจนและมั่นคง สถานการณ์ต่าง ๆ ย่อมมีวิธีแก้ได้หลายอย่าง ศึกษา เหตุการณ์ หรือภารกิจให้เข้าใจก่อน

4. ไว้วางใจได้ (dependability) คือ การปฏิบัติงานอย่างถูกต้องแน่นอนจนเป็นที่เชื่อถือได้ และไว้วางใจต่อผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งต่อหน้าและลับหลัง

5. ความอดทน (endurance) คือ ความสามารถทางร่างกายและทางจิตใจที่ทนต่อ ความหิว ความเจ็บปวด ความเหน็ดเหนื่อย ความยากลำบาก ความอดทนเป็นคุณสมบัติ หนึ่งที่สำคัญที่สุดในการวัดความสามารถของผู้นำ

6. ความกระตือรือร้น (enthusiasm) คือ การแสดงความสนใจและเอาใจใส่ อย่างแท้จริงต่อหน้าที่หรือกิจการที่ตนปฏิบัติด้วยความร่าเริง แจ่มใส มองโลกในแง่ดี กระตือรือร้น ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น และปรารถนาที่จะทำให้สำเร็จ

7. ความคิดริเริ่ม (initiative) คือ ความต้องการที่จะปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใด เริ่มจาก ความคิดของตนเองหรือการรับที่จะแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

8. ความซื่อสัตย์ (integrity) คือ ลักษณะของความซื่อตรง มั่นคงในหลักศีลธรรม ไม่ทูลจริตคดโกง มีความสุจริตใจ มีสำนึกในหน้าที่

9. การตัดสินใจ (judgment) หรือวิจารณ์ญาณ คือ คุณสมบัติในการไตร่ตรอง เพื่อแก้ปัญหาและหาความจริงเพื่อเป็นมูลฐานในการตัดสินใจได้สมเหตุสมผล

10. ความยุติธรรม (justice) คือ ความเที่ยงตรง ไม่ลำเอียง เป็นกลาง หนักแน่น และตัดสินใจทันที

11. ความรู้ (knowledge) คือ ความรู้ในวิชาชีพของตน และมีความเข้าใจ ผู้ได้บังคับบัญชา รอบรู้นโยบายของหน่วยเป็นอย่างดี ความรู้ไม่ได้จำกัดเพียงความรู้ทางการทหารเท่านั้น แต่รวมถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

12. ความจงรักภักดี (loyalty) คือ คุณสมบัติประจำตัวของบุคคลที่มีความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ ต่อหน่วย ต่อผู้อาวุโส และต่อผู้บังคับบัญชา และมีความจริงใจ

13. รู้จักกาลเทศะ (tact) คือ ความสามารถที่จะร่วมงานหรือประสานงานกับผู้อื่น ได้ดี ใช้คำพูดหรือกระทำที่ดี เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ รู้จักสังเกตความรู้สึกของบุคคล

14. ไม่เห็นแก่ตัว (unselfishness) คือ ความพยายามหลีกเลี่ยงการหาประโยชน์สุข หรือความก้าวหน้าส่วนตัวบนความเดือดร้อนของผู้อื่น ผู้นำจะต้องอำนวยความสะดวก ชื่นชมยินดีให้กับผู้ได้บังคับบัญชา และรู้จักเสียสละ

จะเห็นได้ว่า ทหารต้องมีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำทั้งทางด้านกายภาพ บุคลิกภาพ ทักษะความสามารถ พร้อมมีวิสัยทัศน์

หลักการของการเป็นผู้นำ

นอกจากคุณลักษณะผู้นำทางทหารดังกล่าวแล้ว ผู้นำทางทหารต้องเป็นผู้นำ ที่ยึดหลักการของการเป็นผู้นำอีก 11 ข้อ ดังนี้ (ภักภณ สนิตสม, 2558, หน้า 79-80)

1. รู้จักตนเอง หาหนทางปรับปรุงตนเองตลอดเวลา คือ ทหารที่มีภาวะผู้นำ ต้องรู้จักตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง เคารพตนเอง พยายามปรับปรุงข้อบกพร่อง ของตนเองที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ และต้องสร้างให้ตนเองมีความรู้ ความสามารถทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันเสมอ

2. มีความสามารถ ทั้งทางเทคนิคและทางยุทธวิธี คือ เมื่ออยู่กลางสมรภูมิ ผู้นำทางทหารต้องพึ่งความสามารถของตนเองในการใช้งานยุทธโปกรณ์และการวางแผน การปฏิบัติหน้าที่อย่างมีระบบ

3. แสวงหาความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบในงาน คือ เมื่อตัดสินใจทำสิ่งใด แล้ว ไม่ว่าผลจากการตัดสินใจจะเป็นเชิงบวกหรือลบ ทหารที่มีภาวะผู้นำต้องรับผิดชอบ การกระทำนั้นด้วยตนเอง ไม่ปัดความรับผิดชอบให้ผู้ได้บังคับบัญชา

4. ตัดสินใจอย่างถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์ คือ ในภาวะฉุกเฉิน ต้องไตร่ตรอง ด้วยข้อมูลอย่างรอบคอบ การตัดสินใจที่ผิดพลาดย่อมนำไปสู่ความสูญเสียและความพ่ายแพ้

5. ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างต่อผู้ใต้บังคับบัญชา คือ ผู้นำทางทหารต้องปฏิบัติตาม วินัยและธรรมเนียมทหารอย่างเคร่งครัด ไม่ฝ่าฝืนคำสั่งโดยเด็ดขาด

6. รู้จักผู้ใต้บังคับบัญชาและให้สวัสดิการแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา คือ ปฏิบัติต่อ ผู้ใต้บังคับบัญชาดุจพี่น้องในครอบครัว ความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นขวัญ และกำลังใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลัง และเกิดความจงรักภักดี ต่อผู้บังคับบัญชา

7. แจ้งเรื่องราวที่เกี่ยวข้องให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบ คือ เรื่องราวที่เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ข้อมูลที่ชัดเจนและถูกต้องย่อมเป็นหลักประกัน ความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่

8. พัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรับผิดชอบ คือ ปลูกฝังให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา และกล้ายอมรับผล หากเกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่อย่างองอาจ

9. มั่นใจว่าผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจภารกิจที่ได้รับมอบหมาย คือ ต้องทบทวน คำสั่งที่ได้รับมอบหมายให้เป็นที่เข้าใจในแนวเดียวกันระหว่างผู้บังคับบัญชาและ ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อความชัดเจนและปฏิบัติหน้าที่ไม่ผิดพลาด และเพื่อสร้างความมั่นใจ ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่

10. ฝึกผู้ใต้บังคับบัญชาให้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ กล่าวคือ การทำงานเป็นทีม เป็นหัวใจหลักของทหาร ไม่แยกปฏิบัติหน้าที่โดยโดดเดี่ยว รู้จักการแบ่งหน้าที่ แบ่งงาน ให้เหมาะสมต่อความสามารถของแต่ละคนในคณะ เพราะการแยกกันทำงานอาจทำให้ ภารกิจล้มเหลว

11. ใช้หน่วยปฏิบัติการตามขีดความสามารถที่มี คือ การไม่ให้ผู้ใต้บังคับ บัญชาทำงานเกินหน้าที่และความสามารถของตนเอง เพราะอาจนำไปสู่การฝ่าฝืนคำสั่ง และเกิดอันตรายต่อชีวิต

จากคุณลักษณะผู้นำทางทหาร และหลักการของการเป็นผู้นำดังกล่าว กองทัพบก
ดัดแปลงและยึดตามแบบของกองทัพสหรัฐอเมริกา โดยนำเอกสาร FM 6-22 มาแปล
และเรียบเรียงใหม่เพื่อให้กำลังพลเฉพาะในกองทัพบกได้ศึกษาและเข้าใจคุณลักษณะ
ผู้นำทางทหารแบบอเมริกัน ดังนี้

ตาราง 2

ลักษณะของการเป็นผู้นำทางทหาร และหลักการของการเป็นผู้นำ

ลักษณะของการเป็นผู้นำทางทหาร	หลักการของการเป็นผู้นำ
ลักษณะท่าทาง (bearing) การวางตัว เหมาะสม องอาจ	รู้จักตนเอง หาหนทางปรับปรุงตนเอง อยู่ตลอดเวลา
ความกล้าหาญ (courage) กล้ายืนหยัด ในสิ่งที่ถูกต้อง	มีความสามารถทั้งทางเทคนิค และทางยุทธวิธี
ความเด็ดขาด (decisiveness) ศึกษา เหตุการณ์ หรือภารกิจให้เข้าใจก่อน	แสวงหาความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบในงาน
ความไว้วางใจได้ (dependability) เหมาะสม แน่นนอนตามแผนและภารกิจ	ตัดสินใจอย่างถูกต้อง และทันต่อ เหตุการณ์
ความอดทน (endurance) มีความบึกบึน ทั้งร่างกายและจิตใจ	ทำตัวเป็นตัวอย่างต่อผู้ใต้บังคับบัญชา
ความกระตือรือร้น (enthusiasm) จดจ่อ สนใจต่อภารกิจอย่างจริงจัง	รู้จักผู้ใต้บังคับบัญชา และให้สวัสดิการ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
ความริเริ่ม (initiative) คิดก่อนทำ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่า	แจ้งเรื่องราวที่เกี่ยวข้องให้ผู้ใต้บังคับ- บัญชาทราบ
ความซื่อสัตย์ (integrity) มีความสุจริตใจ มีความสำนึกในหน้าที่	พัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้มี ความรับผิดชอบ
การตัดสินใจ (judgment) ความรู้ทาง เทคนิคมีบทบาทสำคัญ	ฝึกผู้ใต้บังคับบัญชาให้รู้จักทำงาน เป็นหมู่คณะ

ตาราง 2 (ต่อ)

ลักษณะของการเป็นผู้นำทางทหาร	หลักการของการเป็นผู้นำ
ความยุติธรรม (justice) เป็นกลาง หนักแน่น และตัดสินใจทันที ความรู้ (knowledge) รอบรู้นโยบายของ หน่วยเป็นอย่างดี ความจริงรักภักดี (loyalty) มีความจริงใจ การรู้จักกาลเทศะ (tact) ความแนบเนียน รู้จักการผ่อนหนักผ่อนเบา ความไม่เห็นแก่ตัว (unselfishness) เสียสละ และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ความมองการณ์ไกล (vision) ต้องมี วิสัยทัศน์	ใช้หน่วยปฏิบัติการกิจ ตามขีด- ความสามารถที่มีอยู่

ที่มา. จาก “คุณลักษณะผู้นำทางทหารที่พึงประสงค์ของกองทัพไทย,” โดย ภัคภณ สนิทสม, 2558, วารสารนักบริหาร, 35(1), หน้า 75-78.

ความเป็นผู้นำทางทหาร

กองทัพได้กำหนดเครื่องชี้ความเป็นผู้นำ เพื่อประเมินผู้บังคับบัญชาของหน่วยนั้นว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการเป็นผู้นำหน่วย และเป็นแนวทางในการประเมินค่า ทำให้ทราบความแข็งแกร่งและอ่อนแอของหน่วยได้ ความเป็นผู้นำทางการทหารประกอบด้วย 4 ประการ คือ (โรงเรียนทหารนาวิกโยธิน, 2552, หน้า 24-27)

1. ขวัญ (moral) หมายถึง สภาพจิตใจของแต่ละคนซึ่งมีความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมและต่อตนเอง การมีขวัญจะทำให้เกิดความมั่นใจ สามารถเผชิญกับความยากลำบากด้วยความกล้าหาญ ทรหดอดทน และจิตมั่นคงได้อย่างดี
2. วินัย (discipline) เป็นทัศนคติของทหารแต่ละบุคคลหรือกลุ่มที่จะเชื่อฟังคำสั่ง และปฏิบัติตามวินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทหาร เพราะเป็นเครื่องสร้างความประพฤติ

ตามแบบธรรมเนียมที่ดีของทหาร ค่าของการมีวินัยจะเสริมสร้างสมรรถภาพในการรบของหน่วย เป็นเครื่องช่วยผู้บังคับบัญชาในการรับผิดชอบต่าง ๆ

3. ความรักหมู่คณะ (esprit de corps) คือ ความซื่อสัตย์ ความภูมิใจ และความกระตือรือร้นที่ทหารภายในหน่วยแสดงออกต่อหน่วยของตน มีการเสียสละเพื่อหน่วย การยอมรับผิดของบุคคล การรักษาเกียรติยศชื่อเสียงจากหน่วย ความรักหมู่คณะเป็นสภาพทางจิตที่ร่วมกันของบุคคลในหน่วย ซึ่งแสดงออกให้เห็นด้วยการร่วมกันต่อสู้เพื่อชัยชนะ

4. สมรรถภาพ (proficiency) เป็นความสามารถทางเทคนิค ยุทธวิธีทางร่างกายของแต่ละบุคคล และหน่วยที่จะปฏิบัติงานหรือภารกิจให้สำเร็จไปด้วยดี สมรรถภาพของหน่วยเป็นผลลัพธ์ในฝีมือของบุคคลในหน่วยทุกคนที่ปฏิบัติร่วมกันภายใต้การนำของผู้บังคับบัญชาคนเดียว สมรรถภาพจะดีขึ้นขึ้นอยู่กับการฝึกที่มีการกำกับดูแลของผู้บังคับบัญชาในห้วงระยะเวลาที่เหมาะสม

นอกจากคุณลักษณะของผู้บังคับทางการทหารดังกล่าวแล้ว ทหารมีลักษณะที่ไม่เหมือนอาชีพอื่น ๆ มีเอกลักษณ์และทัศนคติของความเป็นทหารที่แน่นอน มีระเบียบวินัย ธรรมเนียมประเพณี ระเบียบปฏิบัติที่เน้นความเข้มแข็ง เด็ดขาด อดทน สำนึกในเกียรติยศหน้าที่ ความกล้าหาญ ดังนั้น ทหารอาชีพต้องจิตสำนึกในจริยธรรมของทหาร เพราะจริยธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจเพื่อมิให้กระทำผิด

คุณลักษณะของผู้บังคับทางการทหารของกองทัพบกสหรัฐอเมริกา

อุทัย สุวรรณวงศ์ (2560, หน้า 7-9) ยกตัวอย่างคุณลักษณะของผู้บังคับทางการทหารของกองบัญชาการกองทัพบกสหรัฐอเมริกา (ในปี ค.ศ. 1983) ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. ความเชื่อ สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งของผู้นำทหาร คือ Soldier has a Duty to Fight for the Ideas of the Nation (ทหารมีหน้าที่ต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ทั้งปวงของชาติ)
2. ค่านิยม ซึ่งค่านิยมของทหารอาชีพที่สำคัญ คือ Courage (ความกล้าหาญ) Candor (ความตรงไปตรงมา เปิดเผย จริงใจ และซื่อสัตย์) Competence (ความสามารถ) Commitment (ความเสียสละ)

3. จริยธรรม โดยจริยธรรมในการประกอบอาชีพหรือจรรยาบรรณของทหารอาชีพที่สำคัญ คือ Loyalty to the Ideals of the Nation (ซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่ออุดมการณ์ทั้งปวงของชาติ) Loyalty to the Unit (ซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อหน่วยต้นสังกัด) Personal Responsibility (รับผิดชอบแห่งตน ไม่โยนความรับผิดชอบ) Selfless Service (รับใช้ชาติด้วยความเสียสละ)

4. ลักษณะนิสัย ลักษณะเฉพาะ (traits) ของลักษณะนิสัย (character) ของการเป็นผู้นำทหาร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1 ลักษณะเฉพาะที่สำคัญ ได้แก่ Will (ความตั้งใจจริง) Self Discipline (ความมีวินัยในตัวเอง) Flexibility (ความอ่อนตัว) Confidence (ความเชื่อมั่นตนเอง) Endurance (ความอดทน) Divisiveness (การตัดสินใจฉับพลัน) Coolness Under Stress (ความเยือกเย็นภายใต้แรงกดดัน) Initiative (ความริเริ่ม) Justice (ความยุติธรรม) Self Improve (การปรับปรุงตนเอง)

4.2 ลักษณะเฉพาะที่มีประโยชน์ ได้แก่ Assertiveness (ความกล้าแสดงความคิดเห็น) Empathy or Compassion (ความเมตตากรุณา) Sense of Humor (ความมีอารมณ์ขัน) Creativity (ความคิดสร้างสรรค์) Bearing (ลักษณะดี) Humility (การอ่อนน้อมถ่อมตน การยอมรับผิด) Tact (ความแนบเนียน ความเข้าใจคนอื่น)

5. ความรู้ ซึ่งความรู้ที่สำคัญของการเป็นผู้นำทหารแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

5.1 ความรู้เกี่ยวกับปัจจัย 4 ประการของความเป็นผู้นำ ได้แก่ Follower (ผู้ตาม) Leader (ผู้นำ) Communication (การสื่อสารระหว่างกัน) Situation (สถานการณ์)

5.2 ความรู้เกี่ยวกับตัวเอง ได้แก่ ความแข็งแกร่งและความอ่อนของตนเองในเรื่องของ Values (ค่านิยม) Character (ลักษณะนิสัย) Knowledge (ความรู้) Skills (ความชำนาญ)

5.3 ความรู้เกี่ยวกับงานที่ตนรับผิดชอบ ได้แก่ Technical Knowledge (ความรู้ทางเทคนิค) Tactical Proficiency (ความเชี่ยวชาญทางยุทธวิธี)

5.4 ความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานของตน ได้แก่ Know Human Nature (รู้จักธรรมชาติของมนุษย์) Know Your People (รู้จักลักษณะของผู้ใต้บังคับบัญชา) Know How to Develop Cohesion (รู้จักวิธีการสร้างความสามัคคี) และ Know How to Develop Discipline (รู้จักวิธีการสร้างวินัย)

6. ความชำนาญ การเป็นผู้นำทหารต้องมีความชำนาญที่สำคัญ 3 ประเภท คือ

6.1 ความชำนาญเกี่ยวกับการให้แนวทางแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ Analyzing (การวิเคราะห์) Goal Setting (การตั้งเป้าหมาย) Planning (การวางแผน) Establishing Priorities (การกำหนดความเร่งด่วน) Problem Solving (การตัดสินใจ)

6.2 ความชำนาญเกี่ยวกับการทำให้เป็นผลในทางปฏิบัติ ได้แก่ Communication (การสื่อสาร) Coordination (การประสานงาน) Supervising (การกำกับดูแล) Evaluating (การประเมินผล)

6.3 ความชำนาญเกี่ยวกับการจูงใจ ได้แก่ Applying Principle of Motivation (การใช้หลักการของการจูงใจ) Teaching (การสอน) Coaching (การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง) Counseling (การให้คำปรึกษา)

นักศึกษาวิชาทหารถือเป็นกำลังพลสำรองหลักของกองทัพ ดังนั้น กองทัพจึงต้องพัฒนาให้กำลังพลมีภาวะผู้นำ พร้อมเป็นผู้นำทางทหาร มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น มีหัวใจนักรบ มีกิริยาท่าทางของผู้คนที่ดี มีจริยธรรมของนายทหารอาชีพ มีความสามารถทั้งทางเทคนิคและทางยุทธวิธี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภูเบศวร์ ธรรมบุตร (2552) ศึกษาเรื่อง การประเมิน โครงการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จังหวัดทหารบกสกลนคร ค่ายกฤษณ์สีวะรา อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ผลการวิจัยพบว่า (1) ความมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการฝึกวิชาทหารมีความเหมาะสม ภาษาที่ใช้ชัดเจน เข้าใจง่าย มีความสมบูรณ์ เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน (2) การบริหารจัดการงบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ฝึกเป็นที่น่าพอใจ แต่งบประมาณที่จัดสรรมีแนวโน้มลดลงทุกปี ขาดแคลนกระสุนปืนจริงสำหรับการฝึกยิง ขาดแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม ส่วนสถานที่ฝึกมีความเหมาะสมดี แต่ศูนย์ฝึกขนาดเล็กจะมีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบสาธารณูปโภค การรับสมัคร การรายงานตัว หลักสูตรการฝึก และกิจกรรมการฝึกมีความเหมาะสม แต่ต้องปรับปรุงระเบียบ หลักสูตรการฝึก

เนื้อหาวิชา และการวัดผลประเมินผลของทุกชั้นปีให้สอดคล้องกับปัจจุบัน ส่วนคุณภาพของนักศึกษาวิชาทหาร พบว่า โดยรวมมีคุณภาพดีเป็นที่น่าสนใจ นักศึกษาที่ผ่านการฝึกตั้งแต่ชั้นปีที่ 3 ขึ้นไปจะมีความรู้พื้นฐานในวิชาทหารเบื้องต้น มีความรู้ตามหลักสูตร และวิชาเฉพาะเหล่า เชื่อมั่นในกองทัพเป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายได้ดี และมีคุณลักษณะผู้นำ

ดรณ ยุทธวงษ์สุข (2555) ศึกษาเรื่อง การปฏิรูประบบกำลังสำรองของกองทัพไทย (รด.) ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการระบบกำลังสำรองยังไม่มีประสิทธิภาพ โครงสร้างของหน่วยงานในระบบกำลังสำรองยังไม่เหมาะสม ขาดความชัดเจน ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร (นศท./รด.) หลักสูตรการฝึกกำลังพลสำรองไม่เหมาะสม ไม่เป็นมาตรฐานที่ใกล้เคียงกำลังประจำการ ทำให้กำลังพลสำรองไม่สามารถปฏิบัติงานร่วมกับกำลังประจำการได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำลังพลสำรองขาดแนวคิดและอุดมการณ์ในเรื่องความเสียสละเพื่อส่วนรวมและประเทศชาติ ขาดความชัดเจนในเรื่องสิทธิประโยชน์ของกำลังพลสำรอง กฎหมาย กฎ ระเบียบล้าสมัย ไม่ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่สามารถรองรับการปฏิบัติในอนาคต และการพัฒนาบุคลากรในระบบกำลังสำรองขาดความต่อเนื่อง

กเชนทร์ อาจคุ้มวงษ์ (2555) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหาร พบว่า นโยบายการฝึกวิชาทหารทั้งครูฝึก และนักศึกษาวิชาทหารมีความเข้าใจถึงเป้าหมายการฝึก จำเป็นต้องสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเข้ารับการฝึก ความเหมาะสมของเนื้อหา หลักสูตรการเรียนการสอน อุปกรณ์ต่าง ๆ ควรได้รับการพัฒนา ปรับปรุง ส่วนการฝึกต้องเน้นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญ และได้ประโยชน์จากการฝึก

กฤตภาส โตจำเริญ (2558) ศึกษาเรื่อง แนวทางการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อพัฒนาคุณภาพกำลังพลสำรองของกองทัพ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ความไม่พร้อมขององค์ประกอบในกระบวนการฝึก ได้แก่ แรงจูงใจของผู้เข้ารับการฝึก ความพร้อมสมรรถภาพร่างกาย และวุฒิภาวะของนักศึกษาวิชาทหารยังไม่เหมาะสม หน่วยฝึกวิชาทหารส่วนใหญ่มีขีดความสามารถไม่เพียงพอที่จะรองรับจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร ส่วนแนวทางการฝึกนักศึกษาวิชาทหารควรได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมในเรื่อง

คุณสมบัติผู้เข้ารับการฝึก หลักสูตรการฝึก สิทธิประโยชน์ และการนำกำลังพลสำรอง มาบรรจุใช้ในกองประจำการตั้งแต่ในยามปกติ

สุภาพร อาสา (2558) ศึกษาเรื่อง *แนวทางการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ของศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหารมณฑลทหารบกที่ 13* กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการทหาร ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ผู้กำกับ นักศึกษาวิชาทหาร และนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า (1) ควรจัดทำห้องสมุดเพื่อให้นักศึกษาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม (2) วัสดุอุปกรณ์ประกอบการฝึกควรให้ควบคุมการจัดหาโดยหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน และให้เป็นอัตรการจัดอาวุธยุทโธปกรณ์/อัตรการจัดสิ่งอุปกรณ์ของหน่วย เพื่อให้ใช้ได้ตลอด เมื่อชำรุดมีการส่งซ่อมได้ (3) ฝ่ายอำนวยการมีการจัดทำบัญชีสิ่งอุปกรณ์ ครูฝึกวางแผนการเบิกจ่ายสิ่งอุปกรณ์ เครื่องช่วยฝึกที่จำเป็นไว้ล่วงหน้า (4) จัดเวรรับผิดชอบและกำกับดูแลเรื่องการรักษาความสะอาดภายในศูนย์ฝึก และ (5) สร้างที่พักของครูฝึก และนักศึกษาวิชาทหารในสถานที่ฝึกภาคสนาม

คลฤดี วาสนานนท์ (2560) ศึกษาเรื่อง *ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของกองทัพบกไทย* การวิจัยนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณที่เก็บข้อมูลจากนักศึกษาวิชาทหาร และการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากข้าราชการทหาร และผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร ผลการวิจัย พบว่า (1) นโยบาย จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์การฝึกมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด มุ่งเน้นการส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นมวลชนที่เข้มแข็งของกองทัพบก มีภาพลักษณ์ที่ดี มีอุดมการณ์ รู้จักเสียสละ มีความรักสามัคคี รวมถึงการเป็นคนดีของสังคม (2) การรับสมัครเป็นนักศึกษาวิชาทหาร และรายงานตัวเข้าฝึกวิชาทหารมีความเหมาะสมระดับมาก มีการรับสมัครและรายงานตัวเข้าฝึกวิชาทหาร วัสดุอุปกรณ์และสถานที่ส่วนใหญ่มีความพร้อมดี เนื้อหาวิชาทหารมีความเหมาะสมระดับมาก แต่อาจมีการปรับเนื้อหาวิชาแต่ละชั้นปีให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและอนาคตมากขึ้น (3) เทคนิคการสอนของครูฝึกมีความเหมาะสมมาก สามารถทำการฝึกได้อย่างเรียบร้อยตามคำสั่งกองทัพบก และ (4) นักศึกษาวิชาทหารที่ผ่านการฝึกโดยรวมมีคุณภาพดี มีความรู้ตามหลักสูตร มีคุณลักษณะของนักศึกษาวิชาทหาร และมีทัศนคติที่ดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกองทัพบกไทย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ผู้วิจัยต้องการศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท
นักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ เพื่อนำเป็นข้อมูลเบื้องต้น
ในการปรับปรุงระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารให้มีคุณภาพ
มีขีดความสามารถทัดเทียมทหารประจำการเพื่อสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี
พ.ศ. 2561-2580

บทที่ 3

โครงสร้างกองทัพบก ระบบกำลังสำรอง และการฝึกวิชาทหาร

การศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท
นักศึกษาวิชาทหารเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ในบทที่ 3
เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างการจัดกองทัพบก ระบบกำลังสำรอง
และการดำเนินการฝึกวิชาทหาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

โครงสร้างกองทัพบก

กองทัพบกมีอำนาจหน้าที่สำคัญในการพิทักษ์ซึ่งเอกราชการ ความมั่นคงของรัฐ
สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งยังมีหน้าที่พัฒนาประเทศ โดยการเตรียม
กำลัง และการป้องกันราชอาณาจักร ดังนี้ (กองทัพบก, 2562)

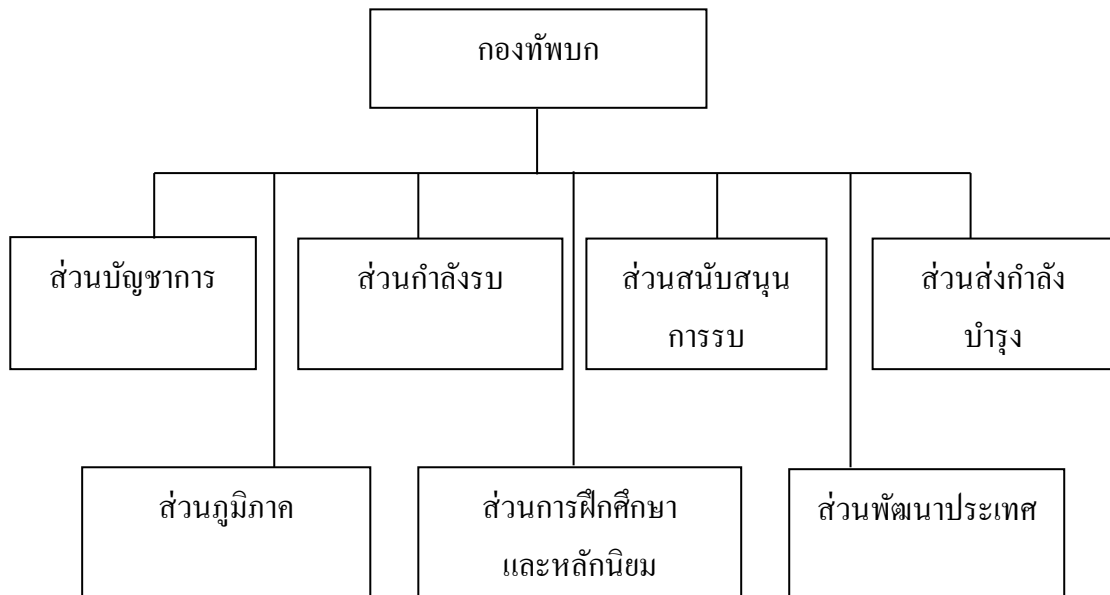
1. การเตรียมกำลังกองทัพบก มีขอบเขต ดังนี้

- 1.1 เตรียมกำลังทางบกไว้จำนวนหนึ่งให้พร้อมรบตั้งแต่ยามปกติ
- 1.2 วางแผนการสงครามใช้กำลังทหารทั้งกำลังที่มีอยู่ในยามปกติและกำลัง
ที่จะต้องขยายขึ้นในยามสงคราม
- 1.3 เตรียมระดมสรรพกำลังให้สอดคล้องกับแผนการใช้กำลังทหารหรือแผน
ป้องกันประเทศ

2. การป้องกันประเทศ มีขอบเขต ดังนี้

- 2.1 ใช้กำลังทางบกที่ได้เตรียมไว้เข้าทำการรบตามแผน
- 2.2 ระดมสรรพกำลังตามความจำเป็นเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร
ตามแผนป้องกันประเทศ

การจัดส่วนราชการของกองทัพบก

ภาพ 2 การจัดส่วนราชการของกองทัพบก

ที่มา. จาก *ภารกิจและการจัด*, โดย กองทัพบก, 2562, ค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2562, จาก https://www.rta.mi.th/rta_oit/documents/O1-2.pdf

ส่วนบัญชาการ มีหน้าที่ควบคุมบังคับบัญชา วางแผน อำนาจการ ประสานงาน และกำกับการให้การดำเนินงานของกองทัพบกทั้งในยามปกติ และยามสงครามเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ประกอบด้วย สำนักงาน ฝ่าย และกรมต่าง ๆ

ส่วนกำลังรบ มีหน้าที่ในการปฏิบัติการป้องกันราชอาณาจักร เป็นหน่วยที่ใช้กำลังในการต่อสู้ป้องกันฝ่ายศัตรูที่มารุกราน ประกอบด้วย กองทัพภาค หน่วยบัญชาการ และกองพล

ส่วนสนับสนุนการรบ มีหน้าที่สนับสนุนส่วนกำลังรบ เพื่อให้บรรลุภารกิจของ ส่วนกำลังรบปกติจะใช้ในลักษณะรวมการ แต่ในบางกรณีเมื่อมีความจำเป็นอาจพิจารณา แบ่งมอบให้กับส่วนราชการใด ๆ ได้ตามความเหมาะสม ประกอบด้วย หน่วย และกองต่าง ๆ

ส่วนส่งกำลังบำรุง มีหน้าที่สนับสนุนส่วนราชการอื่น ๆ ทางด้านส่งกำลังบำรุง เช่น หน้าที่ในการควบคุม อำนาจการ กำหนดความต้องการ จัดหา ผลิต เก็บรักษา ซ่อมบำรุง และแจกจ่ายอุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ ประกอบด้วย กรมฝ่ายยุทธบริการ จำนวน 9 กรม กองบัญชาการช่วยรบ 1-4 และ โรงพยาบาล ณ ที่ตั้งค่ายทหาร

ส่วนภูมิภาค มีหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาหน่วยทหารตามที่ได้รับมอบปกรอง พื้นที่ รักษาความสงบเรียบร้อย ดูแลระเบียบวินัยทหารนอกกรมกอง และมีหน้าที่เกี่ยวกับการระดมสรรพกำลัง การสัสดี การศาลทหาร การคดี การเรือนจำ การเกณฑ์พลเมือง การสนับสนุนหน่วยทหารในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย มณฑลทหารบก และ จังหวัดทหารบก ซึ่งเป็นหน่วยในอัตราของกองทัพบก และประจำอยู่ในเขตพื้นที่ต่าง ๆ

ส่วนการฝึกศึกษาและหลักนิยม มีหน้าที่อำนาจการและการดำเนินการฝึก และศึกษากำลังพลของกองทัพบก เพื่อให้กำลังพลเหล่านั้นมีความสามารถเหมาะสม ตามตำแหน่งหน้าที่อันจะทำให้หน่วยต่าง ๆ ของกองทัพบกมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติ ภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย กรม โรงเรียน และศูนย์ เช่น ศูนย์การกำลัง- สรรอง เป็นต้น

ส่วนพัฒนาประเทศ มีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะ ประกอบด้วย กรมพลทหารช่าง และกองพลพัฒนาที่ 1-4

จากบทบาทหน้าที่ของกองทัพบก จะเห็นว่า ศูนย์การกำลังสำรองอยู่ในส่วน การฝึกศึกษาและหลักนิยม โดยศูนย์การกำลังสำรอง มีหน้าที่ในการวางแผน อำนาจการ กำกับ การ และดำเนินการฝึกและศึกษาเกี่ยวกับกิจการกำลังสำรองของกองทัพบก

ระบบกำลังสำรอง

การพิจารณาว่าประเทศใดมีศักยภาพมากหรือน้อยพิจารณาจากพลังอำนาจของประเทศ ประกอบด้วย พลังอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และพลังอำนาจทางทหาร หรือเรียกว่า อำนาจการรบ พลังอำนาจทางทหารหรืออำนาจกำลังรบ ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ กำลังพล ซึ่งหมายรวมถึง กำลังประจำการ และกำลังสำรอง

กำลังสำรอง เป็นกำลังสำคัญของกองทัพที่จัดเตรียมไว้สำหรับใช้ในยามสงคราม ประกาศกฎอัยการศึก ประกาศภาวะฉุกเฉิน หรือในขณะปฏิบัติด้วยการใช้กำลังทหารขนาดใหญ่เพื่อปกป้องคุ้มครองเอกราชและอธิปไตยของชาติ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในประเทศ กำลังสำรอง ประกอบด้วย กำลังพลสำรอง กำลังกึ่งทหาร กลุ่มพลังมวลชนที่ได้มีการจัดตั้งแล้ว และกลุ่มมวลชนอื่น ๆ ต่อไปนี้จะกล่าวถึงกำลังพลสำรองของไทยและต่างประเทศ

ระบบกำลังสำรองของไทย

ประวัติและความเป็นมาของระบบกำลังสำรอง ความเป็นมาของระบบกำลังสำรองของไทย ตั้งแต่สมัยก่อนสุโขทัยจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์สรุปได้ ดังนี้ (กองทัพบก, หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน, 2559, หน้า 24-25; ครัณ ยูทวงษ์สุข, 2555, หน้า 25; โรงเรียนการกำลังสำรอง, ศูนย์การกำลังสำรอง, 2560, หน้า 4; อดุลย์ ปานสกุล, 2553, หน้า 7)

สมัยก่อนกรุงสุโขทัย หลักการจัดหาคนในสมัยโบราณ คือ ประเพณีว่า ชายฉกรรจ์ไทยในฐานะที่เป็นพลเมืองต้องเป็นทหารทุกคน วิธีการจัดหาคนเข้าประจำหน่วยนั้น กำหนดเอาสกุลวงศ์เป็นหลัก ถ้าหัวหน้าสกุลวงศ์สังกัดหรือเป็นทหารหมู่ใดลูกหลานต่อมาก็สังกัดอยู่ในหมู่นั้น ทำให้การควบคุมทหารแน่นแฟ้นแม้จำเป็นต้องอพยพจากถิ่นฐานที่เคยอยู่ไปในถิ่นฐานอยู่ใหม่ก็มีความผูกพันที่ต้องทำให้อพยพไปด้วยกัน ฉันทพอกับลูก เมื่อใดตั้งบ้านเรือนอยู่ ณ ที่ใด หัวหน้าสกุลวงศ์หรือผู้ที่มีคนนับถือมาก

ก็จะได้เป็นเจ้าของควบคุม ดูแลลูกหลานของตน เมื่อจำเป็นต้องทำการสู้รบกับข้าศึกศัตรู เจ้าหมู่ก็จะรวบรวมคนได้ง่ายและรวดเร็ว เพียงแค่เคาะเกราะ ตีกลอง ลูกหมู่ก็จะแต่งตัว ถืออาวุธมารวมกันที่ลานหน้าบ้านของเจ้าหมู่ครบทุกคน

สมัยสุโขทัย การจัดหากำลังคนเข้าประจำกองทัพคงถือเกณฑ์ว่า ในยามปกติ บรรดาชายฉกรรจ์ในเขตราชธานีคงมีฐานะเป็นพลเรือน แต่เมื่อเกิดสงครามขึ้นต้องเปลี่ยนสภาพเป็นทหารเข้าประจำการในกองทัพหลวงตามกรม กอง ที่ตนสังกัดอยู่ เพราะยังคงใช้ประเพณีเดิมที่ว่า ชายฉกรรจ์ทุกคนต้องเป็นทหารไม่เปลี่ยนแปลง

สมัยกรุงศรีอยุธยา ได้จัดตั้งหน่วยที่มีหน้าที่เตรียมพลขึ้น คือ กรมสุรัสวดี มีหน้าที่ควบคุมการหาทะเบียนพล คัดคนเข้าทำเนียบทหารหัวเมืองชั้นใน การเกณฑ์พลเมืองเข้าเป็นทหารในสมัยนี้ได้วางหลักใหญ่ๆ ว่า ชายไทยทุกคนไม่ว่าจะมีบรรดาศักดิ์ชั้นใดต้องเป็นทหารทุกคน แต่ได้มีการยกเว้นให้แก่นักบวชทุกศาสนา ไม่ต้องเข้าการเกณฑ์ ชายต่างชาติเข้ามาค้าขายไม่ต้องเป็นทหาร แต่ต้องเสียเงินแทนค่าแรง สำหรับผู้ตั้งภูมิลำเนาในพระนครเข้าเป็นทหารอาสาก็ได้ ส่วนลูกหลานต่างชาติที่เกิดจากแผ่นดินไทยต้องถูกเกณฑ์ด้วย คนไทยที่เป็นทาสซึ่งในสมัยนั้นเวลาในการรับราชการ เริ่มตั้งแต่อายุ 18 ปี และปลดชราเมื่ออายุ 60 ปี แต่ถ้าหากผู้ใดมีลูกชายเป็นทหารครบ 3 คนแล้ว ก็มีสิทธิ์ได้รับการปลดปล่อยก่อนกำหนด ชายฉกรรจ์จะต้องมาขึ้นทะเบียนและเข้ารับราชการทหารดังนี้

1. ไพร่สม หรือสมศักดิ์ ชายไทยที่มีอายุครบ 18 ปีจะต้องมาขึ้นทะเบียนกับเจ้าหน้าที่กรมพระสุรัสวดี โดยจะได้รับการสักท้อมือว่าเป็นคนสังกัดกรมใด โดยปกติแล้วจะสังกัดกรมเดียวกับบิดา

2. ไพร่หลวง ไพร่สมที่มีอายุครบ 20 ปีแล้ว สำหรับคนที่อยู่ในหัวเมืองชั้นใน โดยรอบราชธานีจะต้องมารายงานตัวและเข้ารับราชการในราชธานีตามกรมกองที่สังกัดไว้แล้ว (เข้าเวร) ปีละ 6 เดือน และต้องนำเสบียงอาหารของตนมาด้วย

แต่ในตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา มีการผ่อนผันให้ไพร่หลวงที่ถูกเกณฑ์เข้ารับราชการ (เข้าเวร) เสียเงินค่าราชการแทนการเข้ารับราชการได้ โดยคิดอัตราเดือนละ 6 บาท และก็ไม่ต้องมาเข้าเวรทั้งปี

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ 5 ได้รับปรุงกิจการทหารเป็นแบบอย่างยุโรป ได้จัดตั้งกระทรวงกลาโหม และกระทรวงมหาดไทยขึ้น พร้อมยกกรมสุรัสวดีไปขึ้นกับ กระทรวงกลาโหม ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อจาก “กรมสุรัสวดี” เป็น “กรมเสนาธิการ” หลังจากนั้น พัฒนาขึ้นตามลำดับ ดังนี้

สมัยรัชกาลที่ 6 พระราชนิพนธ์ให้เห็นถึงความรัก ความภูมิใจในชาติไทยเพื่อ มิให้คนไทยทุกคนตกอยู่ในความประมาท ทรงสถาปนากองเสือป่า เพื่ออบรมชาย-หญิง ให้มีระเบียบวินัย ใช้สอดแนมหาข่าวข้าศึก อบรมเด็กชายให้มีความรักชาติ มุ่งบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง ต่อมาได้ตั้งกองลูกเสือขึ้นเป็นสาขาของกองเสือป่า นับได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระบิดาแห่งกิจการกำลังสำรองของไทย

สมัยรัชกาลที่ 7 ทรงมีแนวพระราชดำริว่า กองทัพนอกจากจะเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการป้องกันอธิปไตยและเอกราชของประเทศแล้ว ยังเป็นเครื่องกำจุนพระราช- อำนาจและราชบัลลังก์ด้วย จึงควรทำนุบำรุงกองทัพให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น และจัดให้มีการฝึก วิชาทหารในโรงเรียนสามัญขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัด เตรียมกำลังสำรองเฉพาะเหล่าทหารราบไว้ใช้ในยามศึกสงคราม การฝึกศึกษาแบ่งเป็น การเรียนในห้องเรียนปีละ 80 ชั่วโมง และการฝึกหัดนอกห้องเรียนอีกปีละ 160 ชั่วโมง

ต่อมาในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2483-2488) การดำเนินการในห้วง ระยะเวลาดังกล่าวยึดถือตามมาตรฐานกำหนดไว้ในข้อบังคับว่าด้วยการเตรียมพล สรุป หลักการทั่วไปว่า กำลังกองทัพบกดินนั้นจะจัดไว้เพียงพอกับฐานะการเงินของประเทศ แล้วเรียกพลเมืองพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ารับราชการ เพื่อฝึกหัดอบรมตามกฎหมาย และจะปลดปล่อยออกไปเป็นกองหนุนสำหรับใช้ขยายกำลังยามสงคราม ในระหว่าง ที่ปลดปล่อยไปนั้นต้องเรียกเข้ามาฝึกซ้อมเป็นครั้งคราวเพื่อให้เกิดความชำนาญและเข้าใจ วิธีการปฏิบัติอยู่เสมอ

ที่มาของกำลังสำรอง กำลังสำรอง หมายถึง กำลังที่มีใช้กำลังทหารประจำการ และทหารกองประจำการที่เตรียมไว้สนับสนุนการปฏิบัติการกิจตามอำนาจหน้าที่ของ กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กำลังกึ่งทหาร กลุ่มพลังมวลชนจัดตั้ง กลุ่มพลังมวลชนอื่น กำลังพลสำรองที่เป็นทหารกองเกิน และทหารกองหนุนตามกฎหมายว่าด้วยการรับ

ราชการทหาร และกำลังพลสำรองตามกฎหมายว่าด้วยกำลังพลสำรอง (ข้อบังคับ-
กระทรวงกลาโหม ว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง, 2559, หน้า 57)

1. กำลังกึ่งทหาร หมายถึง กำลังในส่วนที่บรรจุเข้าในหน่วยตามอัตราการจัด
และยุทธโศปกรณ์ในลักษณะคล้ายคลึงกับหน่วยทหาร มีขีดความสามารถเข้าทำการรบได้
ในระดับหนึ่ง เช่น กองอาสารักษาดินแดน ตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น

2. กลุ่มพลั้งมวชนจัดตั้ง หมายถึง กลุ่มพลั้งมวชนที่มีการจัดตั้งตามพระราช-
บัญญัติ กฎกระทรวง ข้อบังคับ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

3. กลุ่มพลั้งมวชนอื่น ๆ หมายถึง กลุ่มพลั้งมวชนที่มีการจัดตั้งนอกเหนือจาก
ข้อ 2 เช่น กลุ่มพลั้งมวชนที่จัดตั้งโดยองค์กรหรือส่วนราชการอื่น ๆ

แหล่งกำเนิดกำลังพลสำรอง อดุลย์ ปานสกุล (2553, หน้า 21-27) กล่าวถึงกำลัง
พลสำรองว่า เป็นกำลังที่กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ เตรียมไว้ใช้ในยาม
สงครามหรือในยามที่ประเทศชาติอยู่ในภาวะคับขัน การที่จะได้มาซึ่งกำลังพลสำรองนี้
อาศัยอำนาจพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 และระบบการจัดการกำลังพล-
สำรองเหล่านี้ ได้แก่ (1) ชายไทยเมื่ออายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ ที่เป็นทหารกองเกิน
(2) ส.ต. กองประจำการ และพลทหารซึ่งปลดจากประจำการเป็นกองหนุน (3) นายทหาร-
สัญญาบัตร นายทหารประทวน และพลทหารอาสาสมัครที่ปลดจากประจำการ
เป็นกองหนุน และ (4) นักศึกษาวิชาทหารสำเร็จการศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ขึ้นไป
เป็นนายทหารประทวนกองหนุน หรือเป็นนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน แล้วแต่วุฒิ
และชั้นปีที่สำเร็จการศึกษาวิชาทหาร

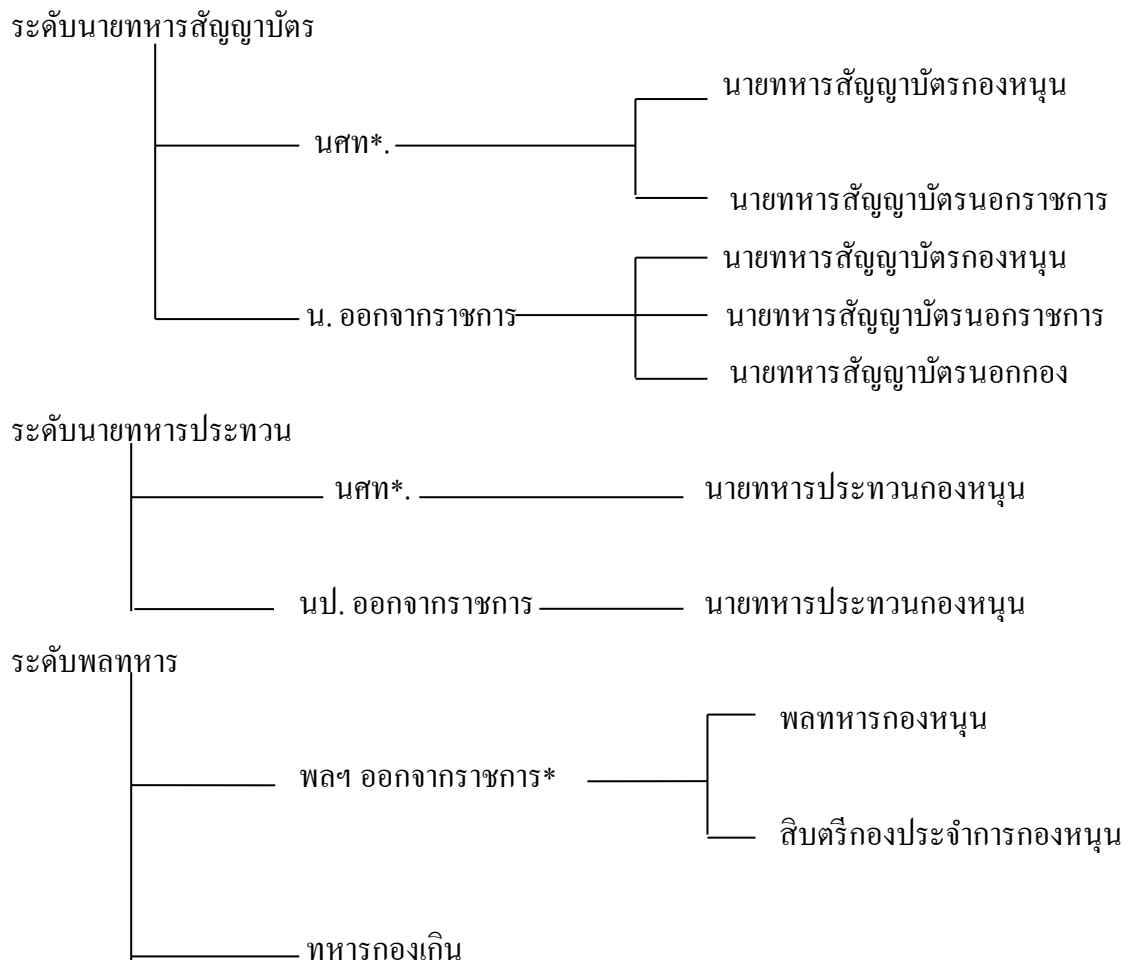
แหล่งกำเนิดกำลังพลสำรองประเภทพลทหาร แบ่งเป็น (1) ทหารกองเกินกำลัง-
พลสำรองจำพวกทหารกองเกิน เป็นกำลังพลสำรองที่ได้มาตามพระราชบัญญัติรับ-
ราชการทหาร พ.ศ. 2497 โดยตรง ได้แก่ ผู้ไม่ถูกคัดเลือกเข้ารับราชการในกองประจำการ
อายุ 30 ปีบริบูรณ์ ถึง 39 ปีบริบูรณ์ เป็นทหารกองหนุนชั้นที่ 2 อายุ 40 ปีถึง 46 ปีบริบูรณ์
เป็นทหารกองหนุนที่ 3 และอายุเกินกว่า 46 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป พันราชการทหารประเภทที่ 2
และ (2) ส.ต. กองประจำการและพลทหารเมื่อปลดจากประจำการ กำลังพลสำรอง
ประเภทนี้ได้มาจากหน่วยทหารต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทหารกองประจำการที่เข้ารับราชการ
ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ครบ 2 ปี แล้วปลดเป็นกองหนุน

มีฐานะเป็นพลทหารกองหนุนประเภทที่ 1 โดยให้อยู่ในชั้นกองหนุนต่าง ๆ กำลังพลสำรองประเภทนี้ถือว่าเป็นกำลังพลสำรองหลักประเภทพลทหารซึ่งจะบรรจุไว้ในแผนป้องกันประเทศ และจะเรียกเข้ารับการฝึกทบทวนเป็นครั้งคราว

แหล่งกำเนิดกำลังพลสำรองประเภทนายทหารประทวน ได้แก่ (1) นายทหารประทวนกองหนุนทั่วไป ได้จากนายทหารประทวนประจำการที่ออกจากราชการ และ (2) นายทหารประทวนกองหนุนประเภทนักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) เป็นกำลังพลสำรองหลักที่กองทัพผลิตขึ้นมาเพื่อเตรียมไว้เป็นกำลังพลสำรองโดยเฉพาะ หลังจากปลดเป็นกองหนุนและได้รับการแต่งตั้งยศแล้วจะอยู่ในชั้นกองหนุนต่าง ๆ เช่นเดียวกับ ส.ต. กองประจำการกองหนุนและพลทหารกองหนุน

แหล่งกำเนิดกำลังพลสำรองประเภทนายทหารสัญญาบัตรมีที่มาเช่นเดียวกับประเภทนายทหารประทวน ได้แก่ (1) นายทหารสัญญาบัตรกองหนุน แบ่งเป็น นายทหารสัญญาบัตรกองหนุนทั่วไป นายทหารสัญญาบัตรกองหนุนประเภท นศท. (2) นายทหารสัญญาบัตรนอกราชการ และ (3) นายทหารสัญญาบัตรนอกกอง

แหล่งกำเนิดกำลังพลสำรองหลักชั้น ผบช.: นักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) การผลิต นศท. มีความมุ่งหมายที่จะให้เป็นกำลังพลสำรองของกองทัพในระดับผู้บังคับบัญชา (นายทหารสัญญาบัตรกองหนุน และนายทหารประทวนกองหนุน) ได้ตราเป็นกฎหมายที่เรียกว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503 ผู้ที่จะเข้ารับการฝึกวิชาทหารจะรับสมัครจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา นักศึกษาหรือนิสิตในมหาวิทยาลัยและนักเรียนในโรงเรียนอาชีพ ผู้สมัครต้องสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น การศึกษาวิชาทหารนี้แบ่งชั้นการฝึกศึกษาเป็น 5 ชั้นปี กำหนดเวลาฝึกและศึกษาชั้นปีละ 1 ปี โดยกำหนดความมุ่งหมายเพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 และ 2 ให้มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่เป็นลูกแถวหรือพลทหาร นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่เป็น ผบ. หมู่ได้ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ให้มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่เป็นรอง ผบ. มว. ส่วนนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 ให้มีความรู้ความสามารถทำหน้าที่เป็น ผบ. มว. ได้ แหล่งกำเนิดกำลังพลสำรอง สรุปได้ดังแสดงในภาพ 3

* หมายถึง กำลังพลสำรองหลักของกองทัพ

ภาพ 3 แหล่งกำเนิดกำลังสำรอง

ที่มา. จาก “กำลังสำรอง,” ใน เอกสารประกอบการศึกษาโรงเรียนการกำลังสำรอง (หน้า 9), โดย ศูนย์การกำลังสำรอง โรงเรียนการกำลังสำรอง, 2560, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ระบบกำลังสำรอง ระบบกำลังสำรอง หมายถึง ระบบย่อยต่าง ๆ รวม 5 ระบบ ในการพัฒนาระบบกำลังสำรองจะต้องพัฒนาควบคู่กันไปในทุกะบบย่อย จะต้องพัฒนา แต่เพียงระบบใดระบบหนึ่งตามลำพังไม่ได้ กองทัพบกได้พัฒนาระบบกำลังสำรองมาอย่างต่อเนื่อง โครงสร้างของระบบกำลังพลสำรองของกองทัพบก แบ่งเป็น 5 ระบบย่อย

ได้แก่ (1) ระบบการบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง (2) ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง (3) ระบบการฝึกศึกษากำลังพลสำรอง (4) ระบบการควบคุมกำลังพลสำรอง และ (5) ระบบการเรียกพลหรือระดมพล ดังนี้ (กองทัพบก, 2560ข, หน้า 3; กองทัพบก, กรมการสรรพกำลังกลาโหม, 2550, หน้า 35; อดุลย์ ปานสกุล, 2553, หน้า 28)

1. ระบบการบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง หมายถึง การดำเนินการคัดเลือกกำลังพลสำรองที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม เพื่อบรรจุในตำแหน่งต่าง ๆ ในหน่วยทหาร ตามลักษณะการใช้กำลังพลสำรอง คือ การเสริมกำลัง ทดแทนกำลังและขยายกำลัง โดยกองทัพบกแบ่งประเภทหน่วยตามโครงสร้างออกเป็น 3 ประเภท คือ หน่วยกำลัง-ประจำการ หน่วยในระบบกำลังสำรอง และหน่วยที่ทำหน้าที่สนับสนุนกำลังประจำการ-เสริม

2. ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง หมายถึง กรรมวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังพลสำรองชั้นผู้บังคับบัญชาที่มาจากนักศึกษาวิชาทหาร ด้วยการจัดการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ในปริมาณที่เหมาะสมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503 เพื่อให้สำเร็จการฝึกศึกษาตามหลักสูตรออกมาเป็นกำลังพลสำรองชั้นผู้บังคับบัญชา

3. ระบบการฝึกศึกษากำลังพลสำรอง หมายถึง การฝึกกำลังพลสำรองเพื่อให้มีความรู้ความสามารถตามตำแหน่งหน้าที่บรรจุตามความชำนาญการทหาร และการปฏิบัติเป็นหน่วยทางยุทธวิธีในระดับกองร้อยและกองพัน รวมทั้งให้การศึกษาแก่กำลังพลสำรองตามแนวทางรับราชการทหาร

4. ระบบการควบคุมกำลังพลสำรอง หมายถึง กรรมวิธีเพื่อควบคุม รักษายอดคำสั่งการติดต่อกับกำลังพลสำรอง (ทหารกองหนุนและทหารกองเกินทุกประเภท) เพื่อให้ทราบสถานภาพต่าง ๆ อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดในการเตรียมพล

5. ระบบการเรียกพลหรือระดมพล หมายถึง กรรมวิธีในการเรียกกำลังพลสำรองเข้ามารับราชการทหารเป็นการชั่วคราวตามความมุ่งหมายของการเตรียมพลในการระดมพลนั้นกำลังพลสำรองจะต้องสามารถรายงานตัวพร้อม ณ ที่ตั้งหน่วยภายใน 72 ชั่วโมง

ปัจจุบันระบบกำลังสำรองของกองทัพบกไทยแบ่งเป็น 5 ระบบย่อย ได้แก่ ระบบการบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ระบบการฝึกศึกษากำลังพลสำรอง ระบบการควบคุมกำลังพลสำรอง และระบบการเรียกพลหรือระดมพล

ระบบกำลังสำรองของต่างประเทศ

ครั้น ยุทธวงษ์สุข (2555) และอดุลย์ ปานสกุล (2553) สรุประบบกำลังสำรองของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ประเทศอิสราเอล ประเทศเยอรมัน ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษ และประเทศสิงคโปร์ ดังนี้

ระบบกำลังสำรองของประเทศสหรัฐอเมริกา กำลังสำรองของสหรัฐอเมริกา จัดตั้งภายใต้แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับประชาชน (citizen-soldier) ปัจจุบันกองทัพของสหรัฐอเมริกาคือกองทัพอากาศ สมักรทั้งหน่วยประจำการและหน่วยกำลังสำรอง กำลังรบหลักของสหรัฐอเมริกา (total force) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) หน่วยทหารกองหนุนของกองทัพ (army reserve) มีภารกิจในการฝึกทหารกองหนุน และจัดเตรียมกำลังพลเพื่อการระดมกำลังทหารกองหนุนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยสนับสนุนการรบ และมีส่วนที่เป็นหน่วยกำลังรบในระดับกรมอิสระและต่ำกว่าอีกจำนวนหนึ่ง โดยมีเจ้าหน้าที่จากกองทัพที่เป็นที่ปรึกษา และ (2) หน่วยรักษาดินแดน (national guard) เป็นหน่วยทหารประจำถิ่นที่ขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการมณฑลรัฐ ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง ภารกิจสำคัญในยามปกติจะสนับสนุนมณฑลรัฐรักษาความสงบเรียบร้อยในกรณีที่เกิดขัดความสามารถของตำรวจ การบรรเทาสาธารณภัย และการใช้เป็นกำลังสำรองของกองทัพ เมื่อระดมพลเพื่อปฏิบัติการรบหรือในยามฉุกเฉิน หน่วยรักษาดินแดนนี้ส่วนใหญ่เป็นหน่วยกำลังรบ

ระบบกำลังสำรองของสหรัฐอเมริกามี 5 ระบบย่อย ได้แก่ (1) ระบบการผลิตกำลังสำรอง ใช้ระบบอาสาสมัครโดยพลทหารกองหนุนทั้งชายและหญิง มีคุณสมบัติครบถ้วนเข้ารับการฝึกขั้นต้น เมื่อสำเร็จการฝึกจะได้รับการแต่งตั้งเป็นพลทหาร (2) ระบบการควบคุมกำลังสำรอง กำหนดให้ประชาชนที่มีอายุครบ 18 ปีต้องไปลงทะเบียนไว้เป็นการควบคุมกำลังสำรองวิธีหนึ่ง (3) ระบบการเรียกพลหรือระดมพล ในยามปกติจะเรียกพลเข้ารับการฝึกตามตารางกำหนดเวลา ส่วนในยามฉุกเฉินจะออกเป็นกฎหมายบังคับ (4) ระบบการฝึกศึกษากำลังพลสำรองจะได้รับการฝึกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ปฏิบัติการได้มีประสิทธิภาพ โดยกำลังพลสำรองประจำหน่วยทุกคนจะต้องเข้ารับการฝึกปีละ 38 วัน หรือมีเวลาฝึกเป็น 1 ใน 6 ของกำลังประจำการ และ

(5) ระบบการบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง กระทรวงกลาโหมจะอนุมัติให้บรรจุกำลังพลสำรองประจำหน่วยเป็นปีโดยให้ปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาเช่นเดียวกับกำลังประจำการ

ส่วนของสิทธิประโยชน์ กำลังพลสำรองจะได้รับสิทธิและผลประโยชน์ค่อนข้างสูง เพราะประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ระบบอาสาสมัคร สิทธิและผลประโยชน์ได้มาจากรัฐบาลกลางและจากมลรัฐ ซึ่งจะไม่เหมือนกันทุกมลรัฐ โดยได้รับเงินค่าตอบแทนเป็นรายปี ได้รับการเลื่อนยศ และสิทธิประโยชน์อื่น ๆ เช่นทุนการศึกษา หากรับราชการครบ 20 ปี จะได้รับบำนาญ เงินค่าตอบแทนพิเศษสำหรับผู้บรรจุในตำแหน่งพิเศษได้รับการยกเว้นภาษีการต่อใบอนุญาตขับรถยนต์ เป็นต้น

ระบบกำลังสำรองของประเทศอิสราเอล กองทัพอิสราเอล ประกอบด้วย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และหน่วยบัญชาการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน แบ่งเขตความรับผิดชอบดินแดนออกเป็นกองบัญชาการภาค 3 กองบัญชาการ คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ประกอบด้วย กองพลประจำการ 3 กองพล และกองหนุน 12 กองพล เป็นกองพลยานเกราะ และกองพลทหารราบยานเกราะเป็นหลัก ส่วนกองพลทหารราบจะจัดตามความจำเป็นให้เหมาะสมกับภูมิประเทศและภัยคุกคาม

ระบบกำลังสำรองของอิสราเอลใช้กฎหมายบังคับ ระบบกำลังสำรองมี 5 ระบบย่อย ได้แก่ (1) ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง เนื่องจากเป็นประเทศเล็ก มีประชากรน้อย จึงต้องใช้กฎหมายบังคับพลเมือง พลทหารกองหนุนได้มาจากประชาชนทุกคนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ ส่วนนายทหารประทวนกองหนุนได้มาจากพลทหารกองหนุนที่มีผลการศึกษาและผลการปฏิบัติงานดีแล้วเลื่อนฐานะขึ้น ส่วนนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนได้มาจากนายทหารประทวนที่ผ่านการทดสอบความรู้ความสามารถแล้วคัดเลือกให้เข้าศึกษาโรงเรียนทหารหลักสูตร 3-5 เดือน (2) ระบบการควบคุมกำลังพลสำรอง อาศัยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งต่าง ๆ เป็นหลักโดยใช้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของหน่วยและกองทัพประสานความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนและฝ่ายพลเรือนกลาโหม (3) ระบบการเรียกพลหรือระดมพลของประเทศอิสราเอล มี 2 ระบบ คือ ระบบไม่เปิดเผย โดยจ่ายคำสั่งเรียกพลถึงตัวกำลังพลสำรองโดยตรง และระบบเปิดเผย โดยใช้ประกาศทางสื่อสาธารณะทุกชนิด ทั้งสองระบบจะเรียกพลภายใน 18-24 ชั่วโมง (4) ระบบการฝึกศึกษากำลังพลสำรอง กฎหมายกำหนดให้กำลังพลสำรองต้องเข้ารับ

การฝึกประจำปี ปีละไม่เกิน 42 วัน หรืออาจถึง 60 วัน หลักสูตรการฝึกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การฝึกขั้นพื้นฐาน และการฝึกขั้นก้าวหน้า และ (5) ระบบการบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง หน่วยทหารประจำการบรรจุกำลังพลสำรอง ร้อยละ 70 และทหารประจำการ ร้อยละ 30 โดยบรรจุทหารประจำการเฉพาะตำแหน่งสำคัญ ส่วนที่เหลือบรรจุกำลังพลสำรอง

ส่วนของสิทธิและประโยชน์ของกำลังพลสำรองจะได้รับการเลื่อนฐานะและตำแหน่ง โดยถือผลการศึกษา การปฏิบัติงาน และประสบการณ์ โดยได้รับเบี้ยเลี้ยงเงินเดือนตามที่ตนได้รับจากบริษัทและหน่วยงานที่สังกัดระหว่างที่ถูกเรียกเข้ากองประจำการ และได้รับสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ด้วย

โดยสรุปแล้ว กองทัพอิสราเอล ประกอบด้วย กำลังทหารกองหนุน (กำลังพลสำรอง) เป็นหลัก มีทหารประจำการเพียงส่วนน้อยหมุนเวียนพลเมืองให้เข้ามารับใช้ประเทศชาติทุกคน โดยไม่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ ในขณะเดียวกันสามารถรักษาความพร้อมรบของกองทัพไว้ได้ตลอดเวลา

ระบบกำลังสำรองของประเทศเยอรมัน ประเทศเยอรมันจัดระบบกำลังสำรองอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมและเสริมความมั่นคง ตลอดจนปฏิบัติการร่วมกับกำลังประจำการในภาวะฉุกเฉินจะเน้นการบรรจุกำลังพลตามขีดความสามารถ ความถนัดในอาชีพและความสมัครใจ รัฐบาลจะส่งเสริมและสนับสนุนให้สิ่งตอบแทนอย่างสมเกียรติ และเหมาะสมสำหรับผู้ที่เสียสละ และสมัครใจเข้าร่วมในระบบกำลังสำรอง กองทัพบกเยอรมัน แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ส่วนบัญชาการ ส่วนกลาง กองกำลังประจำการ และกองกำลังรักษาดินแดน

ระบบกำลังสำรองของเยอรมัน แบ่งเป็น 5 ระบบย่อย ได้แก่ (1) ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทพลทหารกองหนุน ใช้การเกณฑ์ทหารตามระบบบังคับ เช่นเดียวกับไทย ชายเยอรมันอายุ 18 ปีบริบูรณ์ จะถูกเรียกเกณฑ์เข้ารับราชการในกองประจำการ 15 เดือนแล้ว ปลดเป็นกองหนุน ส่วนนายทหารประทวนกองหนุนคัดเลือกจากทหารกองประจำการ โดยผ่านหลักสูตรที่กำหนดและทำการฝึกศึกษาต่อประมาณ 6 เดือน และนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนคัดเลือกจากนายทหารประทวนเข้ารับการฝึกศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนดประมาณ 6-7 เดือน (2) ระบบการควบคุม

กำลังสำรองมีกฎหมายควบคุมกำลังพลสำรอง มีหน่วยมณฑลทหารบกและจังหวัดทหารบกควบคุมกำลังพลสำรอง มีกระทรวงมหาดไทยช่วยเหลือ เช่น การวางแผน การทำบัญชีบรรจุกำลัง การสนับสนุนการฝึก เป็นต้น (3) ระบบการฝึกและศึกษากำลังสำรอง การฝึกเป็นบุคคล ใช้เวลาฝึกปีละ 28 วัน ทำการฝึกในเรื่องการฝึกทบทวน การฝึกเพิ่มเติมความชำนาญการทหาร และการฝึกใช้ระบบอาวุธใหม่ ส่วนการฝึกเป็นหน่วย ใช้เวลาฝึก 6-12 วัน เพื่อยกระดับความชำนาญการทหารของกำลังพลสำรองให้เทียบเท่ากำลังพลประจำการ (4) การบรรจุและการใช้กำลังสำรอง กำลังประจำการ (กองทัพบก สนาม) จะบรรจุกำลังพลประจำการ ประมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ ส่วนที่เหลือบรรจุกำลังพลสำรอง และ (5) ระบบการเรียกพลหรือระดมพล เนื่องจากเป็นประเทศในกลุ่มนาโต้ ที่เผชิญหน้ากับภัยคุกคามต่าง ๆ จึงใช้ยุทธศาสตร์ตั้งรับในเขตหน้า จำเป็นต้องใช้ระบบกำลังสำรองที่มีประสิทธิภาพ สามารถระดมสรรพกำลังเพื่อป้องกันประเทศได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา ดังนั้น ในยามฉุกเฉินสามารถเรียกพลให้พร้อมรบได้ใน 72 ชั่วโมง

ส่วนสิทธิและผลประโยชน์ของกำลังพลสำรองนั้นจะได้รับการเลื่อนยศเลื่อนฐานะตามผลการศึกษาและผลการปฏิบัติงานโดยมีประสบการณ์ในห้วงเวลาเป็นมูลฐานในการพิจารณา และได้รับเบี้ยเลี้ยงในห้วงเวลาที่เข้าทำการฝึกในอัตราเบี้ยเลี้ยงสนาม

ระบบกำลังสำรองของประเทศออสเตรเลีย กองทัพบกออสเตรเลียใช้ระบบทหารอาสาสมัคร ประกอบด้วย กำลังพลประจำการที่ปฏิบัติงานเต็มเวลา และกำลังพลสำรองที่ปฏิบัติงานไม่เต็มเวลา กำลังพลส่วนใหญ่จะเป็นกำลังพลสำรอง

ระบบกำลังสำรองของออสเตรเลีย แบ่งเป็น 5 ระบบย่อย ได้แก่ (1) ระบบการผลิตกำลังสำรอง ใช้ระบบอาสาสมัคร (2) ระบบการควบคุมกำลังพล มีหน่วยที่มีหน้าที่ควบคุมกำลังพลสำรองในเขตพื้นที่รับผิดชอบในหน่วยทหารที่มีกำลังพลสำรองบรรจุ (3) ระบบการฝึกและศึกษากำลังสำรอง ส่วนใหญ่จะใช้วันเวลาที่ว่าง ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของกำลังพล โดยแบ่งการฝึกออกเป็น การฝึกเป็นบุคคล การฝึกในระดับหน่วยขนาดเล็ก การฝึกในระดับกองร้อย การฝึกเป็นหน่วยทางยุทธวิธี การฝึกตามแนวทางรับราชการของกำลังพลสำรอง (4) ระบบการบรรจุและการใช้กำลังสำรอง ประกอบด้วย กำลังประจำการ และกำลังพลสำรอง โดยมีกำลังพลสำรองประมาณ 3 ใน 4 ของกำลังกองทัพออสเตรเลีย ซึ่งกองทัพบกออสเตรเลีย มี 3 กองพล ได้แก่ กองพล 1

เป็นกองพลประจำการ ส่วนกองพล 2 และ 3 เป็นกองพลที่ประกอบด้วยกำลังพลสำรอง เกือบทั้งหน่วยประมาณ 90 เปอร์เซนต์ และ (5) ระบบการเรียกพลหรือระดมพล เนื่องจากประเทศออสเตรเลียมีลักษณะพื้นที่เป็นเกาะขนาดใหญ่ห่างไกลจากภัยคุกคาม และไม่มีสถานการณ์เร่งด่วนในการป้องกันประเทศเหมือนประเทศอื่น จึงมีเวลาเตรียมการมาก และไม่ได้กำหนดเวลาในการระดมพล

ส่วนสิทธิและผลประโยชน์ของกำลังพลสำรอง จะได้รับเบี้ยเลี้ยงในช่วงที่เข้ารับการฝึกหรือเรียกเข้าประจำการตามชั้นยศนั้น ๆ โดยได้ประมาณ 85 เปอร์เซนต์ของกำลังประจำการ ได้รับสิทธิค่าเดินทาง ค่าพาหนะเหมาจ่าย ค่าเช่าที่พักชั่วคราวระหว่างเข้ารับการฝึก เป็นต้น

ระบบกำลังสำรองของประเทศไทย ประเทศไทยจัดกิจกรรมรักษาดินแดนออกเป็น 2 ประเภท คือ หน่วยกำลังรักษาดินแดน และหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งคล้ายกับประเทศสหรัฐอเมริกา การฝึกนักศึกษาวิชาทหารของอังกฤษใช้การฝึกสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง และมีการฝึกภาคสนามในฤดูร้อนปีละ 1 สัปดาห์ โดยทางการจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดให้ หลักสูตรการฝึกแบ่งออกได้ ดังนี้

หลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารชั้นสูงใช้ฝึกสอนในระดับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ กำหนดอายุระหว่าง 18-21 ปี มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความสามารถเป็นนายทหารสำรองของกองทัพบกประจำการหรือหน่วยรักษาดินแดน

หลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารชั้นต้น โดยใช้นักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีอายุระหว่าง 14-17 ปี ทางกองทัพจะดำเนินการฝึกโดยจัดครูฝึกและอุปกรณ์ไปทำการฝึกให้ ณ สถานศึกษาต่าง ๆ

หลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารชั้นต้นผสมประเภทนี้คล้ายกับประเทศหลัก แต่ทางการมิได้ทำการฝึกและใช้ครูฝึกของสถานศึกษานั้น ๆ จะเป็นนายทหารและนายสิบกองหนุนหรือสมาชิกหน่วยรักษาดินแดนทำหน้าที่ฝึกสอนให้ เรียกว่า “Combined Cadet Force” นับเป็นการประหยัดมากและได้ผลเกินคาด

ส่วนสิทธิประโยชน์ของกำลังพลสำรองประเทศไทยจะมีสิทธิสมัครเข้ารับราชการครั้งแรกเป็นระยะเวลา 3 ปี และอาจสมัครต่อไป ครั้งละ 2-4 ปี และในระหว่างการฝึกจะได้รับเงินค่าตอบแทนประจำวัน ค่าเดินทาง และเงินโบนัส

ระบบกำลังสำรองของประเทศสิงคโปร์ ระบบกำลังสำรองของสิงคโปร์ใช้

กฎหมายบังคับ ระบบกำลังสำรองมี 5 ระบบ ย่อย ได้แก่ (1) ระบบการผลิตกำลังสำรอง มีกฎหมายการรับใช้ชาติ (national service act) ต้องเข้ารับใช้ชาติแบบที่เป็นทหารประจำการ สมาชิกกองกำลังป้องกันประชาชน สมาชิกหน่วยระวังเหตุหรือเป็นตำรวจพิเศษ โดยมีระยะเวลาการรับราชการทหารแบบเต็มเวลา คือ ผู้ที่ถูกเรียกเกณฑ์เข้าเป็นทหารกองประจำการ 2 ปี และแบบไม่เต็มเวลา คือ ผู้ที่มีได้ถูกเรียกเกณฑ์เป็นทหารกองประจำการ โดยปฏิบัติในหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กองกำลังป้องกันประเทศหน่วยระวังเหตุหรือหน่วยตำรวจพิเศษ (2) ระบบการควบคุมกำลังสำรอง หน่วยทหารกองหนุนหรือหน่วยที่เตรียมขยายกำลังจะเป็นผู้ควบคุมกำลังพลสำรองเพื่อให้พร้อมรบได้ภายใน 30 ชั่วโมง (3) ระบบการเรียกหรือระดมพล ในประเทศสิงคโปร์มีการระดมพล 2 แบบ คือ แบบไม่เปิดเผย และแบบเปิดเผยและกำลังพลสำรองต้องพร้อมรบ ณ ที่ตั้งหน่วยภายใน 30 ชั่วโมง (4) ระบบการฝึกศึกษากำลังพลสำรอง ทหารกอง หนุนที่ปลดประจำการ ต้องเข้ารับการฝึก 14-21 วัน 1 ครั้ง และเรียกพลเพื่อตรวจสอบอีก 1 ครั้งในระยะเวลาที่เป็นทหารกองหนุน 13 ปี แบ่งการฝึกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ฝึกระดับบุคคลเบื้องต้น หรือฝึกตามตำแหน่งหน้าที่มีระยะเวลา 4 ปี และการฝึกในระดับสูงหรือฝึกเป็นหน่วยมีระยะเวลา 9 ปี สำหรับผู้ที่ดำรงตำแหน่งสำคัญตั้งแต่ระดับผู้บังคับกองพันขึ้นไป และฝ่ายอำนวยการจะถูกเรียกเข้ารับการฝึกเพิ่มเติมไปน้อยกว่าปีละ 2 ครั้ง เมื่ออยู่ครบวาระ 13 ปี จะไม่ถูกเรียกเข้ารับการฝึกอีกต่อไป แต่จะเป็นกำลังพลที่พร้อมจะเสริมกำลังให้หน่วยต่าง ๆ ได้ทันที และ (5) ระบบการบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง สิงคโปร์ จัดกำลังเป็น 2 กองพล คือ พลทหารและนายทหารประทวนกองหนุน อายุประมาณ 34 ปี เมื่อฝึกครบวาระ 13 ปี หลังจากนั้นเป็นกำลังสำรองเสริมให้กับหน่วยที่ขาดอัตรา และนายทหารสัญญาบัตรกองหนุนอายุประมาณ 40-50 ปี (ตามชั้นยศ)

ส่วนของสิทธิประโยชน์ของกำลังพลสำรองนั้น กำลังพลสำรองที่บรรจุในหน่วย และถูกเรียกเข้ารับการฝึกประจำปีจะได้รับสิทธิพิเศษในการบรรจุตำแหน่งงานในวงการพลเรือนก่อนผู้อื่น ระหว่างถูกเรียกพลรัฐบาลจะออกค่าฝึกงานให้เจ้าของกิจการหรือนายจ้างของกำลังพลสำรองเป็นเวลา 2 ปี และได้รับเบี้ยเลี้ยงระหว่างเข้ารับการเรียกพล และได้เลื่อนยศเช่นเดียวกับทหารประจำการ นอกจากนี้ ยังได้รับสิทธิประโยชน์อื่น ๆ

เช่น กำลังพลสำรองที่มีชื่อบรรจุในหน่วยและถูกเรียกเข้ารับการฝึกประจำปีจะได้รับสิทธิพิเศษในการบรรจุตำแหน่งในวงการพลเรือนก่อนผู้อื่น

จากการศึกษาระบบกำลังสำรองของประเทศดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ระบบกำลังสำรองของประเทศสหรัฐอเมริกา และระบบกำลังสำรองของประเทศอิสราเอลเป็นแม่แบบของระบบกำลังสำรองแก่ประเทศต่าง ๆ ระบบกำลังสำรองของไทยนั้นใช้การควบคุมโดยกฎหมายเช่นเดียวกับประเทศอิสราเอล และประเทศสิงคโปร์

ปัจจุบันระบบกำลังสำรองของต่างประเทศมีรูปแบบในการดำเนินกิจกรรมทางการทหารในช่วงศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เรียกว่า ปฏิวัติทางการทหาร (Revolution in Military Affairs--RMA) ด้วยการนำเทคโนโลยีทางด้านอาวุธ และข้อมูลข่าวสารมาใช้ในทางการทหารอย่างกว้างขวาง แนวคิดเรื่องการปฏิวัติทางทหารก็สอดคล้องกับทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างพลเรือนและทหาร (civil-military relation) แนวคิดของ Huntington (1957) เสนอแนวทางการควบคุมกองทัพของรัฐบาล/พลเรือนไว้ 2 แนวทาง ได้แก่ (1) การควบคุมแบบอัติวิสัยด้วยการเพิ่มอำนาจให้กับฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลที่จากเดิมกองทัพอยู่ภายใต้อำนาจของกษัตริย์หรือชนชั้นนำ และ (2) การควบคุมในแบบภาววิสัย คือ การสร้างกองทัพให้มีความเป็นทหารอาชีพด้วยการทำให้ทหารยอมรับอำนาจการปกครองของฝ่ายพลเรือนหรือรัฐบาล และกำหนดให้ทหารเป็นเครื่องมือของรัฐบาลกลางด้านความมั่นคง

การฝึกวิชาทหาร

นักศึกษาวิชาทหาร (นศท.) หมายถึง บุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างเข้ารับการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2503 เป็นกำลังพลสำรองของกองทัพไทยภายใต้การควบคุมของหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (รค.)

นักศึกษาวิชาทหารมีจุดกำเนิดในปี พ.ศ. 2475 กองทัพเริ่มผลิตทหารกองหนุน โดยเริ่มจากยุวชนทหาร ทำการฝึกเพื่อเป็นกำลังพลสำรองในการออกรบกับเหล่าข้าศึกทางยุวชนทหารได้ทำการรบกับต่างชาติ ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482-2488)

กับประเทศญี่ปุ่น เหล่าขุนทหารเหล่านี้ได้เสียสละชีวิตเพื่อปกป้องประเทศภายหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สิ้นสุดลง กองทัพได้ยกเลิกการฝึกยุทธทหารและได้สถาปนา กรมการรักษาดินแดนตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบป้องกันอาณาจักร พ.ศ. 2491 และเริ่มรับสมัครนักเรียนจากระดับชั้นอุดมศึกษาชั้นปีที่ 1 หรือนักเรียนชั้นปีที่ 1 ของ โรงเรียนสายอาชีพเพื่อเข้ามารับการฝึกเป็นนักศึกษาวิชาทหารในปี พ.ศ. 2492 โดยทำ การฝึกในปีนั้น ปีแรกเริ่มทำการฝึกในพื้นที่กรุงเทพมหานครแล้วกระจายไปตามหัวเมือง ต่าง ๆ และทำการฝึกครบ 5 ชั้นปี ในปี พ.ศ. 2496

นโยบายการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร

การจัดเตรียมกำลังทหารด้วยการเสริมสร้างกำลังประจำการ และกำลังสำรอง ให้มีความพร้อมรบ สามารถที่จะทำการรบได้อย่างต่อเนื่อง สามารถปฏิบัติการกิจที่รับ มอบได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการดำเนินการด้านระบบกำลังสำรองให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยความพร้อมรบใน 72 ชั่วโมง เมื่อมีการเรียกพลหรือระดมพล

กองทัพบกได้ออกคำสั่งที่ 49/2559 เรื่อง นโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2560-2564 และคำสั่งที่ 69/2560 เรื่อง การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2560 เพื่อให้การฝึกนักศึกษาวิชาทหารดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ กองทัพบกจึงกำหนดนโยบายการฝึกวิชาทหารไว้ ดังนี้ (กองทัพบก, 2559; 2560ก)

1. การตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธการ ดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ให้เป็นผู้ที่มีสภาพร่างกายแข็งแรง มีความรู้วิชาทหาร สามารถปฏิบัติการทางยุทธวิธี และปฏิบัติการ ลักษณะหน่วยทหารขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเพิ่มความเข้มข้น ของการฝึกตามหลักสูตร เสริมสร้างระเบียบวินัย ปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ เทิดทูน สถาบันพระมหากษัตริย์ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อมุ่งไปสู่การบรรจุในบัญชี บรรจุกำลัง และการใช้กำลังพลสำรองในยามปกติและในยามสงคราม ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ กำลังพลสำรองที่มีความสนใจ มีความพร้อมทั้งความสามารถทางทหาร สภาพร่างกาย และจิตใจที่เข้มแข็ง พร้อมเข้ารับราชการทหารตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 และพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558

2. การตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธศาสตร์ ดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ให้เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกความรักชาติ เสียสละและมีจิตอาสาในการช่วยเหลือสังคม โดยเพิ่มขีดความสามารถด้านการช่วยเหลือสังคม โดยการจัดตั้งและใช้งาน รด. จิตอาสาทุกพื้นที่ ให้เป็นมวลชนที่เข้มแข็งมีอุดมการณ์ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ศรัทธา เชื่อมั่น กองทัพ พร้อมสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศของคณะรักษา-ความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาล ตลอดจนการช่วยเหลือประเทศชาติได้อย่างแท้จริง กองทัพบกให้ความสำคัญกับนักศึกษาวิชาทหารที่มีอยู่ทั่วประเทศ และเป็นกำลังพล-สำรองของกองทัพทั้งประเภทนายทหารสัญญาบัตร และนายทหารประทวนเพื่อเสริมกำลังให้กองทัพในยามสงคราม

วัตถุประสงค์การฝึกวิชาทหาร

1. เพื่อให้นักศึกษาทั้งชายและหญิงที่สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารมีความรู้ วิชาทหารทั้งในทางเทคนิคและทางยุทธวิธีตามลำดับ ดังนี้

1.1 นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 และ 2 ให้มีความรู้และมีทักษะวิชาทหาร เบื้องต้นอย่างเพียงพอได้รับการสร้างเสริมลักษณะทหารอย่างเข้มงวด จนมีบุคลิก เป็นทหาร มีความอดทนทั้งด้านร่างกายและจิตใจเพื่อให้มีความพร้อมต่อการฝึกในชั้นปี ที่สูงขึ้น รวมถึงให้ได้รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความรักหมู่คณะ และเป็นผู้มีความเสียสละต่อส่วนรวม

1.2 นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 2 ให้มีความรู้ความสามารถทางทหาร ตลอดจน มีลักษณะผู้นำในระดับผู้บังคับหมู่ สามารถใช้อาวุธประจำกายและทำการยิงอย่างได้ผล

1.3 นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ให้มีความรู้ความสามารถทางทหาร มีลักษณะผู้นำในระดับรองผู้บังคับหมวด และผู้บังคับหมวด ตามลำดับ มีความสามารถ อย่างเพียงพอต่อการนำหน่วยในระดับหมวด

2. ปลูกฝังอุดมการณ์นักศึกษาวิชาทหารยึดมั่นในชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้มี จิตสำนึกในเรื่องความเสียสละต่อสังคมส่วนรวม รวมทั้งมีความเชื่อมั่นและศรัทธา ในกองทัพ

3. เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยเคร่งครัด ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบประเพณี และวัฒนธรรมที่ดีของชาติ มีสุขภาพและพลานามัยแข็งแรง มีความอดทนและอดกลั้น สามารถทนต่อสภาพแวดล้อมการฝึกที่ยากลำบาก

4. เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารมีส่วนร่วมในการรณรงค์ และดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวาง จริงจัง และต่อเนื่อง

5. เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารมีความรัก ความสามัคคีในหมู่ นักศึกษาวิชาทหารด้วยกัน และปฏิบัติตนเป็นแกนนำสร้างความสามัคคีในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาในสังคมและประเทศชาติ

การรับสมัคร และการรายงานตัวเป็นนักศึกษาวิชาทหาร

กองทัพบก, หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน (2561) ได้ออกระเบียบว่าด้วยการรับสมัครเป็นนักศึกษาวิชาทหาร และรายงานตัวเข้าฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2561 ดังนี้

1. คุณสมบัติ คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร

1.1 เป็นชายหรือหญิง และมีสัญชาติไทย

1.2 มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และไม่เกิน 22 ปีบริบูรณ์ โดยให้นับอายุตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร สำหรับผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องได้รับความยินยอมของบิดา มารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

1.3 สำหรับผู้ที่มีอายุ 21 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ต้องไม่เป็นผู้ที่ไม่ไปแสดงตนเพื่อรับหมายเรียกที่อำเภอท้องที่ ซึ่งเป็นภูมิลำเนาทหารของตนตามมาตรา 25 และ/หรือต้องไม่เป็นผู้ที่ไม่มาให้คณะกรรมการตรวจเลือกทำการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497

1.4 สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่าขึ้นไป และมีผลการศึกษาตั้งแต่ 1.0 ขึ้นไป

1.5 กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาที่หน่วยบัญชาการรักษาดินแดนเปิดการฝึกวิชาทหาร เว้นแต่ผู้สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่าขึ้นไป

หรือสำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค หรือเทียบเท่าขึ้นไป และสำเร็จการฝึกวิชาทหารไม่ต่ำกว่าชั้นปีที่ 3 แล้วมีอายุไม่เกิน 26 ปีบริบูรณ์ ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารจะสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารต่อ ให้จบหลักสูตรการฝึกวิชาทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนดไว้

1.6 ไม่เป็นโรคหรือสภาพร่างกายหรือสภาพจิตใจซึ่งไม่สามารถเข้ารับราชการทหารได้ ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497

1.7 ไม่เป็นบุคคลที่เกิดก่อน พ.ศ. 2541 ที่อยู่ในพื้นที่ยกเว้นตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 45 (พ.ศ. 2518) ออกตามความในพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ซึ่งถูกยกเลิกโดยกฎกระทรวง ยกเลิกกฎกระทรวงซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการรับ-ราชการทหารบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบัน พ.ศ. 2558

1.8 มีขนาดรอบตัว น้ำหนัก และความสูงตามส่วนสัมพันธ์ ดังนี้

ตาราง 3

ขนาดรอบตัว น้ำหนัก และความสูง

อายุ (ปี) บริบูรณ์	นักศึกษาวิชาทหารชาย			นักศึกษาวิชาทหารหญิง	
	ขนาดรอบตัว (อก)		น้ำหนัก	น้ำหนัก	ความสูง
	หายใจเข้า (ซม.)	หายใจออก (ซม.)	(กก.)	(กก.)	(ซม.)
15 ปี	75	72	42	41	145
16 ปี	76	73	44	42	149
17 ปี	77	74	46	43	150
18 ปี	78	75	48	44	151
19 ถึง 22 ปี	79	76	49	45	152

หมายเหตุ: นักศึกษาวิชาทหารหญิงไม่กำหนดความยาวของอก

ทั้งนี้ ค่าดัชนีความหนาของร่างกาย (BMI) ชายต้องน้อยกว่า 35 กิโลกรัม:

ตารางเมตร และหญิงต้องน้อยกว่า 30 กิโลกรัม: ตารางเมตร

2. การสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารทั้งชายและหญิงจะต้องผ่านการทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย ดังนี้

ตาราง 4

การทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย

นักศึกษาวิชาทหาร	ลูก-นึ่ง	ดันพื้น	วิ่งระยะทาง
ชาย	34 ครั้ง ภายในเวลา 2 นาที	22 ครั้ง ภายในเวลา 2 นาที	800 เมตร ใช้เวลาไม่เกิน 3 นาที 15 วินาที
หญิง	25 ครั้ง ภายในเวลา 2 นาที	15 ครั้ง ภายในเวลา 2 นาที	800 เมตร ใช้เวลาไม่เกิน 4 นาที

สิทธิของนักศึกษาวิชาทหาร

1. สิทธิพึงมีพึงได้ นักศึกษาวิชาทหารจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือกเข้ารับราชการทหารกองประจำการตามพระราชบัญญัติ และมีสิทธิแต่งเครื่องแบบนักศึกษาวิชาทหาร

2. สิทธิเมื่อสำเร็จการฝึก นักศึกษาวิชาทหารจะได้รับสิทธิลดวันรับราชการกองประจำการ เพื่อให้มีผู้นิยมเข้ารับการฝึกวิชาทหารมากขึ้น ทางราชการจึงให้สิทธิในการงดเว้นเข้ารับราชการ ตามพระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 ดังนี้

2.1 สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 1 อยู่ในกองประจำการ 1 ปี 6 เดือน
ถ้าร้องขออยู่ในกองประจำการ 1 ปี

2.2 สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 2 อยู่ในกองประจำการ 1 ปี ถ้าร้องขออยู่ในกองประจำการ 6 เดือน

2.3 สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3 ขึ้นไป ให้ขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการแล้วปลดเป็นทหารกองหนุน โดยไม่ต้องเข้ารับราชการในกองประจำการ

2.4 การเพิ่มคะแนนพิเศษ นักศึกษาวิชาทหารมีสิทธิได้รับการเพิ่มคะแนนพิเศษ เมื่อสอบเข้า สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 1 เพิ่มขึ้นร้อยละ 3

- 2.4.1 สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 2 เพิ่มให้ร้อยละ 4
- 2.4.2 สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 3 เพิ่มให้ร้อยละ 5
- 2.4.3 สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 4 เพิ่มให้ร้อยละ 6
- 2.4.4 สำเร็จการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 5 เพิ่มให้ร้อยละ 7

สิทธิการได้รับการแต่งตั้งยศ

การแต่งตั้งยศทหารของนักศึกษาวิชาทหารผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร (ในส่วนของ กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ) ซึ่งเป็นผู้มีความสมัครใจตามข้อบังคับ- กระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการแต่งตั้งยศทหาร พ.ศ. 2507 ระเบียบกระทรวงกลาโหม- ว่าด้วยการแต่งตั้งยศผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตรของกระทรวงกลาโหม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร พ.ศ. 2524 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย ระเบียบกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการแต่งตั้งยศผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามหลักสูตร ของกระทรวงกลาโหม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2537 ดังนี้

ตาราง 5

สิทธิการได้รับการแต่งตั้งยศ

สำเร็จการศึกษา วิชาทหาร	สำเร็จวิชาสามัญ	ได้รับยศ	เงื่อนไข
ชั้นปีที่ 1	มัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านวิชาชีพไม่น้อยกว่า 2 ปี จากมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า	ส.ต./จ.ต./ จ.ต.	รับราชการทหาร กองประจำการ ครบกำหนดแล้ว
ชั้นปีที่ 2	ไม่สำเร็จการศึกษาดังกล่าว ข้างต้น		

ตาราง 5 (ต่อ)

สำเร็จการศึกษา วิชาทหาร	สำเร็จวิชาสามัญ	ได้รับยศ	เงื่อนไข
ชั้นปีที่ 1	ได้รับปริญญา อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	ส.ท./จ.ท./ จ.ท.	รับราชการทหาร กองประจำการ ครบกำหนดแล้ว
ชั้นปีที่ 2	มัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านวิชาชีพหลักไม่น้อยกว่า 2 ปี จากมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า		ครบกำหนดแล้ว
ชั้นปีที่ 3	ไม่สำเร็จการศึกษาดังกล่าว ข้างต้น		ขึ้นทะเบียนและนำ ปลดแล้ว
ชั้นปีที่ 2	ได้รับปริญญา อนุปริญญา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา	ส.อ./จ.อ./ จ.อ.	รับราชการทหาร กองประจำการ ครบกำหนดแล้ว
ชั้นปีที่ 3	มัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านวิชาชีพไม่น้อยกว่า 3 ปี จากมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า		ขึ้นทะเบียนและนำ ปลดแล้ว
ชั้นปีที่ 3	ได้รับปริญญา อนุปริญญา ประกาศนียบัตรเทียบเท่า ไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา	จ.ส.ต./ พ.จ.ต./ พ.อ.ต.	ขึ้นทะเบียนและนำ ปลดแล้ว
ชั้นปีที่ 4	ไม่ได้รับปริญญา อนุปริญญา ประกาศนียบัตรเทียบเท่า ไม่ต่ำกว่าอนุปริญญา		
ชั้นปีที่ 4	ได้รับอนุปริญญา ประกาศนียบัตรเทียบเท่า อนุปริญญา	จ.ส.ท./ พ.จ.ท./ พ.อ.ท.	ขึ้นทะเบียนและนำ ปลดแล้ว

ตาราง 5 (ต่อ)

สำเร็จการศึกษา วิชาทหาร	สำเร็จวิชาสามัญ	ได้รับยศ	เงื่อนไข
ชั้นปีที่ 4	ได้รับปริญญา ประกาศนียบัตร เทียบเท่าปริญญา	จ.ส.อ./ พ.จ.อ./	ขึ้นทะเบียน และนำปลดแล้ว
ชั้นปีที่ 5	ศึกษาในหลักสูตรปริญญา หรืออนุปริญญา แต่ไม่สำเร็จ	พ.อ.อ.	
ชั้นปีที่ 5	ได้รับปริญญา อนุปริญญา หรือเทียบเท่าปริญญา หรืออนุปริญญา	ว่าที่ ร.ต.	ขึ้นทะเบียน และนำปลดแล้ว

หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร

นักศึกษาวิชาทหารในส่วนของกองทัพบก แบ่งออกได้ 5 เหล่า คือ เหล่าทหารราบ เหล่าทหารม้า เหล่าทหารปืนใหญ่ เหล่าทหารสื่อสาร เหล่าทหารช่าง เรื่องที่ทำการฝึก วิชาทหารนั้นปฏิบัติตามระเบียบหลักสูตรการฝึกวิชาทหารสำหรับนักศึกษาวิชาทหาร ของกระทรวงกลาโหม โดยกองทัพบกได้ออกคำสั่งกองทัพบกที่ 69-2560 เรื่อง การฝึก นักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2560 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 ในส่วนของ หลักสูตรการฝึกวิชาทหารในแต่ละชั้นปีมีรายละเอียด ดังนี้ (กองทัพบก, 2560ก)

1. การฝึกนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 และ 2 ตามระเบียบและหลักสูตรการฝึก วิชาทหารนี้ เป็นการฝึกเยาวชนที่ยังไม่เคยเข้ารับการฝึกวิชาทหารมาก่อน โดยจะเป็นไป ในลักษณะการฝึกวิชาทหารเบื้องต้นตามลำดับ ให้ผู้เข้ารับการฝึกมีความรู้ความสามารถ ในตำแหน่งลูกแถวของทุกเหล่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเข้ารับการฝึกศึกษาวิชา ทหารในระดับสูงขึ้นตามหมายเลขขานาญการทางทหารที่ ทบ. กำหนดวิชาที่ทำการ ฝึกสอน มีดังนี้

- 1.1 การฝึกเบื้องต้น
- 1.2 วิชาทหารทั่วไป
- 1.3 วิชาการสงครามพิเศษ (เว้นชั้นปีที่ 1)

- 1.4 วิชาอาวุธ
- 1.5 วิชายุทธวิธี
- 1.6 กิจกรรมพิเศษ
- 1.7 การฝึกยิงปืน
- 1.8 การฝึกภาคสนาม

2. การฝึกนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 เป็นการปูพื้นฐานการฝึกวิชาทหารในเหล่าต่าง ๆ ได้แก่ เหล่าทหารราบ เหล่าทหารม้า เหล่าทหารปืนใหญ่ เหล่าทหารช่าง และเหล่าทหารสื่อสาร เมื่อนักศึกษาวิชาทหารสำเร็จการฝึกชั้นปีที่ 3 แล้วสามารถปฏิบัติหน้าที่ในระดับผู้บังคับหมู่ วิชาที่ทำการฝึกสอน มีดังนี้

- 2.1 ทบพวนการฝึกเบื้องต้น
- 2.2 วิชาทหารทั่วไป
- 2.3 วิชาการสงครามพิเศษ
- 2.4 วิชาอาวุธ
- 2.5 วิชายุทธวิธี
- 2.6 วิชาเหล่าทหารราบ
- 2.7 วิชาเหล่าทหารม้า
- 2.8 วิชาเหล่าทหารปืนใหญ่
- 2.9 วิชาเหล่าทหารช่าง
- 2.10 วิชาเหล่าทหารสื่อสาร
- 2.11 การฝึกยิงปืน
- 2.12 การฝึกภาคสนาม

3. การฝึกนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 นักศึกษาวิชาทหารจะเข้ารับการฝึกสอนเฉพาะเหล่าตามหมายเลข ชกท. ที่ ทบ. กำหนด วิชาที่ทำการฝึกสอน มีดังนี้

- 3.1 ทบพวนการฝึกเบื้องต้น
- 3.2 วิชาทหารทั่วไป
- 3.3 วิชาการสงครามพิเศษ
- 3.4 วิชาเฉพาะเหล่า

- 3.5 กิจกรรมกลุ่ม
- 3.6 การฝึกยิงปืน
- 3.7 การฝึกภาคสนาม
- 3.8 การดูงาน (เฉพาะชั้นปีที่ 5)

การดำเนินการฝึก การฝึกนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5 ตามระเบียบและหลักสูตรการฝึกวิชาทหาร ได้แบ่งการฝึกสอนในที่ตั้งปกติและภาคสนามตามระยะเวลา ดังนี้

- 1. นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 และ 2
 - 1.1 การฝึกสอนในที่ตั้งปกติ ใช้เวลาฝึกสอน ชั้นปีละ 80 ชั่วโมง
 - 1.2 การฝึกภาคสนาม ใช้เวลาฝึก ชั้นปีละ 120 ชั่วโมง (5 วัน)
- 2. นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 และ 4
 - 2.1 การฝึกสอนในที่ตั้งปกติ ใช้เวลาฝึกสอนชั้นปีละ 80 ชั่วโมง
 - 2.2 การฝึกภาคสนาม ใช้เวลาฝึก ชั้นปีละ 168 ชั่วโมง (7 วัน)
- 3. นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5
 - 3.1 การฝึกสอนในที่ตั้งปกติ ใช้เวลาฝึกสอน 80 ชั่วโมง
 - 3.2 การฝึกภาคสนาม 288 ชั่วโมง (12 วัน)
 - 3.3 การดูงาน 48 ชั่วโมง (5 วัน)

การฝึกสอนนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 และ 5 ให้เข้ารับการฝึกสอนเฉพาะเหล่าใดเหล่าหนึ่งตามหมายเลขขานาญการทหารตามที่กองทัพบกกำหนด ใช้เวลาฝึกสอนเฉพาะเหล่า เหล่าละ 40 ชั่วโมง จากชั่วโมงการฝึกสอนในที่ตั้งปกติ 80 ชั่วโมง เหล่าที่จะให้นักศึกษาวิชาทหารเข้ารับการฝึก ได้แก่ เหล่าทหารราบ เหล่าทหารม้า เหล่าทหารปืนใหญ่ เหล่าทหารช่าง และเหล่าทหารสื่อสาร

การฝึกภาคปกติ ให้น่วยฝึกวิชาทหาร ดำเนินการฝึกให้เป็นไปตามขั้นตอนของหลักสูตรการฝึก โดยจัดครูฝึกในอัตราโดยประมาณ ดังนี้

- 1. การสอน จัดครูนายทหาร 1 นาย หรือนายสิบ 1 นาย ต่อจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร 60-120 คน
- 2. การฝึก (ป) จัดครูนายทหาร 1 นาย นายสิบ 4 นาย ต่อจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร 100 คน

การจัดการฝึกภาคปฏิบัติสามารถทำได้ 4 แบบ ดังนี้

การฝึกแบบที่ 1 ทำการฝึกสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 4 ชั่วโมง จำนวน 20 สัปดาห์ ใช้สำหรับสถานศึกษาวิชาทหารที่มีระยะทางไกลจากที่ตั้งหน่วยฝึกวิชาทหารไม่เกิน 25 กิโลเมตร

การฝึกแบบที่ 2 ทำการฝึกสัปดาห์ละ 5 วัน (จันทร์-ศุกร์) วันละ 4 ชั่วโมง (เช้าหรือบ่าย) จำนวน 4 สัปดาห์ ใช้สำหรับสถานศึกษาวิชาทหารที่มีระยะทางไกลจากที่ตั้งหน่วยฝึกวิชาทหาร ให้น่วยจัดชุดครูฝึกเคลื่อนที่พร้อมอุปกรณ์การเรียนการสอน และเครื่องช่วยฝึกเทียบเท่ากับการจัดการฝึกในหน่วยไปทำการฝึกสอน

การฝึกแบบที่ 3 ทำการฝึกติดต่อกันทุกวัน ๆ ละ 8 ชั่วโมง จำนวน 10 วัน ใช้สำหรับการฝึกนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4-5 เท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการฝึก และมีให้มีผลกระทบต่อการศึกษาหรือการทำงาน ให้นักศึกษาวิชาทหารเข้ารับการฝึก ณ ที่ตั้งหน่วยฝึกวิชาทหาร หรือจัดชุดครูฝึกเคลื่อนที่ไปทำการฝึกสอนในห้วงปิดภาคเรียน หรือห้วงเวลาที่เหมาะสม

การฝึกแบบที่ 4 ทำการฝึกสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ๆ ละ 8 ชั่วโมง จำนวน 10 สัปดาห์ โดยฝึกสัปดาห์เว้นสัปดาห์ หรือฝึกทุกสัปดาห์ต่อเนื่องกัน ใช้กับสถานศึกษาวิชาทหารที่มีระยะทางไกลจากที่ตั้งหน่วยฝึกวิชาทหารเกินกว่า 25 กิโลเมตร

3. การฝึกยิงปืน ในการฝึกยิงปืนให้หน่วยฝึกวิชาทหารจัดให้นักศึกษาวิชาทหาร ทำการฝึกยิงปืนอย่างได้ผลและปลอดภัย โดยให้นักศึกษาวิชาทหารฝึกยิงอาวุธประจำกาย ดังนี้

3.1 นักศึกษาวิชาทหาร (ชาย-หญิง) ชั้นปีที่ 1 ทำการฝึกยิงปืนด้วย ปลย. เจเกอร์ 22 ในห้วงการฝึกภาคปฏิบัติ

3.2 นักศึกษาวิชาทหาร (ชาย-หญิง) ชั้นปีที่ 2 ทำการยิงปืนด้วย ปลย. เจเกอร์ 22 ในห้วงการฝึกภาคปฏิบัติ

3.3 นักศึกษาวิชาทหาร (ชาย-หญิง) ชั้นปีที่ 3 ทำการยิงปืนด้วย ปลย. 11 หรือ ปลย. เอ็ม 16 ในการฝึกภาคสนาม (สนามทราบดีระยะ)

3.4 นักศึกษาวิชาทหาร (ชาย-หญิง) ชั้นปีที่ 4 ทำการฝึกยิงปืนจับพลันด้วย ปลย. 11 หรือ ปลย. เอ็ม 16 ในการฝึกภาคสนาม

3.5 นักศึกษาวิชาทหาร (ชาย) ชั้นปีที่ 5 ทำการฝึกยิงปืนในเวลากลางคืน ด้วย ปลาย. 11 หรือ ปลาย. เอ็ม 16 และฝึกยิงปืนในป่าในการฝึกภาคสนามฯ

3.6 นักศึกษาวิชาทหาร (หญิง) ชั้นปีที่ 5 ทำการฝึกยิงปืนในเวลากลางคืน ด้วย ปลาย. 11 หรือ ปลาย. เอ็ม 16 ในการฝึกภาคสนาม

การฝึกภาคสนาม มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหาร ได้เสริมสร้างประสบการณ์ ทักษะ และความชำนาญจากการฝึกในภาคปศุสัตว์ไปปฏิบัติในการฝึกภาคสนามที่มีสภาวะแวดล้อมที่แตกต่างจากการฝึกในที่ตั้งในเรือนภูมิประเทศ และลมฟ้าอากาศ เรื่องที่ทำการฝึก มีดังนี้

1. นักศึกษาวิชาทหาร (ชาย-หญิง) ชั้นปีที่ 1 งดการฝึกภาคสนาม
2. นักศึกษาวิชาทหาร (ชาย) ชั้นปีที่ 2 ฝึกกระโดดห่อ 34 ฟุต ทดสอบกำลังใจ ข้ามเครื่องกีดขวาง 10 สถานี การอ่านแผนที่ และการใช้เข็มทิศ การติดต่อสื่อสาร ฝึกการข้ามลำน้ำด้วยสะพานเชือก ป้อมสนาม (การพรางและการตรวจการณ์) ฝึกบุคคลทำการรบในเวลากลางวันและกลางคืน ฝึกการปฐมพยาบาล การปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ และอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องฝึกในสนามฝึก
3. นักศึกษาวิชาทหาร (หญิง) ชั้นปีที่ 2 ฝึกกระโดดห่อ 34 ฟุต ทดสอบกำลังใจ ข้ามเครื่องกีดขวาง 10 สถานี ฝึกการข้ามลำน้ำด้วยสะพานเชือก ฝึกบุคคลทำการรบในเวลากลางวันและกลางคืน ฝึกการปฐมพยาบาล ปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ และอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องฝึกในสนามฝึก
4. นักศึกษาวิชาทหาร (ชาย) ชั้นปีที่ 3 ฝึกทบทวนการยิงปืน การยิงปืนด้วยกระสุนจริง ฝึก คชน. การฝึกยุทธวิธี การฝึกดำรงชีพในป่า วัดถูระเบิดและทำลาย การฝึกบุคคลทำการรบในเวลากลางคืน การฝึกหมู่ พล. ในการเข้าตี ตั้งรับ ฝึกการถอนตัวในเวลากลางคืน การอบรมเรื่องกำลังสำรอง การปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ และอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องฝึกในสนามฝึก
5. นักศึกษาวิชาทหาร (หญิง) ชั้นปีที่ 3 ฝึกทบทวนการยิงปืน การยิงปืนด้วยกระสุนจริง ฝึก คชน. การฝึกดำรงชีพในป่า ฝึกการปฐมพยาบาล การปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ และอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องฝึกในสนามฝึก

6. นักศึกษาวิชาทหาร (ชาย) ชั้นปีที่ 4 การฝึกเฉพาะหน้าที่ (ผู้นำทหาร ระเบียบการนำหน่วย การใช้เครื่องมือสื่อสาร การใช้แผนที่และเข็มทิศ ฝึกการปฏิบัติของหมู่ พล. ฝึกการปฐมพยาบาล) ฝึกการปฏิบัติของหน่วยทหารขนาดเล็ก (การตั้งฐานลาดตระเวน การ ลว. หาข่าว การตีโฉบฉวย และซุ่มโจมตี การตีโฉบฉวยในเวลากลางคืน การซุ่มโจมตีในเวลากลางคืน) ฝึกยิงปืนจับพลัน ใต้หน้าผา ลงทางคิง ฝึกใช้เงื่อนเชือกในการบรรเทา-สาธารณภัย รับของทางอากาศ การเดินแผนที่ประกอบภูมิประเทศ การข้ามลำน้ำแบบเร่งด่วน ฝึกเลื่อนช่วยชีวิต ฝึกปัญหา 48 ชั่วโมง การเคลื่อนย้ายหน่วยเข้าพื้นที่ตั้งฐาน ลว. และอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องฝึกในสนามฝึก

7. นักศึกษาวิชาทหาร (หญิง) ชั้นปีที่ 4 ฝึกการปฐมพยาบาล (การช่วยคืนชีพ การห้ามเลือด การเข้าเฝือก และการลำเลียงผู้ป่วย) ฝึกทดสอบกำลังใจข้ามเครื่องกีดขวาง 10 สถานี ข้ามลำน้ำด้วยสะพานเชือก ฝึกดำรงชีพในป่า ฝึกสรุปขบวนทำการรบของหมู่ พล. ฝึกการเคลื่อนที่ในสนามรบ ฝึกใต้หน้าผา/ลงทางคิง การใช้เงื่อนเชือกในการบรรเทา-สาธารณภัย การฝึกยิงปืนจับพลัน การใช้เข็มทิศและเดินแผนที่ในเวลากลางคืน และอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องฝึกสนามฝึก

8. นักศึกษาวิชาทหาร (ชาย) ชั้นปีที่ 5 การฝึกเฉพาะหน้าที่ (ผู้นำทางทหาร ระเบียบการนำหน่วย การใช้เครื่องมือสื่อสาร การใช้แผนที่และเข็มทิศ ฝึกการตั้งยิง ปก. เอ็ม 60 ฝึกยิงปืนในป่า รูปขบวนของ มว.พล. ฝึกพลประจำปี ค.81 มม. ฝึกการปรับการยิง ป. และ ค. ฝึกวัตถุระเบิดและการทำงาน ฝึกการยิงปืนในเวลากลางคืน ฝึกการเข้าตีในเวลากลางคืน ฝึกระเบียบการนำหน่วย/คำสั่งยุทธการ/คำสั่งเตรียม ฝึกหมู่ พล. เข้าตีด้วยเครื่องช่วงฝึกเพนท์บอก ฝึกหมู่ พล.-มว.พล. ในการตั้งรับ การตรวจสภาพความพร้อมรบ การเคลื่อนย้ายหน่วยทางยุทธวิธีเข้าที่รวมพล ฝึกปัญหาทางยุทธวิธี ในการตั้งรับ ฝึกการถอนตัวนอกความกดดัน/เข้าที่มั่นใหม่ ฝึก มว.พล. เข้าตีในเวลา กลางวัน ฝึกยิง ปก. เอ็ม 60 และอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องฝึกในสนามฝึก

9. นักศึกษาวิชาทหาร (หญิง) ชั้นปีที่ 5 ฝึกการปฐมพยาบาล (การห้ามเลือด การเข้าเฝือก และการลำเลียงผู้ป่วย) ฝึก คชนร. ฝึกการใช้แผนที่และการใช้เข็มทิศ ในเวลากลางวัน ฝึกยิงปืนในเวลากลางคืน ฝึกสรุปขบวนของการรบของหมู่ พล. ฝึกการเคลื่อนที่ในสนามรบ ฝึกการพราง การตรวจการ และการรายงาน ฝึกดำรงชีพ

ในป่า ฝึกบุคคลทำการรบในเวลากลางคืน ฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ฝึกดูแลผู้บาดเจ็บทางยุทธวิธี และอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องฝึกในสนามฝึก

ห้วงระยะเวลาฝึก ห้วงระยะเวลาในการฝึกภาคสนามของนักศึกษาวิชาทหารนั้น ทำการฝึกตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ดังนี้

ตาราง 6

ห้วงระยะเวลาในการฝึกภาคสนาม

ชั้นปี	นศท. (ชาย)	นศท. (หญิง)
ชั้นปีที่ 1	งดการฝึก	งดการฝึก
ชั้นปีที่ 2	ทำการฝึกไม่เกิน 3 วัน	ทำการฝึกไม่เกิน 3 วัน
ชั้นปีที่ 3	ทำการฝึกไม่เกิน 5 วัน	ทำการฝึกไม่เกิน 3 วัน
ชั้นปีที่ 4	ทำการฝึกไม่เกิน 7 วัน	ทำการฝึกไม่เกิน 5 วัน
ชั้นปีที่ 5	ทำการฝึกไม่เกิน 7 วัน	ทำการฝึกไม่เกิน 5 วัน

การวัดผล ให้นักศึกษาวิชาทหารทำการวัดผลความรู้ ความสามารถ รวมทั้งความตั้งใจและการมีส่วนร่วมในการฝึกของนักศึกษาวิชาทหารตามหลักเกณฑ์การให้คะแนนสอบ จำนวน 1,000 คะแนน ดังนี้

คะแนนสอบของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1-2 แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

1. คะแนนฝึกภาคปกติ จำนวน 350 คะแนน ประกอบด้วย

คะแนนประจำวิชา 200 คะแนน

คะแนนร่วมกิจกรรม 50 คะแนน

คะแนนบันทึกการเรียน 50 คะแนน

คะแนนงานมอบ 50 คะแนน

2. คะแนนสอบภาคปฏิบัติ จำนวน 300 คะแนน

3. คะแนนสอบภาคทฤษฎี จำนวน 100 คะแนน

4. คะแนนฝึกภาคสนาม จำนวน 350 คะแนน

คะแนนสอบของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3-5 แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

1. คะแนนภาคที่ต้ง จำนวน 300 คะแนน ประกอบด้วย

คะแนนประจำวิชา	150 คะแนน
คะแนนร่วมกิจกรรม	50 คะแนน
คะแนนบันทึกการเรียน	50 คะแนน
คะแนนงานมอบ	50 คะแนน
2. คะแนนสอบภาคปฏิบัติ จำนวน 100 คะแนน
3. คะแนนสอบภาคทฤษฎี จำนวน 200 คะแนน
4. คะแนนการฝึกภาคสนาม จำนวน 300 คะแนน ประกอบด้วย

การฝึกภาคสนาม	350 คะแนน
การยิงปืนตามหลักสูตร	50 คะแนน (ทำการยิงในภาคสนาม)

การสอบภาคปฏิบัติ มีขั้นตอน ดังนี้

1. นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5 ต้องเข้ารับการฝึกภาคปกติ ครบ 80 ชั่วโมง (ร้อยละ 100) จึงมีสิทธิ์สอบภาคปฏิบัติ
2. การสอบภาคปฏิบัติ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5 ให้ ศสร. และ มทบ. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการสอบภาคปฏิบัติให้กับนักศึกษาวิชาทหารในความรับผิดชอบ หลังเสร็จสิ้นการฝึกภาคปกติ

การสอบภาคทฤษฎี มีขั้นตอน ดังนี้

1. นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 และ 2 งดการสอบภาคทฤษฎีให้ดำเนินการสอบภาคปฏิบัติเท่านั้น
2. ให้ดำเนินการเฉพาะนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3-5 โดยนักศึกษาวิชาทหารที่มีสิทธิ์สอบภาคทฤษฎีต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดในระเบียบ นรค. ว่าด้วยการปกครองบังคับบัญชา การฝึกและการสอบนักศึกษาวิชาทหาร พ.ศ. 2555 ตอนที่ 2 การฝึกและการสอบและหลังเสร็จสิ้นการสอบภาคปฏิบัติ

กิจกรรมของนักศึกษาวิชาทหาร

เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารมีคุณภาพ และพร้อมเป็นกำลังสำรองของกองทัพ โดยกองทัพบกได้จัดกิจกรรมเสริมสำหรับนักศึกษาวิชาทหาร ได้แก่ (1) การพิทักษ์ และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ (2) พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนาม (3) กิจกรรม รด. จิตอาสา (4) โครงการ รด. จิตสีขาว และ (5) การรณรงค์ป้องกันและต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น กิจกรรม รด. จิตอาสา เริ่มตั้งแต่การฝึกภาคปกติในปีการศึกษา 2558 เป็นกิจกรรมที่นักศึกษาวิชาทหารสมัครใจเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก กิจกรรม รด. จิตอาสา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (กองทัพบก, 2560ก)

1. เพื่อจัดตั้งองค์กร “รด. จิตอาสา” ที่มีความสมัครใจ ในทุกพื้นที่ของประเทศ โดย รด. จิตอาสา ต้องสามารถติดต่อได้ ควบคุมได้ และใช้งานได้
2. เพื่อใช้งาน “รด. จิตอาสา” ในการสร้างการรับรู้ และเป็นสื่อกลางประชาสัมพันธ์ การขับเคลื่อนประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และรัฐบาล ตลอดจน การช่วยเหลือประชาชนตามขีดความสามารถ
3. เพื่อปลูกจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม และชาติบ้านเมือง ให้กับนักศึกษาวิชาทหาร และมีส่วนกระตุ้นสำนึกของคนในชาติ ให้ตระหนักถึงความมีจิตอาสา รับผิดชอบต่อส่วนรวมและบ้านเมือง

การใช้งานนักศึกษาวิชาทหารตามโครงการ รด. จิตอาสา สามารถดำเนินการตามกรอบงาน 5 ประการ ได้แก่ (กองทัพบก, 2560ก)

1. การเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ กิจกรรมปกป้องการล่วงละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น
2. งานช่วยเหลือสังคมตามขีดความสามารถของ นศท. (รด. จิตอาสา) เช่น กิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์สถานที่สำคัญ โบราณสถาน วัด ชุมชน การช่วยเหลือด้านการจราจร (รด. จิตอาสาจราจร) เป็นต้น
3. งานการบรรเทาสาธารณภัย เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม เป็นต้น โดยใช้ รด. จิตอาสา ที่ฝึกอบรมแล้ว ลงพื้นที่ปฏิบัติงานหรือร่วมกับหน่วยอื่น ๆ ทั้งนี้ ต้องเป็นงานที่อยู่ในขีดความสามารถ และปลอดภัย

4. งานสร้างการรับรู้ (roadmap ของรัฐบาล พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย และเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ) โดยให้มีการอบรม รด. จิตอาสา ให้มีความรู้ และมีข้อมูลที่ถูกต้องก่อนนำไปขยายผลสู่ประชาชน ทั้งนี้ รด. จิตอาสา ดำเนินการร่วมกับ ศฝ./นฝ.นศท.มทบ. หรือหน่วยทหารที่รับผิดชอบ

5. งานสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดย รด. จิตอาสา สามารถเป็นสื่อกลางในการสร้างความปรองดองของคนในชาติตามแนวทางที่รัฐบาลกำหนด

นอกจากนี้ นักศึกษาวิชาทหารที่เข้าร่วมกิจกรรม รด. จิตอาสา จะได้รับสิทธิประโยชน์อื่น ๆ อาทิ มีสิทธิประดับเครื่องหมาย “รด. จิตอาสา” มีสิทธิสวมใส่เสื้อยืดที่ประดับตราเครื่องหมาย รด. จิตอาสา มีสิทธิได้ประโยชน์ด้านเวลาเรียนจากการทำกิจกรรม และสิทธิประโยชน์ด้านการเชิดชูเกียรติ

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 กองทัพได้เพิ่มกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อีก 3 โครงการ ได้แก่ รด. จิตอาสาด้านยาเสพติด รด. ไชเบอร์ และ รด. ต้นแบบนวัตกรรม ทุกกิจกรรมเน้นภายใต้ 5 ภารกิจ คือ งานเกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ ช่วยเหลือสังคม บรรเทาสาธารณภัย สร้างการรับรู้ผลงานของรัฐบาล และสร้างความปรองดองสมานฉันท์

บทที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท นักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (delphi technique) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล
3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก (key informants) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จำนวน 21 ท่าน ดังนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิจากกองทัพบก (ทบ.) จำนวน 5 ท่าน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิจากกระทรวงกลาโหม จำนวน 3 ท่าน
3. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจัดการฝึก จำนวน 6 ท่าน
4. ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึก จำนวน 7 ท่าน

สำหรับการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ปกติแล้วการเชิญผู้เชี่ยวชาญจะต้องเป็น บุคคลที่ได้รับการยอมรับ หรือได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้เชี่ยวชาญขององค์กรด้านวิชาชีพ ต่าง ๆ หรือหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐบาล จำนวน ผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสมควรอยู่ระหว่าง 17-33 คน การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 21 คน เพราะอัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อย และเริ่มคงที่ ซึ่งระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.02 ทั้งนี้ จำนวนของผู้เชี่ยวชาญจะมีผลโดยตรงต่ออัตราการคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่จะนำมาสรุปเป็นผลการวิจัย ดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550, หน้า 109)

ตาราง 7

จำนวนผู้เชี่ยวชาญกับอัตราความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ (คน) (panel size)	ค่าความคลาดเคลื่อน (error reduction)	อัตราความคลาดเคลื่อนที่ลดลง (net change)
1-2 คน	1.20-0.70	0.50
5-9 คน	0.70-0.58	0.12
9-13 คน	0.58-0.54	0.04
13-17 คน	0.54-0.50	0.04
17-21 คน	0.50-0.48	0.02
21-25 คน	0.48-0.46	0.02
25-29 คน	0.46-0.44	0.02
29-33 คน	0.44-0.43	0.01

ที่มา. จาก การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 7, หน้า 109), โดย ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วี. อินเตอร์ พรีน.

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเคลฟาย เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (opened end) เพื่อสำรวจแนวทางการพัฒนากำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร มีประเด็นที่สัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ดังนี้

1. นโยบาย และวัตถุประสงค์การฝึกวิชาทหาร
2. ระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร
 - 2.1 คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหาร
 - 2.2 การดำเนินการฝึกวิชาทหาร ได้แก่ หลักสูตรการฝึก การวัดผลทั้งการสอบภาคปกติ การสอบภาคทฤษฎี และการฝึกภาคสนาม
 - 2.3 สิทธิที่ได้รับ
3. ปัจจัยสนับสนุนการฝึก ได้แก่ งบประมาณ ครูฝึก อาวุธยุทโธปกรณ์ และสถานที่ฝึก
4. กิจกรรมเสริม
5. คุณภาพ และขีดความสามารถของนักศึกษาวิชาทหาร

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นและความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนา
กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
โดยกำหนดค่าระดับคะแนนไว้ ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
5	มีความคิดเห็นและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
4	มีความคิดเห็นและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
3	มีความคิดเห็นและความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
2	มีความคิดเห็นและความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
1	มีความคิดเห็นและความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา
กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
โดยกำหนดค่าระดับคะแนนไว้ ดังนี้

คะแนน	ความหมาย
5	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
4	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
3	มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

2 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
 1 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด
 โดยเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยแต่ละระดับ มีดังนี้ (Best, 1986, pp. 181-183)

4.50-5.00	หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
3.50-4.49	หมายถึง เหมาะสมมาก
2.50-3.49	หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
1.50-2.49	หมายถึง เหมาะสมน้อย
1.00-1.49	หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ตาราง 8

ตัวอย่างแบบสอบถามประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนากำลังพลสำรอง
 ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง	ระดับความเหมาะสม				
	มาก- ที่สุด	มาก	ปาน- กลาง	น้อย	น้อย- ที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ					
2. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ทหาร					
3. ให้นักศึกษาวิชาทหารเทิดทูนสถาบันฯ มีความรักชาติ					
4. ให้นักศึกษาวิชาทหารมีเป็นคนดี มีจิตอาสา พร้อมอุทิศตนช่วยเหลือสังคม					

ตาราง 8 (ต่อ)

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง	ระดับความเหมาะสม				
	มาก- ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน- กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย- ที่สุด (1)
5. ให้มีคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร เป็นมวลชนที่เข้มแข็งของกองทัพ และมีภาพลักษณ์ที่ดี					
6. นโยบายการฝึกภาคปกติและภาคสนาม					
7. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปี 1 และ 2 เพื่อเป็น ลูกแถวหรือพลทหาร					
8. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถ ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมู่					
9. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 4 ให้มีความรู้ วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็นรองผู้บังคับหมวดได้					
10. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 5 ให้มีความรู้ วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี ให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมวดได้					
11. นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ ด้านยุทธการ					
12. นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ ด้านยุทธศาสตร์					
13. ปฏิทินการดำเนินการฝึกประจำปีการศึกษา					
14. การจัดพิธีเปิด-ปิดการศึกษา และพิธีการ ต่าง ๆ					

ตาราง 8 (ต่อ)

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง	ระดับความเหมาะสม				
	มาก- ที่สุด	มาก	ปาน- กลาง	น้อย	น้อย- ที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
15. คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการศึกษา					
16. คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการศึกษา					
17. สิทธิที่ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการศึกษา					
18. สิทธิได้รับลดวันรับราชการกองประจำการ					
19. สิทธิได้เพิ่มคะแนนพิเศษ					
20. สิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ					

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท นักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลแบบเทคนิคเดลฟาย มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

รอบที่ 1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (opened end) ที่ครอบคลุมประเด็นปัญหาของการวิจัย ทั้งนี้ เพื่อเก็บรวบรวมความคิดเห็นจาก กลุ่มผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน ผู้วิจัยนัดหมายกับผู้เชี่ยวชาญในการเข้าสัมภาษณ์เพื่อ ได้ข้อมูล ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยจะรวบรวมความคิดเห็นและวิเคราะห์คำตอบโดยละเอียด จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็น

รอบที่ 2 ข้อคำถามในแบบสอบถามรอบที่ 2 นี้ ผู้วิจัยพัฒนาจากคำตอบของ ผู้เชี่ยวชาญในแบบสอบถามรอบที่ 1 โดยการรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด และตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนกันออก จากนั้นจึงสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 ส่งกลับ ไปยังผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมอีกครั้ง ซึ่งในรอบที่ 2 นี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (rating scale) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น รวมทั้งระบุเหตุผล ที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยทำข้อคำถามในแต่ละข้อ พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ด้วย

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามในรอบที่ 2 นี้ ผู้วิจัยใช้การค่ามัธยฐาน (medium) และพิสัยระหว่างควอไทล์ หรือค่า IR (Interquartile--IR) ดังนี้

ค่ามัธยฐาน	ความหมาย
≤ 1.50	มีความสอดคล้องน้อยที่สุด
1.50-2.49	มีความสอดคล้องน้อย
2.50-3.49	มีความสอดคล้องปานกลาง
3.50-4.49	มีความสอดคล้องมาก
4.50-5.00	มีความสอดคล้องมากที่สุด
ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์	ความหมาย
ไม่เกิน 1.50	มีความสอดคล้องกัน
มากกว่า 1.50	ไม่มีความสอดคล้องกัน

รอบที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ซึ่งพัฒนาคำตอบจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 ทำการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้คำตอบจากผู้เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกันแล้ว โดยพิจารณาจากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เป็นหลักแล้วจึงสามารถพยากรณ์ภาพในอนาคต แล้วสรุปคำตอบที่ได้ที่ละประเด็นจากแบบสอบถามเพื่อสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำข้อมูลไปสร้างแบบสอบถามเพื่อหาปัจจัยในการเสริมสร้างขีดความสามารถของกำลังพลประเภทนักศึกษาวิชาทหารแล้ว ผู้วิจัยทำแบบประมาณค่า (rating scale) และนำไปสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหาร และได้เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุดแรก จำนวน 100 คน ประกอบด้วย ครูฝึก ผู้บังคับบัญชา และผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อตรวจสอบอีกครั้งว่า ปัจจัยดังกล่าวเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลประเภทนักศึกษาวิชาทหารหรือไม่ จากนั้นจัดทำรายงาน ข้อค้นพบภาพในอนาคตของปัญหาการวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากกระทรวงกลาโหม กองทัพบก และผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหาร จำนวนทั้งสิ้น 21 ท่าน
2. ผู้วิจัยขอจดหมายจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลและยืนยันเครื่องมือกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 21 ท่าน
3. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 ท่าน เพื่อขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ โดยแนะนำตนเอง พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมนำโครงร่างคชฎินิพนธ์ และตัวอย่างแบบสัมภาษณ์
4. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิต กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบันที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ ไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระซึ่งเป็นคำตอบในรอบที่ 1
5. ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลหลักมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในการสร้างแบบสอบถามในรอบที่ 2 นี้ ผู้วิจัยนำเสนอคณะกรรมการควบคุมคชฎินิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงและยืนยันความคิดเห็น
6. ผู้วิจัยทำการสรุปและร่างแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหาร ประกอบด้วย ครูฝึก ผู้บังคับบัญชา และผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร และมีได้เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในชุดแรก จำนวน 100 คน เพื่อตรวจสอบว่า ปัจจัยต่าง ๆ เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารหรือไม่
7. ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการประเมินมาวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อหาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลตามกระบวนการ และดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยได้ครบถ้วนแล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) คำตอบที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในรอบที่ 1 จากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในรอบที่ 1 แยกเป็นประเด็นสำคัญ ๆ เพื่อสร้างแบบสอบถามในรอบที่ 2
3. วิเคราะห์ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของคำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถามในรอบที่ 2 ที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยตัดข้อความที่ไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ คือ มีค่ามัธยฐานต่ำกว่า 3.50 หรือมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มากกว่า 1.50
4. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากคำตอบในแบบสอบถามรอบที่ 3 เพื่อสรุปผลการวิจัย โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean-- $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation--SD)

บทที่ 5

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท นักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบัน และศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภท นักศึกษาวิชาทหาร

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท นักศึกษาวิชาทหาร

ตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิต กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่นำเสนอในตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร การนำเสนอในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษาเอกสาร

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร และส่วนที่ 2 ผลการศึกษาความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จำนวน 21 ท่าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ประกอบด้วย ปัจจัยหลัก 5 ด้าน ได้แก่ (1) นโยบายการฝึกวิชาทหาร (2) การดำเนินการ (3) วิธีดำเนินการฝึก (4) ปัจจัยสนับสนุนการฝึก และ (5) กิจกรรมเสริม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง 9

สรุปแนวคิดจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัย	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
นโยบายการฝึกวิชาทหาร	คเชนทร์ อาจคุ้มวงษ์ (2555), คลฤดี วาสนานนท์ (2560) และภูเบศร์ ธรรมบุตร (2552)
การดำเนินการ	กฤตภาส โตจำเริญ (2558) และคลฤดี วาสนานนท์ (2560)
วิธีดำเนินการฝึก	กฤตภาส โตจำเริญ (2558), คเชนทร์ อาจคุ้มวงษ์ (2555), ครีณ ยูทรวงษ์สุข (2555), คลฤดี วาสนานนท์ (2560) และภูเบศร์ ธรรมบุตร (2552)
ปัจจัยสนับสนุนการฝึก	คเชนทร์ อาจคุ้มวงษ์ (2555), คลฤดี วาสนานนท์ (2560), ภูเบศร์ ธรรมบุตร (2552) และสุภาพร อาสา (2558)
กิจกรรมเสริม	คลฤดี วาสนานนท์ (2560)

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ครั้งนี้มาเป็นกรอบแนวคิดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกวิชาทหาร จำนวน 21 ท่าน

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ

และผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกวิชาทหาร ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ มีความรู้ และความเข้าใจ การฝึกวิชาทหาร จำนวน 21 ท่าน

ผู้วิจัยนัดหมายเพื่อเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมแนะนำตนเอง ชี้แจง วัตถุประสงค์การวิจัย และข้อคำถามต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ ดังนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน โดยภารกิจหลักของกองทัพต่อความมั่นคงของประเทสมิ 2 ประการ คือ การเตรียมกำลัง และการใช้กำลังเพื่อปฏิบัติการกิจความมั่นคง กำลังสำรองถือเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ ของชาติและเป็นพลังอำนาจทางทหาร กำลังสำรองมีไว้เพื่อความมั่นคงของชาติ นักศึกษาวิชาทหารต้องตั้งใจฝึกฝนตนเองด้วยความเข้มแข็งอดทน และภาคภูมิใจที่ได้ ฝึกวิชาทหาร นักศึกษาที่สมัครเข้ารับการฝึกก็เพื่อเป็นทหาร เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะได้รับการบรรจุเป็นกำลังพลสำรองของกองทัพ ต้องรับใช้ชาติ บ้านเมือง ต้องพร้อม เมื่อมีการเรียกระดมพลเพื่อทำการฝึกในยามปกติหรือการระดมพลในยามสงคราม ปัจจุบันภัยคุกคามรูปแบบเดิมโอกาสเกิดขึ้นแทบไม่มี แต่มีภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ปรากฏขึ้น ทั้งยังมีความรุนแรงและซับซ้อนขึ้น กองทัพจำเป็นต้องเตรียมกำลังพล เพื่อรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะภัยของโลกไซเบอร์ที่ส่งผลกระทบตั้งแต่ บุคคลและระดับความมั่นคงของชาติ

กองทัพบกได้ออกคำสั่งเกี่ยวกับการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้หน่วยฝึกวิชาทหารในกองทัพบก และหน่วยสนับสนุนการฝึก ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติและมีการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกให้สอดคล้องกับภารกิจทางทหาร และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ๆ เป้าหมายทางยุทธการของการฝึกวิชาทหารก็เพื่อเป็น กำลังพลสำรองของกองทัพ เพื่อจัดเตรียมกำลังให้กับกองทัพ ส่วนเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ ก็เพื่อให้เป็นเยาวชนที่ดีของสังคม ในปีการศึกษา 2562 กองทัพได้ปรับหลักสูตรการเรียน การสอนของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปี 1-5 ใหม่ เพื่อใช้ในการเรียนและการฝึกนักศึกษา- วิชาทหารกว่าสามแสนคนทั่วประเทศ โดยลดเนื้อหาวิชาทหารให้น้อยลงทำการปรับปรุง เฉพาะการฝึกภาคที่ตั้งปกติในห้องเรียน แต่การฝึกภาคสนามยังคงเนื้อหา และขอบเขต การฝึกยังคงเดิม เพิ่มสัดส่วนเนื้อหาของวิชาทั่วไปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทย

และบรรเทาสาธารณภัย อุทิศตนเพื่อสังคม มีจิตสาธารณะ เป็นเยาวชนที่ดีออกสู่สังคม และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการฝึกวิชาทหาร พบว่า กองทัพบก มุ่งมั่นให้นักศึกษาที่เข้ารับการฝึกมีความวิชาทหารทั้งทางเทคนิคและทางยุทธวิธี โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกวิชาทหารแต่ละชั้นปี เช่น นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ให้ทำหน้าที่เป็นลูกแถวหรือพลทหาร นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 2 ให้ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมู่ได้ นักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 4 ให้ทำหน้าที่เป็นรองผู้บังคับหมวดได้ และนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 5 ให้ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมวดได้

ในส่วนของการดำเนินการ ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า กองทัพบกได้กำหนด ปฏิทินการดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษาทุกปีอยู่แล้วโดยกำหนด ห้วงการรับสมัครและรายงานตัว กำหนดวันเวลาสถานที่ในการรับสมัครทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เพื่อให้ทุกหน่วยฝึกยึดถือปฏิบัติตามห้วงการเปิดภาคการศึกษาของ สถานศึกษาวิชาทหาร ปัจจุบันกองทัพได้นำระบบสารสนเทศมาสนับสนุนการรับสมัคร ของทุกหน่วย โปรแกรม (Nst application) เริ่มบันทึกตั้งแต่วันที่ก่อนการรับสมัคร ห้วงระหว่างการรับสมัคร และห้วงหลังการรับสมัคร ส่วนคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการ ฝึกวิชาทหาร ผู้สมัครที่ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ ต้องมีขนาดรอบตัว น้ำหนัก ส่วนสูง และต้องผ่านการทดสอบสมรรถภาพทางร่างกายตามที่กองทัพบกกำหนด แต่ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นว่า อายุของผู้ที่เข้ารับการฝึกวิชาทหารซึ่งกำหนดไว้ว่า ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีนั้น เห็นว่า ควรต้องมีอายุ 18-19 ปี เพราะเป็นวัยที่มีวุฒิภาวะและ สภาพร่างกายที่พร้อมจะฝึกวิชาทหาร นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แสดงความคิดเห็น ในเรื่องของสิทธิของนักศึกษาวิชาทหาร เพราะส่วนใหญ่นักศึกษาที่สมัครเข้ารับการฝึก มีวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจเพียงเพื่อไม่ต้องเข้ารับการเลือก มีสิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ เท่านั้น ทำให้กำลังสำรองไม่มีคุณภาพทัดเทียมกับทหารประจำการ ผู้ให้ข้อมูลหลัก แสดงความคิดเห็นว่า เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเป็นทหาร ควรสนับสนุนให้นักศึกษา- วิชาทหารที่ต้องการรับราชการทหาร เช่น การเพิ่มคะแนนพิเศษในการสอบบรรจุ และเปิดตำแหน่งอัตราบรรจุให้กำลังพลสำรอง เป็นต้น

กองทัพให้ความสำคัญกับพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตน และพิธีสวนสนามของ นักศึกษาวิชาทหาร เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารได้กระทำสัตย์ปฏิญาณตนต่อหน้า ผู้บังคับบัญชาในระดับสูง เพื่อดำรงไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเป็นเยาวชนที่ดีของสังคม พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของนักศึกษาวิชาทหาร ในส่วนกลางครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2509 ที่พระลานพระราชวังดุสิตเป็นประจำทุกปี ต่อมาให้กำหนดให้วันที่ 8 ธันวาคมของทุกปี เป็นวันนักศึกษาวิชาทหาร หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน จึงได้ กำหนดให้เป็นวันประกอบพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของนักศึกษา- วิชาทหารทั่วประเทศ

วิธีดำเนินการฝึกวิชาทหาร พบว่า หลักสูตรการฝึกอยู่ระหว่างการพัฒนาและ ปรับปรุงให้ทันสมัย โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเยาวชนที่ดีของสังคม ผู้ให้ข้อมูล หลักให้ความเห็นว่า ควรลดหลักสูตรเนื้อหาด้านวิชาการทหาร แต่เน้นหลักสูตรทักษะ การใช้ชีวิต การสร้างความเข้มแข็งของร่างกาย ทำประโยชน์เพื่อสังคม เป็นจิตอาสา การบรรเทาสาธารณภัย การปฐมพยาบาล เพิ่มกิจกรรมที่ขัดเกลาจิตใจ ศิลปะป้องกันตัว และสร้างให้เป็นพลเมืองที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพของ สังคม พร้อมเป็นกระบอกเสียงของกองทัพ ส่วนการวัดผลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เป็นไปตามที่หน่วยบัญชาการรักษาดินแดนกำหนด มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการ เป็นรูปธรรม ส่วนจำนวนวันในการฝึกภาคสนาม ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าเหมาะสมแล้ว ส่วนการสอบภาคทฤษฎีควรมีการสอบและเก็บคะแนนสะสมตลอดห้วงการศึกษา เน้นการให้ทำรายงานเพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารเรียนและค้นคว้าด้วยตนเอง ส่วนการฝึก ภาคสนาม ควรปรับปรุงสถานที่ฝึกให้เหมาะสม

ส่วนของปัจจัยสนับสนุนการฝึก ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า ความมั่นคงปลอดภัย ของประเทศนอกจากจะมีกำลังรบที่เข้มแข็งแล้ว อาวุธยุทโธปกรณ์ก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน ปัจจุบันมีค่อนข้างจำกัด จึงควรจัดหาให้เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร มีสมรรถนะ มีขีดความสามารถ และทันสมัย เช่น ปลาย .87 และ ปลาย .88 เป็นต้น ในส่วนของ งบประมาณ ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความเห็นว่า ปัจจุบันหน่วยฝึกได้รับงบประมาณจำกัด ไม่สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาที่มีเป็นจำนวนมาก ครูฝึก ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า

ปัญหาครูฝึกมีแทบทุกหน่วยฝึก เนื่องจากมีครูฝึกเกษียณอายุราชการจำนวนมาก กองทัพอากาศจัดหาครูฝึกรุ่นใหม่ หรืออบรมครูฝึกเก่าให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในส่วนของอัตรากำลังต้องปรับปรุง โดยเฉพาะในส่วนของกองทัพและมณฑลทหารบก ที่ต้องเกี่ยวข้องกับประชาชน การบรรจุครูฝึกเข้ามาทำหน้าที่ต้องพิจารณาคุณสมบัติ ให้เหมาะสม มีคุณภาพ และมีจิตวิทยาในการสอน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมสำหรับนักศึกษาวิชาทหาร พบว่า มีความเหมาะสม เพราะเป็นการปลูกฝังให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดทุนสถาบัน-พระมหากษัตริย์ รู้จักเสียสละเพื่อสังคม มีคุณธรรม เป็นพลเมืองที่ดี และไม่ยุ่งกับยาเสพติด ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 ลดสัดส่วนเนื้อหาวิชาทหารในห้องเรียน เพิ่มวิชาทั่วไป เช่น ประวัติศาสตร์ การบรรเทาสาธารณภัย พร้อมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะ โครงการ รด. จิตอาสา รด. จิตสีขาว จิตอาสาพระราชทาน เป็นต้น อีกทั้งยังเน้นคุณลักษณะของความเป็นผู้นำทางการทหาร พร้อมเพิ่มทักษะที่จำเป็น เช่น ภาษาอังกฤษเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลหลัก กล่าวว่า โครงการ รด. จิตอาสา นับเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จ นักศึกษาวิชาทหารสนใจเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก โครงการ-รด. จิตอาสา มีบทบาทต่อความมั่นคงของชาติ ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม แต่ระยะเวลาดำเนินโครงการมีจำกัดและอาจส่งผลกระทบต่อ การเรียนของนักศึกษาวิชาทหาร ส่วนโครงการ รด. จิตสีขาว มุ่งสร้างให้เป็นเยาวชนต้นแบบที่มีจิตใจที่สงบ สร้างนิสัยที่ดี และเป็นพลเมืองที่ดี พร้อมเป็นกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพและเยาวชนที่ดีออกสู่สังคม โดยนักศึกษาวิชาทหารที่ผ่านหลักสูตรการฝึก ทั้งผู้หญิงและผู้ชายทุกคน คือ กำลังหลักของชาติ เป็นเยาวชนที่มีความรักชาติ เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ทุกคนจะมีความเป็นจิตอาสา และเป็น รด. จิตอาสาพระราชทาน วปร. 904 พร้อมเป็นกำลังเมื่อเกิดภัยพิบัติ และเข้ามาช่วยเหลือพี่น้องประชาชนตลอดเวลา

จากการสัมภาษณ์พบว่า คุณภาพของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร นั้นอาจจะไม่ทัดเทียมกับทหารประจำการ แต่ก็มีความสามารถใกล้เคียงกัน แต่ต้องได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องจึงจะสามารถเป็นกำลังสำคัญของกองทัพในการป้องกันประเทศต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ระบบการฝึกวิชาทหาร และผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ดังนี้

1. นโยบายการฝึกวิชาทหาร
2. การดำเนินการ
3. วิธีดำเนินการฝึก
4. ปัจจัยสนับสนุนการฝึก
5. กิจกรรมเสริม

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

กำลังพลสำรองเป็นกำลังสำคัญที่กองทัพนำมาทดแทนกำลังประจำการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนกองทัพให้มีความเข้มแข็ง และเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเสริมให้การปฏิบัติการกิจต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี นับเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ชาติ และเป็นพลังอำนาจทางทหารที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมรบในการใช้กำลังสำรองป้องกันประเทศจำเป็นและสำคัญยิ่งที่กองทัพจะต้องจัดเตรียมและดำเนินการตั้งแต่ยามปกติเพื่อให้พร้อมเรียกระดมพลในยามสงครามได้ทันต่อสถานการณ์ และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีดังนี้

1. กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารจากข้อมูลที่รวบรวมได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 21 ท่าน แล้วเขียนสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

2. ร่างแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษา-วิชาทหาร โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกวิชาทหาร ดังที่บรรยายในตอนต้นที่ 1 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารไว้ 5 ประเด็น ได้แก่ (1) นโยบายการฝึกวิชาทหาร (2) การดำเนินการ (3) วิธีดำเนินการฝึก (4) ปัจจัยสนับสนุนการฝึก และ (5) กิจกรรมเสริม

สำหรับการเก็บข้อมูลในรอบที่ 2 ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสร้างแบบสอบถามในรอบที่ 2 และนำไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักประเมินแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษา-วิชาทหาร แล้วนำผลที่ได้จากแบบสอบถามประเมินความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักมาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Mdn) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) ของการแสดงความคิดเห็น

ถ้าข้อใดมีค่ามัธยฐานต่ำกว่า 3.5 หรือค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มากกว่า 1.50 ถือว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกันจึงต้องตัดออก ดังนี้

ตาราง 10

ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ความสอดคล้องของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านนโยบายการฝึกวิชาทหาร

นโยบายการฝึกวิชาทหาร	Mdn	IR	ระดับ นันทามติ
1. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ	5.00	0.00	มากที่สุด
2. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทหาร	4.00	1.00	มาก
3. ให้นักศึกษาวิชาทหารเทิดทูนสถาบัน- พระมหากษัตริย์ มีความรักชาติ	5.00	1.00	มากที่สุด
4. ให้นักศึกษาวิชาทหารมีเป็นคนดี มีจิตอาสา พร้อมอุทิศตนช่วยเหลือสังคม	5.00	1.00	มากที่สุด

ตาราง 10 (ต่อ)

นโยบายการฝึกวิชาทหาร	Mdn	IR	ระดับ นันทามติ
5. ให้มีคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร เป็นมวลชน ที่เข้มแข็งของกองทัพ และมีภาพลักษณ์ที่ดี	5.00	0.00	มากที่สุด
6. นโยบายการฝึกภาคปกติและภาคสนาม	4.00	1.00	มาก
7. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 1 และ 2 เพื่อเป็น ลูกแถว หรือพลทหาร	4.00	1.00	มาก
8. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่ เป็นผู้บังคับหมู่	5.00	1.00	มากที่สุด
9. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 4 ให้มีความรู้ วิชาทหาร ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถ ทำหน้าที่เป็นรองผู้บังคับหมวดได้	5.00	1.00	มากที่สุด
10. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 5 ให้มีความรู้ วิชาทหาร ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี ให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมวดได้	4.00	1.00	มาก
11. นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธการ	4.00	1.00	มาก
12. นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ ด้านยุทธศาสตร์	4.00	1.00	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา
ขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านนโยบายการฝึก
วิชาทหารสอดคล้องกันทุกข้อ (IR ไม่เกิน 1.5) โดยมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด
จำนวน 6 ข้อ คือ ข้อที่ 1, 3, 4, 5, 8 และ 9 มีค่ามัธยฐาน 5.00 และมีความสอดคล้องอยู่ใน
ระดับมาก จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, 6, 7, 10, 11 และข้อ 12 ซึ่งมีค่ามัธยฐาน 4.00
โดยจัดอันดับความสำคัญได้ ดังนี้

1. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ
2. ให้นักศึกษาวิชาทหารเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความรักชาติ
3. ให้นักศึกษาวิชาทหารมีเป็นคนดี มีจิตอาสา พร้อมอุทิศตนช่วยเหลือสังคม
4. ให้มีคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร เป็นมวลชนที่เข้มแข็งของกองทัพ

และมีภาพลักษณ์ที่ดี

5. วัดดูประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมู่

6. วัดดูประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 4 ให้มีความรู้วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็นรองผู้บังคับหมวดได้

7. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทหาร

8. นโยบายการฝึกภาคปกติและภาคสนาม

9. วัดดูประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 1 และ 2 เพื่อเป็นลูกแถวหรือพลทหาร

10. วัดดูประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 5 ให้มีความรู้วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี ให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมวดได้

11. นโยบายตอบสนองวัดดูประสงค์ด้านยุทธการ

12. นโยบายตอบสนองวัดดูประสงค์ด้านยุทธศาสตร์

ตาราง 11

ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ความสอดคล้องของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อ
 แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร
 ด้านการดำเนินการ

การดำเนินการ	Mdn	IR	ระดับ นันทามติ
1. ปฏิทินการดำเนินการฝึกประจำปีการศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การจัดพิธีเปิด-ปิดการฝึก และพิธีการอื่น ๆ	4.00	1.00	มาก
3. คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการฝึก	5.00	1.00	มากที่สุด
4. สิทธิที่ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก	5.00	1.00	มากที่สุด
5. สิทธิได้ลดวันรับราชการกองประจำการ	5.00	1.00	มากที่สุด
6. สิทธิได้เพิ่มคะแนนพิเศษ	4.00	1.00	มาก
7. สิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ	5.00	1.00	มากที่สุด

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา
 ขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านการดำเนินการ
 สอดคล้องกันทุกข้อ (IR ไม่เกิน 1.5) โดยมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน
 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 3, 4, 5 และ 7 และมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ
 ได้แก่ ข้อ 2 และข้อ 6 ซึ่งมีค่ามัธยฐาน 4.00 โดยจัดอันดับความสำคัญได้ ดังนี้

1. ปฏิทินการดำเนินการฝึกประจำปีการศึกษา
2. คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการฝึก
3. สิทธิที่ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก
4. สิทธิได้ลดวันรับราชการกองประจำการ
5. สิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ
6. การจัดพิธีเปิด-ปิดการฝึก และพิธีการอื่น ๆ
7. สิทธิได้เพิ่มคะแนนพิเศษ

ตาราง 12

ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ความสอดคล้องของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อ
 แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร
 ด้านวิธีดำเนินการฝึก

วิธีดำเนินการฝึก	Mdn	IR	ระดับ นันทามติ
1. หลักสูตรการฝึกภาคปกติในแต่ละชั้นปี	5.00	1.00	มากที่สุด
2. หลักสูตรการฝึกภาคสนามในแต่ละชั้นปี	4.00	1.00	มาก
3. การดำเนินการฝึกภาคปกติ และภาคสนาม	4.00	1.00	มาก
4. ห้วงระยะเวลาในการฝึก	5.00	1.00	มากที่สุด
5. การวัดผลการสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	5.00	1.00	มากที่สุด

จากตาราง 12 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา
 ขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านวิธีดำเนินการฝึก
 สอดคล้องกันทุกข้อ (IR ไม่เกิน 1.5) โดยมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน
 3 ข้อ คือ ข้อ 1, 4 และข้อ 5 มีค่ามัธยฐาน 5.00 และมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก
 จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2 และ 3 มีค่ามัธยฐาน 4.00 โดยจัดอันดับความสำคัญได้ ดังนี้

1. หลักสูตรการฝึกภาคปกติในแต่ละชั้นปี
2. ห้วงระยะเวลาในการฝึก
3. การวัดผลการสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
4. หลักสูตรการฝึกภาคสนามในแต่ละชั้นปี
5. การดำเนินการฝึกภาคปกติและภาคสนาม

ตาราง 13

ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ความสอดคล้องของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านปัจจัยสนับสนุนการฝึก

ปัจจัยสนับสนุนการฝึก	Mdn	IR	ระดับ นันทามติ
1. งบประมาณที่ได้รับประจำปี	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การสอน จัดครูนายทหาร 1 นาย หรือนายสิบ			
1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 60-120 คน	4.00	1.00	มาก
3. การฝึก จัดครูนายทหาร 1 นาย ครูนายสิบ			
1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 100 คน	4.00	1.00	มาก
4. ทักษะและความรู้ความสามารถของครูฝึก	5.00	1.00	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมของเอกสารและอุปกรณ์			
ประกอบการสอน	4.00	1.00	มาก
6. อุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกมีคุณภาพ มีความพร้อม			
และเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร	4.00	1.00	มาก
7. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคปกติ			
ในศูนย์หรือหน่วยฝึก	5.00	1.00	มากที่สุด
8. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคสนาม			
ค่ายฝึกเขาชนไก่	4.00	1.00	มาก

จากตาราง 13 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านปัจจัยสนับสนุนการฝึกสอดคล้องกันทุกข้อ (IR ไม่เกิน 1.5) โดยมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ คือ ข้อ 1, 4 และข้อ 7 มีค่ามัธยฐาน 5.00 และมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, 3, 5, 6 และ 8 มีค่ามัธยฐาน 4.00 โดยจัดอันดับความสำคัญได้ ดังนี้

1. งบประมาณที่ได้รับประจำปี
2. ทักษะและความรู้ความสามารถของครูฝึก
3. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคปฏิบัติในศูนย์หรือหน่วยฝึก
4. การสอน จัดครูนายทหาร 1 นาย หรือนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร

60-120 คน

5. การฝึก จัดครูนายทหาร 1 นาย ครูนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร

100 คน

6. ความเหมาะสมของเอกสารและอุปกรณ์ประกอบการสอน
7. อุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกมีคุณภาพ มีความพร้อมและเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร
8. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคสนาม ค่าใช้จ่ายเช่าชนไก่

ตาราง 14

ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ความสอดคล้องของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อ
แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร
ด้านกิจกรรมเสริม

กิจกรรมเสริม	Mdn	IR	ระดับ จันทามติ
1. กิจกรรมปลูกจิตสำนึกความจงรักภักดี			
ต่อสถาบันฯ	5.00	1.00	มากที่สุด
2. พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณและสวนสนาม	5.00	1.00	มากที่สุด
3. โครงการ รด. จิตอาสา	5.00	0.00	มากที่สุด
4. โครงการ รด. จิตสีขาว	5.00	0.00	มากที่สุด
5. โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย	5.00	1.00	มากที่สุด
6. โครงการ รด. จิตอาสาต่อต้านยาเสพติด	5.00	1.00	มากที่สุด
7. โครงการ รด. ไชยเบอร์	5.00	0.00	มากที่สุด
8. โครงการ รด. ต้นแบบนวัตกรรม	5.00	1.00	มากที่สุด

จากตาราง 14 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านกิจกรรมเสริมสอดคล้องกันทุกข้อ (IR ไม่เกิน 1.5) โดยมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยจัดอันดับความสำคัญได้ ดังนี้

1. โครงการ รด. จิตอาสา
2. โครงการ รด. จิตสีขาว
3. โครงการ รด. ไชเบอร์
4. กิจกรรมปลูกจิตสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบันฯ
5. พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณและสวนสนาม
6. โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย
7. โครงการ รด. จิตอาสาต่อต้านยาเสพติด
8. โครงการ รด. ต้นแบบนวัตกรรม

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถ ของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่ได้ในขั้นที่ 2 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีได้เป็นผู้ให้ข้อมูลในรอบที่ 1 ประกอบด้วย ครูฝึกผู้บังคับบัญชา และผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร จำนวน 100 คน เพื่อตรวจสอบอีกครั้งว่าปัจจัยดังกล่าวเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารหรือไม่ ผลการประเมินสรุปได้ ดังนี้

ตาราง 15

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารนำเสนอเป็นรายด้าน

แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของ กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความเหมาะสม
1. ด้านนโยบายการฝึก	4.26	.31	มาก
2. ด้านการดำเนินการ	4.27	.30	มาก
3. ด้านวิธีดำเนินการฝึก	4.28	.31	มาก
4. ด้านปัจจัยสนับสนุน	4.24	.28	มาก
5. ด้านกิจกรรมเสริม	4.28	.26	มาก
รวม	4.26	.16	มาก

จากตาราง 15 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับความเหมาะสม ได้แก่ ด้านวิธีดำเนินการฝึก ด้านกิจกรรมเสริม ด้านการดำเนินการ ด้านนโยบายการฝึก และด้านปัจจัยสนับสนุน ตามลำดับ

ตาราง 16

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านนโยบายการฝึกเป็นรายชื่อ

นโยบายการฝึก	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
1. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ	4.53	.65	มากที่สุด
2. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทหาร	4.28	.80	มาก
3. ให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดทุนสถาบัน- พระมหากษัตริย์ มีความรักชาติ	4.78	.52	มากที่สุด
4. ให้นักศึกษาวิชาทหารมีเป็นคนดี มีจิตอาสา พร้อมอุทิศตนช่วยเหลือสังคม	4.61	.60	มากที่สุด
5. ให้มีคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร เป็นมวลชนที่เข้มแข็งของกองทัพ และมีภาพลักษณ์ที่ดี	4.24	.79	มาก
6. นโยบายการฝึกภาคปกติและภาคสนาม	4.62	.58	มากที่สุด
7. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 1 และ 2 เพื่อเป็น ลูกแถว หรือพลทหาร	3.84	.82	มาก
8. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่ เป็นผู้บังคับหมู่	4.00	.77	มาก
9. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 4 ให้มีความรู้ วิชาทหาร ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถ ทำหน้าที่เป็นรองผู้บังคับหมวดได้	3.99	.82	มาก
10. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 5 ให้มีความรู้ วิชาทหาร ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี ให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมวดได้	3.97	.75	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

นโยบายการฝึก	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความเหมาะสม
11. นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธการ	4.11	.81	มาก
12. นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ ด้านยุทธศาสตร์	4.15	.83	มาก
รวม	4.26	.31	มาก

จากตาราง 16 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านนโยบายการฝึก ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ให้นักศึกษาวิชาทหารเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความรักชาติ นโยบายการฝึกภาคปกติและภาคสนาม ให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นคนดี มีจิตอาสาพร้อมอุทิศตนช่วยเหลือสังคม และนโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทหาร ให้มีคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร เป็นมวลชนที่เข้มแข็งของกองทัพ และมีภาพลักษณ์ที่ดี นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธศาสตร์ นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธการ วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมู่ วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 4 ให้มีความรู้วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็นรองผู้บังคับหมวดได้ วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 5 ให้มีความรู้วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี ให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมวดได้ และวัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 1 และ 2 ให้มีความรู้วิชาทหารเบื้องต้น สามารถใช้อาวุธประจำกาย และทำการยิงปืนอย่างได้ผล สามารถทำหน้าที่เป็นลูกแถวหรือพลทหารได้ ตามลำดับ

ตาราง 17

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารด้านการดำเนินการเป็นรายชื่อ

การดำเนินการ	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
1. ปฏิทินการดำเนินการฝึกประจำปีการศึกษา	4.30	.68	มาก
2. การจัดพิธีเปิด-ปิดการศึกษา และพิธีการต่าง ๆ	4.20	.86	มาก
3. คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการฝึก	3.84	.67	มาก
4. สิทธิที่ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก	4.52	.61	มากที่สุด
5. สิทธิได้รับลดวันรับราชการกองประจำการ	4.26	.66	มาก
6. สิทธิได้เพิ่มคะแนนพิเศษ	4.42	.69	มาก
7. สิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ	4.54	.62	มากที่สุด
รวม	4.24	.30	มาก

จากตาราง 17 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านการดำเนินการในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ สิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ และสิทธิที่ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมในระดับมาก มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ สิทธิได้เพิ่มคะแนนพิเศษ ปฏิทินการดำเนินการฝึกประจำปีการศึกษา สิทธิได้ลดวันรับราชการกองประจำการ การจัดพิธีเปิด-ปิดการฝึก และพิธีการต่าง ๆ และคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการฝึก ตามลำดับ

ตาราง 18

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านวิธีดำเนินการฝึกเป็นรายข้อ

วิธีดำเนินการฝึก	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
1. หลักสูตรการฝึกภาคปกติในแต่ละชั้นปี	4.56	.55	มากที่สุด
2. หลักสูตรการฝึกภาคสนามในแต่ละชั้นปี	4.02	.69	มาก
3. การดำเนินการฝึกภาคปกติและภาคสนาม	3.92	.74	มาก
4. ห้วงระยะเวลาในการฝึก	4.55	.64	มากที่สุด
5. การวัดผลการสอบภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ	4.36	.64	มาก
รวม	4.28	.31	มาก

จากตาราง 18 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านวิธีดำเนินการฝึกในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่าข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ หลักสูตรการฝึกภาคปกติในแต่ละชั้นปี และห้วงระยะเวลาในการฝึก ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากมีจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ การวัดผลการสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ หลักสูตรการฝึกภาคสนามในแต่ละชั้นปี และการดำเนินการฝึกภาคปกติและภาคสนาม ตามลำดับ

ตาราง 19

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านปัจจัยสนับสนุนเป็นรายชื่อ

ปัจจัยสนับสนุน	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
1. งบประมาณที่ได้รับประจำปี	4.53	.59	มากที่สุด
2. การสอน จัดครูนายทหาร 1 นาย หรือนายสิบ			
1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 60-120 คน	3.92	.80	มาก
3. การฝึก จัดครูนายทหาร 1 นาย ครูนายสิบ			
1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 100 คน	4.37	.69	มาก
4. ทักษะและความรู้ความสามารถของครูฝึก	4.00	.88	มาก
5. ความเหมาะสมของเอกสารและอุปกรณ์ประกอบ	3.73	.75	มาก
6. อุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกมีคุณภาพ พร้อมใช้งานและเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร	4.60	.58	มาก
7. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคปกติในศูนย์ฝึกและหน่วยฝึก	4.41	.69	มาก
8. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคสนามค่ายฝึกเขาชนไก่	4.40	.75	มาก
รวม	4.24	.28	มาก

จากตาราง 19 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านปัจจัยสนับสนุนการฝึกในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ความเหมาะสมของงบประมาณที่ได้รับประจำปี ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมในระดับมาก มีจำนวน 7 ข้อ

ได้แก่ ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคปฏิบัติในศูนย์และหน่วยฝึก ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคสนาม ค่ายฝึกเขาชนไก่ ทักษะและความรู้ความสามารถของครูฝึก การสอนจัดครูนายทหาร 1 นาย หรือนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 60-120 คน ความเหมาะสมของเอกสารและอุปกรณ์ประกอบ และการฝึกจัดครูนายทหาร 1 นาย ครูนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 100 คน ตามลำดับ

ตาราง 20

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านกิจกรรมเสริมเป็นรายข้อ

กิจกรรมเสริม	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความเหมาะสม
1. กิจกรรมปลูกจิตสำนึกความจงรักภักดี			
ต่อสถาบันฯ	3.81	.83	มาก
2. พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณและสวนสนาม	3.77	.86	มาก
3. โครงการ รด. จิตอาสา	4.61	.61	มากที่สุด
4. โครงการ รด. จิตสีขาว	3.93	.79	มาก
5. โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย	4.45	.77	มาก
6. โครงการ รด. จิตอาสาต่อต้านยาเสพติด	4.60	.58	มากที่สุด
7. โครงการ รด. ไชยเบอร์	4.53	.75	มากที่สุด
8. โครงการ รด. ต้นแบบนวัตกรรม	4.55	.62	มากที่สุด
รวม	4.28	.26	มาก

จากตาราง 20 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านกิจกรรมเสริมในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่าข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ โครงการ รด. จิตอาสา โครงการ รด. จิตอาสาต่อต้านยาเสพติด โครงการ รด. ต้นแบบนวัตกรรม และโครงการ รด. ไซเบอร์ ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ โครงการ-พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โครงการ รด. จิตสีขาว กิจกรรมปลูกจิตสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบันฯ และพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณและสวนสนาม ตามลำดับ

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท นักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภท นักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบัน และ (2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) หรือกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจากกองทัพบก ผู้ทรงคุณวุฒิจากกระทรวงกลาโหม และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านจัดการฝึก จำนวนทั้งสิ้น 21 ท่าน ส่วนการประเมินความเหมาะสมแนวทางการพัฒนา ขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ทำการประเมินโดย ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหาร ประกอบด้วย ครูฝึก ผู้บังคับ-บัญชา และผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร จำนวน 100 คน เพื่อตรวจสอบอีกครั้งว่า ปัจจัย ดังกล่าวเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลประเภท นักศึกษาวิชาทหารหรือไม่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการฝึกนักศึกษา-วิชาทหาร จำนวน 21 ท่าน โดยผู้วิจัยคัดเลือกอย่างเจาะจงเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับระบบการผลิตกำลังพลสำรองเพื่อหาแนวทางการพัฒนาขีด-ความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้รับจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ตามขั้นตอนที่ 1 จำนวน 21 ท่าน มาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสร้างแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ในการสร้างแบบสอบถามในรอบที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอ

คณะกรรมการควบคุมคุณภาพเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นทำการปรับปรุง ก่อนนำข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 21 ท่าน แสดงความคิดเห็น จากนั้นนำคำตอบ ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลักมาคำนวณหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยควอไทล์ในแต่ละข้อความ แล้วทำการสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับใหม่

ขั้นที่ 3 ประเมินแนวทางการพัฒนากำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกวิชาทหาร และมีได้เป็นผู้ให้ข้อมูล สำคัญในชุดแรก ประกอบด้วย ครูฝึก ผู้บังคับบัญชา และผู้กำกับนักศึกษา จำนวน 100 คน เพื่อตรวจสอบว่า ปัจจัยใดบ้างที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพล สำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่ง ออกเป็น 3 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (opened end) ที่ครอบคลุมประเด็นปัญหาของการวิจัย ทั้งนี้ เพื่อเก็บรวบรวมความคิดเห็น จากกลุ่มทรงคุณวุฒิแต่ละคน จากนั้นรวบรวมความคิดเห็นและวิเคราะห์คำตอบ โดยละเอียด แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็น

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความสอดคล้องของข้อความ ลักษณะของ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ข้อคำถามในแบบสอบถาม รอบที่ 2 นี้ ผู้วิจัยพัฒนาจากคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิในแบบสอบถามรอบที่ 1 แต่ละข้อ พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ด้วย

ชุดที่ 3 เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมของข้อความ ลักษณะ เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกวิชา- ทหาร และมีได้เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุดแรก ประกอบด้วย ครูฝึก ผู้บังคับบัญชา และผู้กำกับนักศึกษา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท นักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 สรุปผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษา วิชาทหาร มีดังต่อไปนี้

1.1 ด้านข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจากกองทัพบก ผู้ทรงคุณวุฒิจากกระทรวงกลาโหม และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการฝึก รวมทั้งสิ้น 21 ท่าน

1.2 ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ประกอบด้วย นโยบายการฝึกวิชาทหาร การดำเนินการ วิธีดำเนินการฝึก ปัจจัยสนับสนุน และกิจกรรมเสริม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 นโยบายการฝึกวิชาทหาร พบว่า ภารกิจหลักของกองทัพต่อ ความมั่นคงของประเทศมี 2 ประการ คือ การเตรียมกำลัง และการใช้กำลังเพื่อปฏิบัติ ภารกิจความมั่นคง กำลังสำรองถือเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ของชาติและเป็นพลังอำนาจ ทางทหาร กำลังสำรองมีไว้เพื่อความมั่นคงของชาติ ปัจจุบันภัยคุกคามรูปแบบเดิม โอกาสเกิดขึ้นแทบไม่มี แต่มีภัยคุกคามรูปแบบใหม่ปรากฏ มีความรุนแรง และซับซ้อนขึ้น กองทัพจำเป็นต้องเตรียมกำลังพลเพื่อรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะภัยของ โลกไซเบอร์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ในส่วนของการฝึก กองทัพบก ได้ออกคำสั่งเกี่ยวกับการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้ หน่วยฝึกวิชาทหารในกองทัพบกและหน่วยสนับสนุนยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ มีการปรับปรุง หลักสูตรการฝึกให้สอดคล้องกับภารกิจทางทหารและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ๆ เป้าหมาย ทางยุทธการของการฝึกวิชาทหารก็เพื่อเป็นกำลังพลสำรองของกองทัพ เพื่อจัดเตรียม กำลังให้กับกองทัพ ส่วนเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ก็เพื่อให้เป็นเยาวชนที่ดีของสังคม

1.2.2 การดำเนินการ พบว่า กองทัพบกได้กำหนดปฏิทินการดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา โดยกำหนดห้วงการรับสมัครและรายงานตัว กำหนดวัน เวลา สถานที่ ในการรับสมัครทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้ทุกหน่วยฝึกยึดถือปฏิบัติตามห้วงการเปิดภาคการศึกษาของสถานศึกษาวิชาทหาร นำระบบสารสนเทศมาสนับสนุนการรับสมัครของทุกหน่วยด้วยโปรแกรม (Nst application) เริ่มบันทึกตั้งแต่ห้วงก่อนการรับสมัคร ห้วงระหว่างการรับสมัคร และห้วงหลังการรับสมัคร ส่วนคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ผู้สมัครที่ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ ต้องมีขนาดรอบตัว น้ำหนัก ส่วนสูง และต้องผ่านการทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย

1.2.3 วิธีดำเนินการฝึก พบว่า หลักสูตรการฝึกอยู่ระหว่างการพัฒนา และปรับปรุงให้ทันสมัย โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเยาวชนที่ดีของสังคม ควบคู่หลักสูตรเนื้อหาด้านวิชาการทหาร แต่เน้นหลักสูตรทักษะการใช้ชีวิต การสร้างความเข้มแข็งของร่างกาย ทำประโยชน์เพื่อสังคม เป็นจิตอาสา การบรรเทาสาธารณภัย การปฐมพยาบาล เพิ่มกิจกรรมที่ขัดเกลาคิดใจ ศิลปะการป้องกันตัว และเป็นพลเมืองที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพของสังคม พร้อมเป็นกระบอกเสียงของกองทัพ ส่วนการวัดผลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เป็นไปตามที่หน่วยบัญชาการรักษาดินแดนกำหนด มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการเป็นรูปธรรม ส่วนจำนวนวันในการฝึกภาคสนาม ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว ส่วนการสอบภาคทฤษฎีควรมีการสอบและเก็บคะแนนสะสมตลอดห้วงการศึกษา เน้นการให้ทำรายงานเพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารเรียนและค้นคว้าด้วยตนเอง ส่วนการฝึกภาคสนามควรปรับปรุงสถานที่ฝึกให้เหมาะสม

1.2.4 ปัจจัยสนับสนุนการฝึก พบว่า ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ นอกจากจะมีกำลังรบที่เข้มแข็งแล้ว อาวุธยุทโธปกรณ์ก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน ปัจจุบันมีค่อนข้างจำกัด ในส่วนของงบประมาณ หน่วยฝึกได้รับงบประมาณจำกัดไม่สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาที่มีเป็นจำนวนมาก อีกทั้งปัญหาครูฝึกมีแทบทุกหน่วยฝึก เนื่องจากมีครูฝึกเกษียณอายุราชการจำนวนมาก

1.2.5 กิจกรรมเสริม พบว่า ทุกกิจกรรมมีความเหมาะสม เพราะเป็นการปลูกฝังให้นักศึกษาวิชาทหารเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ รู้จักเสียสละเพื่อสังคม มีคุณธรรม เป็นพลเมืองที่ดี และไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 ลดสัดส่วนเนื้อหาวิชาทหารในห้องเรียน เพิ่มวิชาทั่วไป เช่น ประวัติศาสตร์ การบรรเทาสาธารณภัย พร้อมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะ โครงการ รด. จิตอาสา รด. จิตสีขาว จิตอาสาพระราชทาน เป็นต้น เน้นคุณลักษณะของความเป็นผู้นำทางการทหาร พร้อมเพิ่มทักษะที่จำเป็น เช่น ภาษาอังกฤษ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา กิจกรรมที่ประสบความสำเร็จ เช่น โครงการ รด. จิตอาสา มีนักศึกษาวิชาทหารสนใจเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก โครงการ รด. จิตอาสา มีบทบาทต่อความมั่นคงของชาติ

ในส่วนของคุณภาพของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า คุณภาพอาจไม่ทัดเทียมกับทหารประจำการ แต่ก็มีความสามารถใกล้เคียงกัน แต่ต้องได้รับการฝึกฝนเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องจึงจะสามารถเป็นกำลังสำคัญของกองทัพในการป้องกันประเทศต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 นโยบายการฝึกวิชาทหาร ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านนโยบายการฝึกวิชาทหารในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ให้นักศึกษาวิชาทหารเทิดทูนสถาบัน มีความรักชาติ นโยบายการฝึกภาคปกติและภาคสนาม ให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นคนดี มีจิตอาสาพร้อมอุทิศตนช่วยเหลือสังคม และนโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทหาร ให้มีคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร เป็นมวลชนที่เข้มแข็งของกองทัพ และมีภาพลักษณ์ที่ดี นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธศาสตร์ นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธการ วัตถุประสงค์

การฝึกชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมู่ วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 4 ให้มีความรู้วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็นรองผู้บังคับหมวดได้ วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 5 ให้มีความรู้วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธีให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมวดได้ และวัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 1 และ 2 ให้มีความรู้วิชาทหารเบื้องต้น สามารถใช้อาวุธประจำกาย และทำการยิงปืนอย่างได้ผล สามารถทำหน้าที่เป็นลูกแถวหรือพลทหารได้ ตามลำดับ

2. ด้านการดำเนินการ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ สิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ และสิทธิที่ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมในระดับมาก มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ สิทธิได้เพิ่มคะแนนพิเศษ ปฏิทินการดำเนินการฝึกประจำปีการศึกษา สิทธิได้ลดวันรับราชการกองประจำการ การจัดพิธีเปิด-ปิดการฝึก และพิธีการต่าง ๆ และคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการฝึก ตามลำดับ

3. ด้านวิธีดำเนินการฝึก ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านวิธีดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ หลักสูตรการฝึกภาคปกติในแต่ละชั้นปี และห้วงระยะเวลาในการฝึก ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากมีจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ การวัดผลการสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ หลักสูตรการฝึกภาคสนามในแต่ละชั้นปี และการดำเนินการฝึกภาคปกติและภาคสนาม ตามลำดับ

4. ด้านปัจจัยสนับสนุน ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านปัจจัยสนับสนุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ความเหมาะสมของงบประมาณที่ได้รับประจำปี ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมในระดับมาก มีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคปกติในศูนย์และหน่วยฝึก ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคสนาม ค่าฝึกเขาชนไก่

ทักษะและความรู้ความสามารถของครูฝึก การสอนจัดครูนายทหาร 1 นาย หรือนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 60-120 คน ความเหมาะสมของเอกสารและอุปกรณ์ประกอบ และการฝึกจัดครูนายทหาร 1 นาย ครูนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 100 คน ตามลำดับ

5. ด้านกิจกรรมเสริม ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านกิจกรรมเสริมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ โครงการ รด. จิตอาสา โครงการ รด. จิตอาสาต่อต้านยาเสพติด โครงการ รด. ต้นแบบนวัตกรรม และโครงการ รด. ไซเบอร์ ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โครงการ รด. จิตสีขาว กิจกรรมปลูกจิตสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบันฯ และพิธีกระทำสัตย์ ปฏิญาณและสวนสนาม ตามลำดับ

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 มีประเด็นที่นำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. นโยบายการฝึกวิชาทหาร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกวิชาทหารทั้ง 21 ท่าน พบว่า กองทัพบกให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร โดยได้ออกคำสั่งกำหนดเป็นนโยบายการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษาเพื่อให้หน่วยฝึกวิชาทหารและหน่วยสนับสนุนการฝึกยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ เพราะกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเป็นกำลังที่สนับสนุนกำลังประจำการ จำเป็นที่กองทัพบกจะต้องจัดเตรียมกำลังพลไว้ตั้งแต่ยามปกติ ซึ่งความมั่นคงด้านการทหารเป็นเครื่องที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของกำลังของชาติ ความพร้อมรบ ซึ่งรัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง

และยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร และยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ดังที่ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา (2551, หน้า 13-14) กล่าวถึงยุทธศาสตร์ความมั่นคงของโลกภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ภัยคุกคามรูปแบบเดิม (traditional security threats) ที่กระทำโดยรัฐต่อรัฐ ต่ออำนาจอธิปไตยและบูรณภาพเหนือดินแดนของรัฐ ซึ่งเป็นภัยคุกคามทางทหาร (military threats) ลดน้อยลง ในขณะที่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (non-traditional security threats) ปรากฏขึ้น อีกทั้งมีแนวโน้มทวีความรุนแรง ซับซ้อน ละเอียดยิ่งขึ้น มีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว รวมถึงมีความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบในหลายมิติ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กองทัพจึงต้องเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับภัยคุกคาม การรักษาผลประโยชน์ของชาติทั้งภัยคุกคามแบบดั้งเดิม และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ กองทัพได้จัดทำยุทธศาสตร์ทหาร (military strategy) ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก คือ การเตรียมกำลัง การวางกำลัง การใช้กำลัง และการประสานยุทธศาสตร์ โดยการเตรียมและการวางกำลังต้องดำเนินการทั้งในยามปกติและยามสงคราม (ยุทธนาสินธุ์ ศรีนรินทร์เดชา, 2557, หน้า 10-13)

2. การดำเนินการ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกวิชาทหารทั้ง 21 ท่าน พบว่า กองทัพบกได้กำหนดปฏิทินการดำเนินการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษาทุกปี โดยกำหนดห้วงการรับสมัครและรายงานตัว กำหนดวัน เวลา สถานที่ ในการรับสมัครทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้ทุกหน่วยฝึกยึดถือปฏิบัติตามห้วงการเปิดภาคการศึกษาของสถานศึกษาวิชาทหาร ปัจจุบันกองทัพได้นำระบบสารสนเทศมาสนับสนุนการรับสมัครของทุกหน่วยด้วยโปรแกรม (Nst application) เริ่มบันทึกตั้งแต่ห้วงก่อนการรับสมัคร ห้วงระหว่างการรับสมัคร และห้วงหลังการรับสมัคร สอดคล้องกับการศึกษาของ ภูเบศวร์ ธรรมบุตร

(2552) ศึกษาเรื่อง การประเมิน โครงการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จังหวัดทหารบกสกลนคร ค่ายกฤษณ์สีวะรา อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พบว่า การรับสมัคร การรายงานตัวควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับปัจจุบัน ส่วนคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการฝึกวิชาทหาร ผู้สมัครที่ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี บริบูรณ์ ต้องมีขนาดรอบตัว น้ำหนัก ส่วนสูง และต้องผ่านการทดสอบสมรรถภาพทางร่างกายตามที่กองทัพบกกำหนด ซึ่ง โรงเรียนทหารนาวิกโยธิน (2552, หน้า 24-27) สรุปความเป็นผู้นำทางทหารประการหนึ่ง คือ การมีสมรรถภาพ (proficiency) ทางร่างกายที่ดี

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นว่า อายุของผู้ที่เข้ารับการฝึกวิชาทหารซึ่งกำหนดไว้ว่า ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าควรมีอายุ 18-19 ปี เพราะเป็นวัยที่มีวุฒิภาวะและสภาพร่างกายที่พร้อมจะฝึกวิชาทหาร สอดคล้องกับ กฤตภาส โตจำเรญ (2558) ศึกษาเรื่อง แนวทางการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อพัฒนาคุณภาพกำลังพลสำรองของกองทัพบก พบว่า ความพร้อมสมรรถภาพร่างกาย และวุฒิภาวะของนักศึกษาวิชาทหารยังไม่เหมาะสม ส่วนสิทธิของนักศึกษาวิชาทหาร พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาที่สมัครเข้ารับการฝึกมีวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจเพียงเพื่อไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก มีสิทธิได้รับการแต่งตั้งยศเท่านั้น ทำให้กำลังพลสำรองไม่มีคุณภาพทัดเทียมกับทหารประจำการ สอดคล้องกับการศึกษาของ ดรณ ยูทวงษ์สุข (2555) ศึกษาเรื่อง การปฏิรูประบบกำลังสำรองของกองทัพบกไทย (รค.) และเกษนทร์ อาจคุ้มวงษ์ (2555) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหาร ผู้ให้ข้อมูลหลักแสดงความคิดเห็นว่า เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเป็นทหาร ควรสนับสนุนให้นักศึกษาวิชาทหารที่ต้องการรับราชการทหาร เช่น การเพิ่มคะแนนพิเศษในการสอบบรรจุ และเปิดตำแหน่งอัตราบรรจุให้กำลังพลสำรอง เป็นต้น ส่วน กฤตภาส โตจำเรญ (2558) เสนอแนวทางการฝึกนักศึกษาวิชาทหารว่า ควรได้รับการปรับปรุงในเรื่องของสิทธิประโยชน์ด้วยเช่นกัน

3. วิจัยดำเนินการ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกวิชาทหารทั้ง 21 ท่าน พบว่า หลักสูตรการฝึกอยู่ระหว่างการพัฒนาและปรับปรุงให้ทันสมัย สอดคล้องกับการศึกษาของ ดรณ ยูทวงษ์สุข (2555) ศึกษาเรื่อง การปฏิรูประบบกำลังสำรองของกองทัพบกไทย (รค.) พบว่า หลักสูตรการฝึก

กำลังพลสำรองยังไม่เหมาะสม ไม่เป็นมาตรฐานที่ใกล้เคียงกำลังประจำการ ไม่สามารถปฏิบัติงานร่วมกับกำลังประจำการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคลฤดี วาสนานนท์ (2560) ศึกษาเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของกองทัพไทย พบว่า เนื้อหาวิชาทหารมีความเหมาะสมแต่อาจต้องปรับเนื้อหารายวิชาแต่ละชั้นปี ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและอนาคต ในปีการศึกษา 2562 กองทัพได้ปรับหลักสูตรการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปี 1-5 ใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัย โดยจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ลดเนื้อหาวิชาทหารในห้องเรียนจากเดิม ร้อยละ 70 ให้เหลือร้อยละ 55 และเพิ่มวิชาทั่วไป จากเดิมร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 45 เป็นวิชาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทย สถาบันพระมหากษัตริย์ บทบาททหารกับความมั่นคง การปฐมพยาบาล การบรรเทาสาธารณภัย วิชาผู้นำ และจิตอาสา เน้นภาวะผู้นำ เพิ่มทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาให้เป็นเยาวชนที่ได้ออกสู่สังคมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง สอดคล้องกับที่ คเชนทร์ อาจคุ้มมัย (2555) ที่เสนอแนะการฝึกว่าต้องเน้นการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญและได้ประโยชน์จากการฝึก

ส่วนการวัดผลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกวิชาทหาร พบว่า ดำเนินการตามที่หน่วยบัญชาการรักษาดินแดนกำหนด มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ดำเนินการเป็นรูปธรรม ส่วนจำนวนวันในการฝึกภาคสนาม ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว ส่วนการสอบภาคทฤษฎีควรมีการสอบและเก็บคะแนนสะสมตลอดห้วงการศึกษา เน้นการให้ทำรายงาน เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารเรียนและค้นคว้าด้วยตนเอง ส่วนการฝึกภาคสนาม ควรปรับปรุงสถานที่ฝึกให้เหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของ ภูเบศวร์ ธรรมบุตร (2552) ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จังหวัดทหารบกสกลนคร ค่ายกฤษณ์สีวะรา อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ที่พบว่า ศูนย์ฝึกขนาดเล็กอาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและระบบสาธารณูปโภคบ้าง และกฤตภาส โตจำเริญ (2558) พบว่า หน่วยฝึกวิชาทหารบางแห่งมีขีดความสามารถไม่เพียงพอที่จะรองรับจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร

4. ปัจจัยสนับสนุนการฝึก จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกวิชาทหารทั้ง 21 ท่าน พบว่า ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

นอกจากจะมีกำลังรบที่เข้มแข็งแล้ว อาวุธยุทธโปกรณ์ก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน ปัจจุบัน อาวุธยุทธโปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกมีค่อนข้างจำกัด จึงควรจัดหาให้เพียงพอกับจำนวน นักศึกษาวิชาทหาร มีสมรรถนะ มีขีดความสามารถ และทันสมัย เช่น ปลาย. 87 และ ปลาย. 88 เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ภูเบศวร์ ธรรมบุตร (2555) พบว่า หน่วยฝึก ประสบปัญหากับการขาดแคลนกระสุนปืนสำหรับการฝึกยิง ส่วน คเชนทร์ อาจภูมิวงษ์ (2555) พบว่า อุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกต่าง ๆ ควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้พร้อม อยู่เสมอ และ สุภาพร อาสา (2558) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการฝึกนักศึกษา- วิชาทหารของศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหารมณฑลทหารบกที่ 13 พบว่า ควรจัดหาอาวุธ- ยุทธโปกรณ์ให้พร้อมใช้งานเมื่อขารุดควรส่งซ่อมทันที และจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่อง- ช่วยฝึกที่จำเป็น

ในส่วนของงบประมาณ ผู้ให้ข้อมูลหลักให้ความเห็นว่า ปัจจุบันหน่วยฝึก ได้รับงบประมาณจำกัดไม่สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาที่มีเป็นจำนวนมาก สอดคล้อง กับการศึกษาของ ภูเบศวร์ ธรรมบุตร (2552) พบว่า งบประมาณที่ได้รับมีแนวโน้มลดลง ทุกปี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะงบประมาณที่ได้รับจำกัด ประกอบกับในแต่ละปีมีนักศึกษาสมัคร เข้ารับการฝึกวิชาทหารเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้สัดส่วนระหว่างงบประมาณกับจำนวน นักศึกษาวิชาทหารไม่สอดคล้องกัน ในเรื่องของครูฝึก ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า ปัญหา ครูฝึกมีแทบทุกหน่วยฝึก สอดคล้องกับการศึกษาของ ดลฤดี วาสนานนท์ (2560) พบว่า เทคนิคการสอนของครูฝึกมีความเหมาะสม ทำการฝึกได้เรียบร้อยตามคำสั่งกองทัพบก เนื่องจากมีครูฝึกเกษียณอายุราชการจำนวนมาก กองทัพควรจัดหาครูฝึกรุ่นใหม่ หรืออบรมครูฝึกรุ่นใหม่ให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในส่วนของอัตรากำลัง ต้องปรับปรุงโดยเฉพาะในส่วนของการกองทัพบและมณฑลทหารบกที่ต้องเกี่ยวข้องกับ ประชาชน การบรรจุครูฝึกเข้ามาทำหน้าที่ต้องพิจารณาคคุณสมบัติให้เหมาะสม มีคุณภาพ และมีจิตวิทยาในการสอน

5. กิจกรรมเสริม จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและ ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกวิชาทหารทั้ง 21 ท่าน พบว่า กิจกรรมที่จัดมีความเหมาะสม เพราะเป็นการปลูกฝังให้นักศึกษาวิชาทหารเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ รู้จักเสียสละ เพื่อสังคม มีคุณธรรม เป็นพลเมืองที่ดี และไม่ยุ่งกับยาเสพติด ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562

ลดสัดส่วนเนื้อหาวิชาทหารในห้องเรียน เพิ่มวิชาทั่วไป เช่น ประวัติศาสตร์ การบรรเทาสาธารณภัย พร้อมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะโครงการ รด. จิตอาสา โครงการ รด. จิตสีขาว โครงการ รด. จิตอาสาพระราชทาน เป็นต้น อีกทั้งยังเน้นคุณลักษณะของความเป็นผู้นำทางการทหาร พร้อมเพิ่มทักษะที่จำเป็น เช่น ภาษาอังกฤษ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลหลักกล่าวว่า โครงการ รด. จิตอาสา นับเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จ นักศึกษาวิชาทหารสนใจเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก โครงการ รด. จิตอาสา มีบทบาทต่อความมั่นคงของชาติ ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม แต่ระยะเวลาดำเนินโครงการมีจำกัดและอาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาของนักศึกษาวิชาทหาร ส่วนโครงการ รด. จิตสีขาว มุ่งสร้างให้เป็นเยาวชนต้นแบบที่มีจิตใจที่สงบ สร้างนิสัยที่ดี และเป็นพลเมืองที่ดี พร้อมเป็นกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพและเยาวชนที่ดีออกสู่สังคม

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทพบว่า ปัจจัยของระบบการผลิตกำลังพลสำรองทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายการฝึก ด้านการดำเนินการ ด้านวิธีดำเนินการฝึก ด้านปัจจัยสนับสนุน และด้านกิจกรรมเสริม ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากทั้งหมด เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านวิธี ดำเนินการฝึก ด้านกิจกรรมเสริม ด้านการดำเนินการ ด้านนโยบายการฝึก และด้านปัจจัยสนับสนุน ตามลำดับ ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านนโยบายการฝึก ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านนโยบายการฝึก ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ให้นักศึกษาวิชาทหารเทิดทูนสถาบัน มีความรักชาติ นโยบายการฝึกภาคปกติและภาคสนาม ให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นคนดี มีจิตอาสาพร้อมอุทิศตนช่วยเหลือสังคม และนโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทหาร ให้มีคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร เป็นมวลชนที่เข้มแข็งของกองทัพ

และมีภาพลักษณ์ที่ดี นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธศาสตร์ นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธการ วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ทั้งทางเทคนิค และยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมู่ วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 4 ให้มีความรู้ วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็นรองผู้บังคับหมวดได้ วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 5 ให้มีความรู้วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธีให้สามารถ ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมวดได้ และวัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 1 และ 2 ให้มีความรู้ วิชาทหารเบื้องต้น สามารถใช้อาวุธประจำกายและทำการยิงปืนอย่างได้ผล สามารถ ทำหน้าที่เป็นลูกแถวหรือพลทหารได้ ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า ข้อที่มีความเหมาะสมเป็นลำดับที่ 1 ที่จะป็นแนวทางในการพัฒนา กำลังพลสำรอง ได้แก่ การให้นักศึกษาวิชาทหารเทิดทูนสถาบัน มีความรักชาติ สอดคล้อง กับนโยบายการฝึกวิชาทหารเพื่อปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ และความจงรักภักดี ต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมทั้งความรักและศรัทธาต่อกองทัพ เพื่อให้มีความพร้อมในการทำหน้าที่กำลังพลสำรองคุณภาพของกองทัพ นอกจากนี้ มีผลการศึกษาของ ภูเบศวร์ ธรรมบุตร (2552) พบว่า นักศึกษาที่ผ่านการฝึกวิชาทหารแล้ว ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในกองทัพ สอดคล้องกับ คเชนทร์ อาจคุ้มวงษ์ (2555) พบว่า กองทัพต้องสร้างทัศนคติที่ดีของนักศึกษาวิชาทหารต่อการเข้ารับการฝึก และคลฤดี วาสนานนท์ (2560) พบว่า นักศึกษาวิชาทหารที่ผ่านการฝึกมีทัศนคติที่ดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกองทัพบกไทย ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับ นโยบายการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของกองทัพบก ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมที่จะป็น แนวทางในการพัฒนากำลังพลสำรองในระดับที่สอง ได้แก่ การให้นักศึกษาวิชาทหาร เป็นคนดี มีจิตอาสา พร้อมอุทิศตนช่วยเหลือสังคม สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักว่า ในปัจจุบันกองทัพได้ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาทหาร โดยลดเนื้อหา วิชาทหารให้น้อยลง แต่เพิ่มสัดส่วนเนื้อหาของวิชาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ชาติไทย และการบรรเทาสาธารณภัย การอุทิศตนเพื่อสังคม มีจิตสาธารณะ และเป็นเยาวชน ที่ดีออกสู่สังคม

2. ด้านการดำเนินการ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถ ของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านการดำเนินการในภาพรวม

มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ และสิทธิที่ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ สิทธิได้เพิ่มคะแนนพิเศษ ปฏิทินการดำเนินการฝึกประจำปีการศึกษา สิทธิได้ลดวันรับราชการกองประจำการ การจัดพิธีเปิด-ปิดการฝึกและพิธีการต่าง ๆ และคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการฝึกตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ และสิทธิที่ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก แต่มีผลการศึกษาของ ครัน ยุทธวงษ์สุข (2555) พบว่า ในเรื่องสิทธิประโยชน์ของกำลังพลสำรองยังขาดความชัดเจน และกฤตภาส โตจำเริญ (2558) พบว่า กองทัพอากาศปรับปรุงในเรื่องของสิทธิประโยชน์ของนักศึกษาวิชาทหาร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารก็เพื่อได้รับสิทธิยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือกเท่านั้น นักศึกษาไม่มีแรงจูงใจในการเข้ารับการฝึก ทำให้กำลังพลสำรองมีคุณภาพไม่ทัดเทียมกับทหารประจำการ

จะเห็นได้ว่า ข้อที่มีความเหมาะสมเป็นลำดับที่ 1 ที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนา กำลังพลสำรอง ได้แก่ สิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ และสิทธิที่ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ที่สมัครเข้ารับการฝึก มีวัตถุประสงค์หรือแรงจูงใจเพียงเพื่อไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก และมีสิทธิได้รับการแต่งตั้งยศเท่านั้น ส่งผลให้กำลังพลสำรองไม่มีคุณภาพทัดเทียมกับทหารประจำการ

3. ด้านวิธีดำเนินการฝึก ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านวิธีดำเนินการ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ หลักสูตรการฝึกภาคปกติในแต่ละชั้นปี และห้วงระยะเวลาในการฝึก ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การวัดผลการสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ หลักสูตรการฝึกภาคสนามในแต่ละชั้นปี และการดำเนินการฝึกภาคปกติและภาคสนาม ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ ภูเบศวร์ ธรรมบุตร (2552) พบว่า หลักสูตรการฝึกโดยรวมมีคุณภาพดีเป็นที่น่าพอใจ นักศึกษาที่ผ่านการฝึกตั้งแต่ชั้นปีที่ 3 ขึ้นไป จะมีความรู้พื้นฐานในวิชาทหารเบื้องต้น มีความรู้ตามหลักสูตรและวิชาเฉพาะเหล่า

แต่มีการศึกษาของ ครุฑ ยูทรวงษ์สุข (2555) พบว่า หลักสูตรการฝึกกำลังพลสำรอง ไม่เหมาะสม ไม่เป็นมาตรฐานที่ใกล้เคียงกับกำลังประจำการ ทำให้กำลังพลสำรอง ไม่สามารถปฏิบัติงานร่วมกับกำลังประจำการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกฤตภาส โตจำเริญ (2558) เสนอแนวทางการฝึกนักศึกษาวิชาทหารว่า ควรปรับปรุงหลักสูตร การฝึกให้เหมาะสมกับปัจจุบัน ในขณะที่ คลฤดี วาสนานนท์ (2560) พบว่า เนื้อหา วิชาทหารมีความเหมาะสมในระดับมาก แต่อาจต้องมีการปรับเนื้อหาวิชาของ แต่ละชั้นปีให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและอนาคตมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า ข้อที่มีความเหมาะสมเป็นลำดับที่ 1 ที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนา กำลังพลสำรอง ได้แก่ หลักสูตรการฝึกภาคปกติในแต่ละชั้นปี และห้วงระยะเวลา ในการฝึก สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักว่า ในปัจจุบันกองทัพได้ปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาทหาร ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 โดยปรับลดวิชาทหาร จากเดิมร้อยละ 70 เหลือร้อยละ 55 และปรับเพิ่มวิชาทั่วไปจากเดิมร้อยละ 30 เป็น ร้อยละ 45 เพิ่มวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย สถาบันพระมหากษัตริย์ ทหารกับความมั่นคง การปฐมพยาบาล การบรรเทาสาธารณภัย คุณลักษณะผู้นำ และจิตอาสา ทั้งนี้ เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารเป็นกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพพร้อมเป็นเยาวชนที่ดีสู่สังคม

4. ด้านปัจจัยสนับสนุน ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถ ของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านปัจจัยสนับสนุนการฝึก ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความเหมาะสมของงบประมาณที่ได้รับประจำปี ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคปกติในศูนย์และ หน่วยฝึก ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคสนาม ค่ายฝึกเขาชนไก่ ทักษะและความรู้ ความสามารถของครูฝึก การสอนจัดครูนายทหาร 1 นาย หรือนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษา วิชาทหาร 60-120 คน ความเหมาะสมของเอกสารและอุปกรณ์ประกอบ และการฝึก จัดครูนายทหาร 1 นาย ครูนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 100 คน ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า ข้อที่มีความเหมาะสมเป็นลำดับที่ 1 ที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนา กำลังพลสำรอง ได้แก่ ความเหมาะสมของงบประมาณที่ได้รับประจำปี สอดคล้องกับ การศึกษาของ ภูเบศร์ ธรรมบุตร (2552) ที่พบว่า การบริหารจัดการงบประมาณในการฝึก

มีแนวโน้มลดลงทุกปี ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า ปัจจุบันหน่วยฝึกได้รับงบประมาณจำกัด ไม่สอดคล้องกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร ส่วนข้อที่เหมาะสมเป็นแนวทางในการพัฒนา กำลังพลสำรองในลำดับที่ 2 ได้แก่ อุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกที่มีคุณภาพ พร้อมใช้งาน และเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร แต่มีผลการศึกษาของ ภูเบศวร์ ธรรมบุตร (2555) พบว่า การฝึกนักศึกษาวิชาทหารยังขาดแคลนกระสุนปืนสำหรับการฝึกยิง ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของกำลังพลสำรอง

5. กิจกรรมเสริม ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของ กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านกิจกรรมเสริมในภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โครงการ รด. จิตอาสา โครงการ รด. จิตอาสาต่อต้านยาเสพติด โครงการ รด.- ต้นแบบนวัตกรรม และโครงการ รด. ไชเบอร์ ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ ได้แก่ โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย โครงการ รด. จิตสีขาว กิจกรรมปลูกจิตสำนึก ความจงรักภักดีต่อสถาบันฯ และพิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณและสวนสนาม ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่า ข้อที่มีความเหมาะสมเป็นลำดับที่ 1 ที่จะป็นแนวทางในการพัฒนา กำลังพลสำรอง ได้แก่ โครงการ รด. จิตอาสา ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่า โครงการ รด.- จิตอาสา เป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จมีนักศึกษาวิชาทหารสนใจเข้าร่วมโครงการ เป็นจำนวนมาก โครงการ รด. จิตอาสา มุ่งหวังเพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาวิชาทหารเป็น มวลชนของกองทัพ มีจิตอาสา ปฏิบัติงานเพื่อสังคม พร้อมเป็นสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ โดยการใช้งาน รด. จิตอาสา ต้องปฏิบัติตามกรอบงาน 5 ด้าน ได้แก่ การจัดหาทุน สถาบันพระมหากษัตริย์ งานช่วยเหลือสังคม งานบรรเทาสาธารณภัย งานสร้างการรับรู้ และงานสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ซึ่งโครงการ รด. จิตอาสา นับว่ามีบทบาท ต่อความมั่นคงของชาติ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท นักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตาราง 21

สรุปผลการเปรียบเทียบระบบการผลิตกำลังพลสำรองในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติ
และสิ่งที่ค้นพบ นำเสนอด้านนโยบายการฝึก

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ด้านนโยบายการฝึก	ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง	สิ่งที่ค้นพบ
ด้านยุทธการเพื่อให้ร่างกาย แข็งแรง พร้อมปฏิบัติการ ทางยุทธวิธี มีอุดมการณ์ รักชาติ และเทิดทูนสถาบัน พระมหากษัตริย์ ด้านยุทธศาสตร์ เพื่อให้มี จิตสำนึกความรักชาติ เสียสละ และมีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม และเพื่อให้สอดคล้องยุทธศาสตร์ ชาติ 20 ปี ด้านความมั่นคง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ และความพร้อมของกองทัพ	การรักษาความสงบเรียบร้อย ภายในประเทศ เสริมสร้าง ศักยภาพและความพร้อม ของกองทัพในการเตรียม กำลังพลและการใช้กำลังพล สู่ความมั่นคงและยั่งยืน ในระยะ 20 ปี และพัฒนา ศักยภาพของประเทศให้ พร้อมรับมือกับภัยคุกคาม รูปแบบใหม่และภัยพิบัติ ได้ทุกรูปแบบ	ปรับปรุงนโยบายการฝึกให้ สอดคล้องกับภัยคุกคามรูปแบบ ใหม่ทั้งภายในและภายนอก ประเทศ และการศึกษาไทย ยุค 4.0 จัดทำแผนยุทธศาสตร์ ทหารด้านการเตรียมกำลัง การใช้กำลังให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ จัดการฝึกให้ นักศึกษาวิชาทหารเป็นกำลังพล- สำรองมีคุณภาพทัดเทียมกับ ทหารประจำการ และพัฒนา ขีดความสามารถ พร้อมทำ การฝึกจำลองด้านไซเบอร์ เพื่อความมั่นคงปลอดภัย

ตาราง 22

สรุปผลการเปรียบเทียบระบบการผลิตกำลังพลสำรองในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติ
และสิ่งที่ค้นพบ นำเสนอด้านการดำเนินการ

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ด้านการดำเนินการ	ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง	สิ่งที่ค้นพบ
กำหนดปฏิทินดำเนินการฝึก ประจำปีการศึกษา ขั้นตอน การรับสมัคร การรายงานตัว ห้วงระยะเวลาในการดำเนินการ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับ การฝึก สิทธิที่นักศึกษาวิชา ทหารจะได้รับ และจัดพิธีการ ต่าง ๆ อาทิ พิธีเปิด-ปิดการฝึก พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตน และสวนสนาม เป็นต้น	พัฒนาคนให้พร้อมรับมือกับ ภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ ทุกรูปแบบ และพัฒนา เครือข่ายกำลังพลสำรอง เพื่อสนับสนุนงานความมั่นคง จากทุกภาคส่วนตามแนวคิด ยุทธศาสตร์ฝึกกำลัง	ปรับปรุงคุณสมบัติของ ผู้เข้ารับการฝึกให้มีอายุสูงขึ้น เนื่องจากอายุที่กำหนดไว้ ยังขาดวุฒิภาวะ และสภาพ ร่างกายยังไม่พร้อมที่จะทำ การฝึกวิชาทหาร กำหนด จำนวนนักศึกษาวิชาทหาร ในแต่ละชั้นปีให้สอดคล้อง กับความต้องการของกองทัพ และทำการฝึกทบทวน ทุกวงรอบ 2 ปี เพื่อให้กำลังพล- สำรองมีคุณภาพทัดเทียมกำลัง ประจำการและปรับปรุงสิทธิ ที่นักศึกษาวิชาทหารจะได้รับ เช่น สิทธิที่ไม่ต้องเข้ารับ การตรวจเลือกทหารกอง- ประจำการ สิทธิการได้รับ คะแนนเพิ่มกรณีสอบเข้า โรงเรียนทหารหรือการสอบ เข้ารับราชการ และสิทธิ เกี่ยวกับสวัสดิการ เป็นต้น

ตาราง 23

สรุปผลการเปรียบเทียบระบบการผลิตกำลังพลสำรองในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติ
และสิ่งที่ค้นพบ นำเสนอด้านวิธีดำเนินการฝึก

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ด้านวิธีดำเนินการฝึก	ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง	สิ่งที่ค้นพบ
กำหนดหลักสูตรการฝึก ทุกชั้นปีทั้งการฝึกภาคปกติ และการฝึกภาคสนาม ห้วงระยะเวลาในการฝึก และเกณฑ์การวัดผล	พัฒนาและเสริมสร้าง ให้มีความเข้มแข็ง เพิ่มขีด ความสามารถด้านการทหาร ของกองทัพ และมุ่งให้ นักศึกษาวิชาทหารเป็น เยาวชนที่มีคุณภาพของ สังคมพร้อมสนับสนุน และมีส่วนร่วมกับกองทัพ	ปรับปรุงหลักสูตรการฝึก นักศึกษาวิชาทหารทุกชั้นปี ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ในปัจจุบัน ลดเนื้อหาด้าน วิชาการทหารให้น้อยลง เน้นการเรียนการสอนแบบ Active Learning เน้นหลักสูตร ความเป็นผู้นำทางการทหาร ทักษะการใช้ชีวิต การทำ ประโยชน์เพื่อสังคม จิตอาสา การบรรเทาสาธารณภัย เพื่อความมั่นคงภายในประเทศ

ตาราง 24

สรุปผลการเปรียบเทียบระบบการผลิตกำลังพลสำรองในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติ
และสิ่งที่ค้นพบ นำเสนอด้านปัจจัยสนับสนุน

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ด้านปัจจัยสนับสนุน	ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง	สิ่งที่ค้นพบ
จัดสรรงบประมาณในการฝึก อาวุธยุทธโปกรณ์ สถานที่ฝึก การจัดครูฝึกสำหรับการสอน และการฝึก	เสริมสร้างความพร้อมด้าน กำลังพล อาวุธยุทธโปกรณ์ เพื่อความมั่นคงปลอดภัย ของประเทศ	จัดสรรงบประมาณในการฝึก ให้เพียงพอ จัดหาอุปกรณ์ เครื่องช่วยฝึก อาวุธยุทธโปกรณ์ ที่ทันสมัย พร้อมใช้งาน และ เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา- วิชาทหาร ควรขยายสถานที่ฝึก บางหน่วยที่อาจมีพื้นที่จำกัด ในส่วนของครูฝึกยังประสบ ปัญหาการขาดแคลน ควรจัดหา ครูฝึกรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ

ตาราง 25

สรุปผลการเปรียบเทียบระบบการผลิตกำลังพลสำรองในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์ชาติ
และสิ่งที่ค้นพบ นำเสนอด้านกิจกรรมเสริม

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ด้านกิจกรรมเสริม	ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคง	สิ่งที่ค้นพบ
กิจกรรมพิทักษ์และเกื้อหนุน สถาบันพระมหากษัตริย์	ประเทศมีความมั่นคงในเอกราช และอธิปไตย มีการปกครอง	กิจกรรมเสริมสามารถนำไป ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน
ปลูกจิตสำนึกความจงรักภักดี จัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษา- วิชาทหารอุทิศตนเพื่อสังคม	ระบอบประชาธิปไตยที่มี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	สร้างแรงจูงใจให้นักศึกษา- วิชาทหารสมัครเข้าร่วม
ด้วยการบำเพ็ญสาธารณ- ประโยชน์ ช่วยเหลือสังคม	สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็ง	กิจกรรมอย่างเต็มที่ อุทิศตน เพื่อสังคม พร้อมเป็นเยาวชน
สร้างความปรองดองสมานฉันท์ ฝึกจิตใจให้สงบ มีสมาธิ	เป็นศูนย์กลาง และเป็นที่ยึด- เหนี่ยวจิตใจของประชาชน	ต้นแบบของกองทัพ เพื่อความมั่นคงของชาติ
พร้อมปฏิบัติตนให้เป็น แบบอย่างที่ดีแก่เยาวชน	พร้อมรวมกลุ่มกันอย่างมั่นคง สามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกัน สร้างชาติ	

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบันที่กองทัพพบจะต้องเผชิญในอนาคต มีความแตกต่างอย่างมากจากภัยคุกคามในรูปแบบเดิม อันเป็นความท้าทายสำคัญ ที่กองทัพจะต้องพร้อมจะเผชิญ ด้วยการใช้นวัตกรรมความมั่นคงแบบองค์รวม (comprehensive security) ที่ครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการกำหนด ยุทธศาสตร์กองทัพที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงโครงสร้างกำลังรบ แนวคิดและหลักนิยม การปฏิบัติการทางทหารที่ครอบคลุมมิติความมั่นคงรูปแบบเดิมและมิติความมั่นคง รูปแบบใหม่ ภายใต้อาณาเขตจากสภาพแวดล้อมที่สลับซับซ้อนมากขึ้นและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยใช้แนวทางการพัฒนากำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

ที่จะทำให้เกิดคุณลักษณะที่ต้องการ คือ “กองทัพบกมีกำลังพลสำรองที่แข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ มีศักยภาพและทันสมัย มีบทบาทสำคัญในการการพิทักษ์รักษาและ เติบโตจนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้การสนับสนุนช่วยเหลือภารกิจอื่น ๆ นอกเหนือจาก การปฏิบัติการทางทหาร มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วม และการสร้าง ความร่วมมือด้านการทหารกับพลเรือน ภายใต้ความเชื่อมั่นในศักยภาพและขีดความสามารถ ตลอดจนได้รับความไว้วางใจจากทุกภาคส่วน และมีความโปร่งใสในการบริหารจัดการ” เป็นกรอบแนวทางในการบรรลุถึงภาพอนาคตของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษา- วิชาทหารในอีก 20 ปีข้างหน้า ที่จะเป็กำลังพลสำรองของกองทัพบกที่มีศักยภาพ ทันสมัย เป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน และเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ในอนาคตต่อไป โดยนักศึกษาวิชาทหารที่ผ่านหลักสูตรการฝึกทั้งผู้หญิงและผู้ชายทุกคน คือ กำลังหลักของชาติ เป็นเยาวชนที่มีความรักชาติ เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ทุกคน จะมีความเป็นจิตอาสา และเป็น รด. จิตอาสาพระราชทาน วปร. 904 พร้อมเป็นกำลัง เมื่อเกิดภัยพิบัติ และเข้ามาช่วยเหลือพี่น้องประชาชนตลอดเวลา

การดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดในยุทธศาสตร์กองทัพบกและ เป็นผลสัมฤทธิ์สมความมุ่งหมายนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

1. นโยบายการฝึกวิชาทหาร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กองทัพบกควรปรับปรุง ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ สอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ยุทธศาสตร์ทหาร พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์การเตรียม ความพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 และการศึกษาไทยยุค 4.0 ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ในเรื่องของสิทธิประโยชน์ของกำลังพลสำรอง กำหนด ยอดจำนวนนักศึกษาวิชาทหารในแต่ละปีให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังพลของ กองทัพ กำหนดนโยบายการสร้างความรู้ และทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเจตนารมณ์ ของผู้บัญชาการระดับสูงของกองทัพบกในการจัดทำยุทธศาสตร์กองทัพบก ให้เกิดแก่อำกำลังพล- สำรองในทุกระดับ รวมทั้งการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การจัดทำแผนที่เกี่ยวข้อง มีการออกแบบแนวคิดในการปฏิบัติและมีการบริหารทรัพยากรของกองทัพบก ที่สอดคล้องและเหมาะสมต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์กองทัพบก ตลอดจน

ควรมีการจัดทำแผนการใช้กำลังและแผนการเตรียมกำลังที่เกี่ยวข้องและมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กองทัพบกในทุกระดับหน่วย นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำแผนระดับชาติ เพื่อบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีศักยภาพและมีความพร้อมด้านยุทธโปกรณ์ เครื่องช่วยฝึก มาเป็นผู้สอนนักศึกษาวิชาทหารโดยตรง เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เป็นต้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการคัดเลือกครูฝึกที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ เพิ่มอัตราส่วนของครูฝึกให้เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหารทั้งการสอนและการฝึก จัดหางบประมาณสนับสนุนหน่วยฝึกอาวุธยุทธโปกรณ์ต้องเพียงพอ ทันสมัย และพร้อมใช้งานตลอดเวลา เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการฝึก ปรับปรุงสถานที่ฝึก ปรับภูมิทัศน์ให้สวยงาม รักษาความสะอาดทั้งบริเวณห้องเรียน และห้องน้ำ

3. กระบวนการฝึก หน่วยงานที่รับผิดชอบควรปรับปรุงเนื้อหาของทุกชั้นปี ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ทันสมัย สอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เพิ่มระยะเวลาในการฝึกภาคที่ดัดจากเดิมปีละ 80 ชั่วโมง เป็นปีละ 100 ชั่วโมง นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ในการฝึก ลดสัดส่วนเนื้อหาในห้องเรียน เน้นการฝึกปฏิบัติจริง เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความรักชาติ ความเป็นผู้นำทางการทหาร จิตอาสา ช่วยเหลือสังคม และรู้จักการเสียสละ เป็นต้น มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติการที่จัดทำขึ้นเพื่อรองรับยุทธศาสตร์กองทัพบก การค้นหาและแก้ไขปัญหาคือข้อขัดข้องอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์กองทัพบก ด้านการพัฒนากำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารทุกวงรอบ 2 ปี หรือเมื่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงมีการเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

4. กิจกรรมเสริมที่จัดขึ้นต้องมุ่งเน้นสร้างให้เป็นเยาวชนต้นแบบ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการต้องอุทิศตนเพื่อสังคมจริง ๆ มิใช่เข้าร่วมโครงการเพราะตามเพื่อน หรือได้รับสิทธิประโยชน์จากโครงการดังกล่าว โดยการปรับชุดความคิด (mind set) ของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารของ

กองทัพบก ให้สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงและแนวคิดทางยุทธศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบกำลังพลสำรองของไทยทั้ง 5 ระบบงาน ได้แก่ ระบบการผลิตกำลังสำรอง ระบบการควบคุมกำลังสำรอง ระบบการบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง ระบบการฝึกศึกษากำลังพลสำรอง และระบบการเรียกพลหรือระดมพล
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารของกองทัพไทยให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่และพร้อมให้การสนับสนุนกองทัพและรัฐบาล
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการใช้กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารในมิติความมั่นคงของหน่วยงานต่าง ๆ
4. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการจัดทำฐานข้อมูลบัญชีบรรจุกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เรื่อง

แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร
เพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำเพื่อประกอบการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
(การเมือง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยใคร่ขอข้อมูลประกอบการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อหา
แนวทาง การพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร
เพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ต่อไป

ผู้วิจัยกราบขอพระคุณมา ณ ที่นี้

ว่าที่ พ.ต. โยธิน ไพรพนานนท์

แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วย 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 นโยบาย และวัตถุประสงค์การฝึกวิชาทหาร

ตอนที่ 3 ระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

ตอนที่ 4 กิจกรรมของนักศึกษาวิชาทหาร

ตอนที่ 5 คุณภาพและขีดความสามารถของนักศึกษาวิชาทหาร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ตำแหน่งปัจจุบัน

สังกัดหน่วยงาน

วันที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 นโยบาย และวัตถุประสงค์การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร

นโยบายและวัตถุประสงค์การฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อเป็นกำลังพลสำรอง
คุณภาพของ ทบ. ในปัจจุบัน ตอบสนองและสอดคล้องกับสถานการณ์ ภัยคุกคาม
รูปแบบใหม่ และยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านความมั่นคงหรือไม่

.....
.....
.....

ตอนที่ 3 ระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบัน มีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นอย่างไร

1. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกวิชาทหารในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่

.....
.....

2. การดำเนินการฝึกในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่

2.1 หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร

.....
.....

2.2 การวัดผลในปัจจุบันเป็นอย่างไร

2.2.1 การสอบภาคปฏิบัติ

.....
.....

2.2.2 การสอบภาคทฤษฎี

.....
.....

2.2.3 การฝึกภาคสนาม

.....
.....

3. สิทธิที่นักศึกษาวิชาทหารได้รับในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

4. ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการผลิตกำลังพลสำรองประเภท
นักศึกษาวิชาทหาร

4.1 งบประมาณการฝึก

.....

.....

4.2 ครูฝึก.....

.....

.....

4.3 อาวุธยุทโธปกรณ์

.....

.....

4.4 สถานที่ฝึก

.....

.....

4.5 ปัจจัยด้านอื่น ๆ

.....

.....

ตอนที่ 4 กิจกรรมของนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบันมีความเหมาะสมหรือไม่

กิจกรรมของนักศึกษาวิชาทหาร ได้แก่ (1) การฝึกทักษะและเทคนิคสถาบัน-
พระมหากษัตริย์ (2) พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนาม (3) กิจกรรม รด. จิตอาสา
(4) โครงการ รด. จิตสีขาว (5) การรณรงค์ป้องกันและต่อต้านยาเสพติด

.....

.....

ตอนที่ 5 คุณภาพและขีดความสามารถของนักศึกษาวิชาทหาร

1. นักศึกษาวิชาทหารที่จบหลักสูตรการฝึกแล้ว มีคุณภาพและขีดความสามารถ
ทัดเทียมทหารประจำการหรือไม่

.....

.....

.....

2. ควรดำเนินการอย่างไรเพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารเป็นกำลังพลสำรองคุณภาพ
ของกองทัพบก.....

.....

.....

.....

3. กำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารถือเป็นกำลังสำคัญของกองทัพบก
ในการป้องกันประเทศต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้หรือไม่

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรอง
ประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-
2580

.....

.....

.....

.....

กราบขอบพระคุณที่ให้ข้อมูลประกอบการศึกษา
ว่าที่ พ.ต. โยธิน ไพรพนานนท์

ภาคผนวก ข

คำมัชยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ตาราง 26

ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของความสอดคล้องของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อระบบ
การผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านนโยบายการฝึกวิชาทหาร

นโยบายการฝึกวิชาทหาร	Mdn	IR
1. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ	5.00	0.00
2. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทหาร	4.00	1.00
3. ให้นักศึกษาวิชาทหารเกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ มีความรักชาติ	5.00	1.00
4. ให้นักศึกษาวิชาทหารมีเป็นคนดี มีจิตอาสา พร้อมอุทิศตน ช่วยเหลือสังคม	5.00	1.00
5. ให้มีคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร เป็นมวลชนที่เข้มแข็ง ของกองทัพ และมีภาพลักษณ์ที่ดี	5.00	0.00
6. นโยบายการฝึกภาคปกติและภาคสนาม	4.00	1.00
7. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 1-2	3.00	1.50
8. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 1-2 เพื่อเป็นลูกแถวหรือพลทหาร	4.00	1.00
9. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 3-5	3.00	1.50
10. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ทั้งทางเทคนิค และยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมู่	5.00	1.00
11. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 4 ให้มีความรู้วิชาทหาร ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็น รองผู้บังคับหมวดได้	5.00	1.00
12. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 5 ให้มีความรู้วิชาทหาร ทั้งทางเทคนิค และยุทธวิธี ให้สามารถทำหน้าที่เป็น ผู้บังคับหมวดได้	4.00	1.00
13. นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธการ	4.00	1.00
14. นโยบายตอบสนองวัตถุประสงค์ด้านยุทธศาสตร์	4.00	1.00
15. นโยบายตอบสนองชุมชนและสังคม	3.00	1.50

ตาราง 27

ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของความสอดคล้องของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านการดำเนินการ

การดำเนินการ	Mdn	IR
1. ปฏิทินการดำเนินการฝึกประจำปีการศึกษา	5.00	0.00
2. การจัดพิธีเปิด-ปิดการฝึก และพิธีการอื่น ๆ	4.00	1.00
3. คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการฝึก	5.00	1.00
4. สิทธิการเชิดชูความดี	3.00	1.50
5. สิทธิที่ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก	5.00	1.00
6. สิทธิได้ลดวันรับราชการกองประจำการ	5.00	1.00
7. สิทธิได้เพิ่มคะแนนพิเศษ	4.00	1.00
8. สิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ	5.00	1.00

ตาราง 28

ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของความสอดคล้องของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านวิธีดำเนินการฝึก

วิธีดำเนินการฝึก	Mdn	IR
1. หลักสูตรการฝึกภาคปกติในแต่ละชั้นปี	5.00	1.00
2. หลักสูตรการฝึกภาคสนามในแต่ละชั้นปี	4.00	1.00
3. หลักสูตรเสริมพิเศษ	3.00	1.50
4. การดำเนินการฝึกภาคปกติ และภาคสนาม	4.00	1.00
5. ห้วงระยะเวลาในการฝึก	5.00	1.00
6. การวัดผลการสอบภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	5.00	1.00

ตาราง 29

ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของความสอดคล้องของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อระบบ
การผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านปัจจัยสนับสนุน

ปัจจัยสนับสนุน	Mdn	IR
1. งบประมาณที่ได้รับประจำปี	5.00	0.00
2. การสอน จัดครูนายทหาร 1 นาย หรือนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 60-120 คน	4.00	1.00
3. การฝึก จัดครูนายทหาร 1 นาย ครูนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 100 คน	4.00	1.00
4. ทักษะและความรู้ความสามารถของครูฝึก	5.00	1.00
5. คุณภาพของครูฝึก	3.00	1.50
6. ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการสอน	3.00	1.50
7. ความเหมาะสมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์	4.00	1.00
8. อุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกมีคุณภาพ มีความพร้อมและเพียงพอ กับจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร	4.00	1.00
9. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคปกติในศูนย์ฝึก และหน่วยฝึก	5.00	1.00
10. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคสนาม ค่ายฝึกเขาชนไก่	4.00	1.00

ตาราง 30

ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของความสอดคล้องของผู้ให้ข้อมูลหลักต่อระบบ
การผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร ด้านกิจกรรมเสริม

กิจกรรมเสริม	Mdn	IR
1. กิจกรรมปลูกจิตสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบันฯ	5.00	1.00
2. พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณและสวนสนาม	5.00	1.00
3. โครงการ รด. จิตอาสา	5.00	0.00
4. โครงการ รด. จิตสีขาว	5.00	0.00
5. โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย	5.00	1.00
6. โครงการ รด. จิตอาสาต่อต้านยาเสพติด	5.00	1.00
7. โครงการ รด. ไชยเบอร์	5.00	0.00
8. โครงการ รด. ต้นแบบนวัตกรรม	5.00	1.00

ภาคผนวก ค
แบบประเมินความสอดคล้อง

แบบประเมินความสอดคล้อง เรื่อง
แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท
นักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ
ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน

แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การเมือง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านประเมินปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อหาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ต่อไป

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

ว่าที่ พ.ต. โยธิน ไพรพนานนท์

ส่วนที่ 1 แบบประเมินความสอดคล้องของปัจจัยที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เพียงข้อเดียว

- 5 หมายถึง มีระดับความสอดคล้องมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับความสอดคล้องมาก
- 3 หมายถึง มีระดับความสอดคล้องปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับความสอดคล้องน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับความสอดคล้องน้อยที่สุด

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร	ระดับความสอดคล้อง				
	มาก- ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน- กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย- ที่สุด (1)
นโยบายการฝึกวิชาทหาร					
1. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์- ชาติ 20 ปี					
2. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์- ทหาร					
3. ให้นักศึกษาวิชาทหารมีภาพลักษณ์ที่ดี					
4. ให้นักศึกษาวิชาทหารมีอุดมการณ์รักชาติ					
5. ให้นักศึกษาวิชาทหารเทิดทูนสถาบัน- พระมหากษัตริย์ มีความรักชาติ					
6. ให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นคนดี มีจิตอาสา พร้อมอุทิศตนช่วยเหลือสังคม					
7. ให้มีคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร และเป็นมวลชนที่เข้มแข็งของกองทัพ					
8. ให้นักศึกษาปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี วิธีประชาธิปไตย					
9. นโยบายการฝึกภาคปกติ และภาคสนาม					
10. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 1 และ 2 ให้มีความรู้วิชาทหารเบื้องต้น สามารถ ใช้อาวุธประจำกาย และทำการยิงปืน อย่างได้ผล สามารถทำหน้าที่เป็นลูกแถว หรือพลทหาร					

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร	ระดับความสอดคล้อง				
	มาก- ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน- กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย- ที่สุด (1)
11. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถ ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมู่					
12. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 4 ให้มีความรู้ วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็นรองผู้บังคับหมวด ได้					
13. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 5 ให้มีความรู้ วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี ให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมวดได้					
14. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ การฝึกภาคสนาม ชั้นปีที่ 1-2					
15. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ การฝึกภาคสนาม ชั้นปีที่ 3-5					
การดำเนินการ					
16. ปฏิทินการดำเนินการฝึกประจำ ปีการศึกษา					
17. ระยะเวลาการแจ้งข่าวการรับสมัคร					
18. เกณฑ์ในการรับสมัคร และการรายงานตัว					
19. การจัดพิธีเปิด-ปิดการฝึก และพิธีการ อื่น ๆ					
20. คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการฝึก					

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร	ระดับความสอดคล้อง				
	มาก- ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน- กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย- ที่สุด (1)
21. ความเหมาะสมของขนาดรอบตัว น้ำหนัก และความสูงของผู้ที่จะเข้ารับการฝึก					
22. การทดสอบสมรรถภาพทางร่างกาย					
23. สิทธิที่ยกเว้นไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก					
24. สิทธิได้ลดวันรับราชการกองประจำการ					
25. สิทธิได้เพิ่มคะแนนพิเศษ					
26. สิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ					
วิธีดำเนินการฝึก					
27. หลักสูตรการฝึกภาคปกติในแต่ละชั้นปี					
28. หลักสูตรการฝึกภาคสนามในแต่ละชั้นปี					
29. การดำเนินการฝึกภาคปกติ					
30. การดำเนินการฝึกภาคสนาม					
31. ห้วงระยะเวลาในการฝึก					
32. การวัดผลการสอบภาคทฤษฎี					
33. การวัดผลการสอบภาคปฏิบัติ					
ปัจจัยสนับสนุน					
34. งบประมาณที่ได้รับประจำปี					
35. การสอน จัดครูนายทหาร 1 นาย หรือนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 60-120 คน					
36. การฝึก จัดครูนายทหาร 1 นาย ครูนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 100 คน					

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร	ระดับความสอดคล้อง				
	มาก- ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน- กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย- ที่สุด (1)
37. ทักษะและความรู้ความสามารถของครูฝึก					
38. ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการสอน					
39. อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ประกอบการสอน					
40. คุณภาพและความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องช่วยฝึก					
41. ความเพียงพอของอุปกรณ์เครื่องช่วยฝึก					
42. การจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์/หน่วยฝึก					
43. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคปฏิบัติ ในศูนย์/หน่วยฝึก					
44. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคสนาม ค่ายฝึกเขาชนไก่					
กิจกรรมเสริม					
45. กิจกรรมปลูกจิตสำนึกความจงรักภักดี ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์					
46. พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณและสวนสนาม					
47. โครงการ รด. จิตอาสา					
48. โครงการ รด. จิตสีขาว					
49. โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย					
50. โครงการ รด. จิตอาสาต่อต้านยาเสพติด					
51. โครงการ รด. ไชเบอร์					
52. โครงการ รด. ต้นแบบนวัตกรรม					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

****กราบขอบพระคุณทุกท่าน****

ภาคผนวก ง
แบบประเมินความเหมาะสม

แบบประเมินความเหมาะสม เรื่อง
แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลสำรองประเภท
นักศึกษาวิชาทหารเพื่อความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ
ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580

เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน

แบบประเมินนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎี-
 บัณฑิต (การเมือง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากท่านประเมินปัจจัย
 ที่มีผลต่อระบบการผลิตกำลังพลสำรองประเภทนักศึกษาวิชาทหาร
 ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

ว่าที่ พ.ต. โยธิน ไพรพนานนท์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง

☐ ครูฝึก

สังกัด

☐ ผู้บังคับบัญชา

สังกัด

☐ ผู้กำกับ นศท.

สังกัด

☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

สังกัด

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของ

กำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
เพียงข้อเดียว

5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร	ระดับความเหมาะสม				
	มาก- ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน- กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย- ที่สุด (1)
นโยบายการฝึกวิชาทหาร					
1. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์- ชาติ 20 ปี					
2. นโยบายการฝึกสอดคล้องกับยุทธศาสตร์- ทหาร					
3. ให้นักศึกษาวิชาทหารเทิดทูนสถาบัน- พระมหากษัตริย์ มีความรักชาติ					
4. ให้นักศึกษาวิชาทหารเป็นคนดี มีจิตอาสา พร้อมอุทิศตนช่วยเหลือสังคม					
5. ให้มีคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร เป็นมวลชนที่เข้มแข็งของกองทัพ และมีภาพลักษณ์ที่ดี					

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร	ระดับความเหมาะสม				
	มาก- ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน- กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย- ที่สุด (1)
6. นโยบายการฝึกภาคปกติ และภาคสนาม					
7. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 1 และ 2 ให้มีความรู้วิชาทหารเบื้องต้น สามารถ ใช้อาวุธประจำกาย และทำการยิงปืน อย่างได้ผล สามารถทำหน้าที่เป็นลูกแถว หรือพลทหาร					
8. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 3 ให้มีความรู้ ทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถ ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมู่					
9. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 4 ให้มีความรู้ วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี สามารถทำหน้าที่เป็นรองผู้บังคับหมวดได้					
10. วัตถุประสงค์การฝึกชั้นปีที่ 5 ให้มีความรู้ วิชาทหารทั้งทางเทคนิคและยุทธวิธี ให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้บังคับหมวดได้					
11. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ การฝึกภาคสนาม ชั้นปีที่ 1-2					
12. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ การฝึกภาคสนามชั้นปีที่ 3-5					
การดำเนินการ					
13. ปฏิทินการดำเนินการฝึกประจำ ปีการศึกษา					

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร	ระดับความเหมาะสม				
	มาก- ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน- กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย- ที่สุด (1)
14. การจัดพิธีเปิด-ปิดการฝึก และพิธีการ อื่น ๆ					
15. คุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ารับการฝึก					
16. สิทธิที่ยกเว้น ไม่ต้องเข้ารับการตรวจเลือก					
17. สิทธิได้ลดวันรับราชการกองประจำการ					
18. สิทธิได้เพิ่มคะแนนพิเศษ					
19. สิทธิได้รับการแต่งตั้งยศ					
วิธีดำเนินการฝึก					
20. หลักสูตรการฝึกภาคปกติในแต่ละชั้นปี					
21. หลักสูตรการฝึกภาคสนามในแต่ละชั้นปี					
22. การดำเนินการฝึกภาคปกติและภาคสนาม					
23. ห้วงระยะเวลาในการฝึก					
24. การวัดผลการสอบภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ					
ปัจจัยสนับสนุน					
25. งบประมาณที่ได้รับประจำปี					
26. การสอน จัดครูนายทหาร 1 นาย หรือนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 60-120 คน					
27. การฝึก จัดครูนายทหาร 1 นาย ครูนายสิบ 1 นาย ต่อนักศึกษาวิชาทหาร 100 คน					
28. ทักษะและความรู้ความสามารถของครูฝึก					

ระบบการผลิตกำลังพลสำรอง ประเภทนักศึกษาวิชาทหาร	ระดับความเหมาะสม				
	มาก- ที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน- กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย- ที่สุด (1)
29. ความเหมาะสมของเอกสารและอุปกรณ์ประกอบการสอน					
30. อุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกมีคุณภาพ มีความพร้อม และเพียงพอกับจำนวนนักศึกษาวิชาทหาร					
31. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคปกติในศูนย์/หน่วยฝึก					
32. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกภาคสนามค่ายฝึกเขาชนไก่					
กิจกรรมเสริม					
33. กิจกรรมปลูกจิตสำนึกความจงรักภักดีต่อสถาบันฯ					
34. พิธีกระทำสัตย์ปฏิญาณและสวนสนาม					
35. โครงการ รด. จิตอาสา					
36. โครงการ รด. จิตสีขาว					
37. โครงการพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย					
38. โครงการ รด. จิตอาสาต่อต้านยาเสพติด					
39. โครงการ รด. ไชยเบอร์					
40. โครงการ รด. ต้นแบบนวัตกรรม					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

****กราบขอบพระคุณทุกท่าน****

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	ว่าที่พันตรี โยธิน ไพรพนานนท์
วัน เดือน ปีเกิด	31 สิงหาคม 2517
สถานที่เกิด	จังหวัดชลบุรี
วุฒิการศึกษา	สำเร็จหลักสูตรการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 5 (เหล่าทหารม้า) จากศูนย์ฝึกกำลังสำรองกรมการรักษาดินแดน กองทัพบก พ.ศ. 2539 สำเร็จปริญญาตรีรัฐศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2540 สำเร็จปริญญาโทรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2547 สำเร็จหลักสูตรชั้นนายร้อยสำหรับกำลังพลสำรอง (เหล่าทหารม้า) จากโรงเรียนการกำลังสำรอง หน่วยบัญชาการกำลังสำรอง กองทัพบก พ.ศ. 2547 สำเร็จหลักสูตรชั้นนายพันสำหรับกำลังพลสำรอง (เหล่าทหารม้า) จากโรงเรียนการกำลังสำรอง หน่วยบัญชาการกำลังสำรอง กองทัพบก พ.ศ. 2550 สำเร็จหลักสูตรผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารพิเศษ จากโรงเรียนการกำลังสำรอง หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน พ.ศ. 2552 สำเร็จหลักสูตรหลักประจำ จากวิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ 63 พ.ศ. 2561
ตำแหน่งหน้าที่	
การงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณานุกรม

- กฤตภาส โตจำเริญ. (2558). เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง แนวทางการฝึกนักศึกษา-
วิชาทหารเพื่อพัฒนาคุณภาพกำลังพลสำรองของกองทัพบก. กรุงเทพมหานคร:
วิทยาลัยการทัพบก.
- กวี วงศ์พัฒน์. (2550). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาวิสัยทัศน์นักบริหาร.
กองทัพบก. (2559, ตุลาคม 18). คำสั่ง ทบ. ที่ 49/2559 เรื่อง นโยบายการศึกษาของ
กองทัพบก พ.ศ. 2560-2569. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กองทัพบก. (2560ก, กุมภาพันธ์ 14). คำสั่ง ทบ. ที่ 69/2560 เรื่อง การฝึกนักศึกษา-
วิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2560. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กองทัพบก. (2560ข). ระเบียบกองทัพบกว่าด้วยการจัดทำบัญชีบรรจุกำลัง พ.ศ. 2560.
กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กองทัพบก. (2562). ภารกิจและการจัด. ค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2562, จาก https://www.rta.mi.th/rta_oit/documents/O1-2.pdf
- กองทัพบก, กรมการสรรพกำลังกลาโหม. (2550). แผนผนึกกำลังและทรัพยากร
เพื่อการป้องกันประเทศ. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กองทัพบก, กรมยุทธศึกษาทหารบก. (2556). การนำและผู้นำทางทหาร. กรุงเทพ-
มหานคร: โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์.
- กองทัพบก, หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. (2559). หนังสือที่ระลึก วันกำลังสำรอง
ฉบับพิเศษ ครบรอบ 12 ปี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์.
- กองทัพบก, หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. (2560). สรุปแผนแม่บทการพัฒนาระบบ
กำลังสำรองของ ทบ. ปี 2555-2559. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กองทัพบก, หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. (2561). ระเบียบหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ว่าด้วยการรับสมัครเป็นนักศึกษาวิชาทหาร และรายงานตัวเข้าฝึก-
วิชาทหาร พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

- ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง. (2559). ราชกิจจานุเบกษา, 133(237ง), 57-76.
- ข่าวสดออนไลน์. (2560). ทบ. ปฏิรูปการฝึก รด. ยกระดับสู่กำลังพลสำรองคุณภาพ. ค้นเมื่อ 12 มกราคม 2562, จาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_426696
- คเชนทร์ อาจคุ้มวงศ์. (2555). การพัฒนาระบบการฝึกวิชาทหารของนักศึกษาวิชาทหาร. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการทัพบก.
- เจษฎา มีบุญลือ. (2553). ความมั่นคงแห่งชาติ: การสร้างชาติไทยให้ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์.
- ณัฐพงษ์ ศรีสวัสดิ์. (2560). คู่มือยุทธศาสตร์กองทัพบก. กรุงเทพมหานคร: กรมยุทธศึกษาทหารบก, ศูนย์พัฒนาหลักนิยมและยุทธศาสตร์.
- ณัฐพงศ์ บัวทอง. (2558). การพัฒนาระบบควบคุมการฝึกของศูนย์ฝึกทางยุทธวิธี กองทัพบก. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยเสนาธิการทหาร.
- ครัน ยุทธวงษ์สุข. (2555). การปฏิรูประบบกำลังสำรองของกองทัพบกไทย (รด.). ศูนย์นิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- คลฤดี วาสนานนท์. (2560). ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของกองทัพบกไทย. ศูนย์นิพนธ์ปรัชญาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดำรง วัฒนา. (2553, พฤษภาคม-สิงหาคม 2553). แนวคิดและแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์. วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย, 2(2), 1-34.
- ไทยพีบีเอสออนไลน์. (2562). ปรับปรุงหลักสูตร รด.-รร. นายร้อยเหล่าทัพ. ค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.thaipbs.or.th/content/281014>
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ วี. อินเตอร์ พรีน.
- ธีรนนท์ นันทขว้าง. (2552). ความมั่นคงแห่งชาติในยุคสงครามเย็น. วารสารรัฐศาสตร์, 51(2), 111-117.
- นิมิตร ผ่องจิตร. (2555). ยุทธศาสตร์. ใน เอกสารประกอบการศึกษาโรงเรียนนายร้อย-พระจุลจอมเกล้า. นครนายก: โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.

- นิรุจ ดวงปัญญา, จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ, สุทัศน์ คร่ำในเมือง, มนวลี ตั้งตรงฤทัย และนันทิยา ทองคนารักษ์. (2560). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยกับประเทศมหาอำนาจในทศวรรษหน้า*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราข. (2552). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์ (leadership and strategic leader)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ทริปเฟลด์ กรุ๊ป.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา, พลเอก. (2551). *กองทัพไทยกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (non-traditional threats)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรข้าวสวย.
- พจน์ พงศ์สุวรรณ. (2536). *หลักยุทธศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอ. เอส.-พรีนติ้งเฮาส์.
- ไพฑูย์ โพธิ์สุวรรณ. (2555). *การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมดาเพรส.
- ภักถณ สนิตสม. (2558). คุณลักษณะผู้นำทางการทหารที่พึงประสงค์ของกองทัพไทย. *วารสารนักบริหาร*, 35(1), 75-86.
- ภูเบศวร์ ธรรมบุตร. (2552). *การประเมินโครงการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จังหวัดทหารบกสกลนคร ค่ายกฤษณ์สีวะรา อำเภอเมือง-สกลนคร จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยุทธนาสินธุ์ ศรีนุรัตน์เดชา. (2557). ยุทธศาสตร์ทหาร & ยุทธศาสตร์ปฏิบัติการ (military strategy & operational strategy). *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 6(1), 10-31.
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. (2561). *ราชกิจจานุเบกษา*, 135(82ก), 1-74.
- โรงเรียนการกำลังสำรอง, ศูนย์การกำลังสำรอง. (2560). *กำลังสำรอง*. ใน *เอกสารประกอบการศึกษาโรงเรียนการกำลังสำรอง*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- โรงเรียนทหารนาวิกโยธิน. (2552). *การบังคับบัญชาและผู้นำ*. ใน *เอกสารประกอบการศึกษาโรงเรียนทหารนาวิกโยธิน*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

- วรเดช จันทรศร. (2551). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2553). *ภาวะผู้นำ (ฉบับปรับปรุง)* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธนรัชการพิมพ์.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (2552). *คู่มือการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ*. ใน *เอกสารประกอบการศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ประจำปีการศึกษา 2553-2554*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (2553). *คู่มือเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ*. ใน *เอกสารประกอบการศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ประจำปีการศึกษา 2553-2554*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (2554). *คู่มือด้านการทหาร*. ใน *เอกสารประกอบการศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ประจำปีการศึกษา 2554-2555*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. (2561). *วิวัฒนาการทางยุทธศาสตร์กับหัวใจสำคัญของยุทธศาสตร์ในศตวรรษที่ 21*. วารสาร *NDC Security Review*, 1(1), 1-30.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2560). *หลักสูตรพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย*. ค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2562, จาก https://www.ect.go.th/ect_th/news
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)*. ค้นเมื่อ 5 มกราคม 2562, จาก https://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf
- สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2558). *กระบวนการทศน์ของการกำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ*. *จุลสารความมั่นคงแห่งชาติ*, 1(3), 15-18.
- สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)*. ค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2562, จาก http://plan.urui.ac.th/budget61/yuttasat2561/y2560_2564.pdf

- สิทธิชัย กัตตะพันธ์. (2558). *แนวทางการพัฒนางานการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3 มณฑลทหารบกที่ 13*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยเสนาธิการทหาร.
- สุภาพร อาสา. (2558). *แนวทางการพัฒนาการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของศูนย์ฝึก-นักศึกษาวิชาทหารมณฑลทหารบกที่ 13*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, โรงเรียนเสนาธิการทหารบก.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2537). *ค.ศ. 2000: ยุทธศาสตร์โลกหลังสงครามเย็น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2551). *การเมืองและความมั่นคง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุน-สนับสนุนการวิจัย, โครงการความมั่นคงศึกษา.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2562, เมษายน 5-11). *คอลัมน์ ยุทธบทความ: การเกณฑ์ทหารยามสันติ: ประเด็น-ปัญหา-ข้อจำกัด*. *มติชนสุดสัปดาห์*, หน้า 1-5.
- หัสยา ไทยานนทร์. (2559). *บทบาทกองทัพต่อยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2557-2561*. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 7(3), 13-23.
- อดุลย์ ปานสกุล. (2553). *กำลังสำรอง*. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนการกำลังสำรอง, ศูนย์การกำลังสำรอง.
- อุทัย สุวรรณวงศ์. (2560). *คุณลักษณะทหาร*. ใน *เอกสารประกอบการศึกษาโรงเรียน-นายร้อยพระจุลจอมเกล้า*. นครนายก: โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.
- เอกสิทธิ์ วุฒิเฝ้า. (2560). *ยุทธศาสตร์ทหาร 20 ปี พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยเสนาธิการ.
- Abbott, C., Rogers, P., & Sloboda, J. (2006). *Global responses to global threats: Sustainable security for the 21st century*. London: Oxford Research Group.
- Best, J. W. (1986). *Research in education* (5th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

- Collins, A. (2003). *Contemporary security studies*. New York: Oxford University Press.
- Deibel, T. L. (2007). *Foreign affairs strategy: Logic for American strategy*. New York: Cambridge University Press.
- Griffiths, M., Callaghan, T. O., & Roach, S. (2008). *International relations: The key concepts* (2nd ed.). New York: Routledge.
- Hough, P. (2004). *Understanding global security*. New York: Routledge.
- Huntington, S. P. (1957). *The soldier and the state: The theory and politics of civil-military relations*. London: Harvard University Press.
- Koontz, H., & O'Donnell, C. (1959). *Essential of management* (2nd ed.). New Delhi: Teta McGraw-Hill.
- Liddell Hart, B. H. (1967). *Strategy*. London: Faber.
- Morgenthau, H. J. (1973). *Politics among nations: The struggle for power and peace* (5th ed.). New York: Adfred-A-Knopt.
- Spiegel, S. L., Taw, J. M., Wehling, F. L., & Williams, K. P. (2004). *World politics in a new era*. Belmont, CA: Thomson Learning.
- Stogill, R. M. (1950). Leadership membership and organization. *Psychological Bulletin*, 47(1), 1-14.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	ว่าที่พันตรี โยธิน ไพรพนานนท์
วัน เดือน ปีเกิด	31 สิงหาคม 2517
สถานที่เกิด	จังหวัดชลบุรี
วุฒิการศึกษา	สำเร็จหลักสูตรการฝึกวิชาทหารชั้นปีที่ 5 (เหล่าทหารม้า) จากศูนย์ฝึกกำลังสำรองกรมการรักษาดินแดน กองทัพบก พ.ศ. 2539 สำเร็จปริญญาตรีรัฐศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2540 สำเร็จปริญญาโทรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2547 สำเร็จหลักสูตรชั้นนายร้อยสำหรับกำลังพลสำรอง (เหล่าทหารม้า) จากโรงเรียนการกำลังสำรอง หน่วยบัญชาการกำลังสำรอง กองทัพบก พ.ศ. 2547 สำเร็จหลักสูตรชั้นนายพันสำหรับกำลังพลสำรอง (เหล่าทหารม้า) จากโรงเรียนการกำลังสำรอง หน่วยบัญชาการกำลังสำรอง กองทัพบก พ.ศ. 2550 สำเร็จหลักสูตรผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารพิเศษ จากโรงเรียนการกำลังสำรอง หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน พ.ศ. 2552 สำเร็จหลักสูตรหลักประจำ จากวิทยาลัยการทัพบก ชุดที่ 63 พ.ศ. 2561
ตำแหน่งหน้าที่ การงานปัจจุบัน	ผู้อำนวยการกองกิจการนักศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยรามคำแหง